

Գլխավոր խմբագիր՝ գործադիր գեպօրգչան

Լրատվական գործունեություն
իրականացնող՝
«Հայաստանի պետական
տնտեսագիտական
համալսարան» պետա-
կան ոչ առևտորային
կազմակերպություն:

Հասցեն՝
0025, Երևան,
Նալբանդյան փողոց 128,
կենտրոնական մասնաշենք,
2-րդ հարկ:
Հեռախոս՝ 593-460, 4-60

Վկայական N 03Ա054452:
Տրված է՝ 05.06.2002թ.:

Հրատարակիչ՝ ՀՊՏՀ
«Տնտեսագետ» ամսագիրը
լույս է ընծայվում
ՀՊՏՀ լրատվության և
հասարակայնության հետ
կապերի բաժնի կողմից:

Սեպտեմբեր-հոկտեմբեր
2016 / N4 (690)
Տպաքանակ՝ 500
Տարածվում է անվճար:

Խմբագրակազմ

Խմբագիր՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Լրագրող՝
ՆԱՆԵ ԱՎԱՍԵՍՅԱՆ
Լուսանկարիչ՝
ՌԱԶՄԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Համակարգչային
ձևավորում՝
ՆԱԻՐԱ ԽՉԵՅԱՆԻ

Համարի
պատասխանատու՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Խմբագրությանը տրամա-
դրված հեղինակների
նյութերում տեղ գտած
փաստական անձշտություն-
ների համար խմբագրությունը
պատասխանատվություն չի
կրում: Անսագիր նյութերն
օգտագործելիս հղումը
պարտադիր է:

Պատվեր՝ 229:
Ծավալը՝ 6 տպ. մամուլ:
Ստորագրված է
տպագրության
02. 11. 2016 թ.:

Տպագրված է «Տնտեսագետ»
հրատարակչությունում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՊՏՀ խորհրդի նիստում Կորյուն Աթոյանը վերընտրվեց
ռեկտորի պաշտոնում.....4

ԳԻՏԵԼԻՔԻ ՏՈՆԻՆ

Մեկնարկը՝ մրցունակության կոչով.....6

Զվարծալին ու զավեշտալին՝ ուսանողական առաջին
հուշերում.....8

Հարցագրույց ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանի հետ
Բոլորիս հայացքը պետք է ուղղվի մեկ նպատակի՝
ընդհանուր գործի հաջողությանը.....9

ՀՀ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆ – 25

Եերուների սխրանքն անմոռանալի է. հիշատակի լսարանի
բացում.....12

ԱՐԱՐԱ ԶԱՔԱՐՅԱՆ

Իմ Ե՞րգ, իմ սե՞ր, իմ Հայաստան.....13

ՎԱՐԴ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ

Փորձառություն, որի շահառուն լինելը շրջադարձային է15

Մարգական ամառը Դիլիջանում.....18

ԱՆԿԱԽ ՏՏԵՍԱԳԵՏՆԵՐԸ

ԿՈՐՅՈՒՆ ԱԹՈՅԱՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՏԵՐԵՐՅԱՆ

Լևոն Վարդանյան. ազնվազարմ հայորդին
ու մտավորականը.....20

ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՏՏԵՍԱԿԱՆ ԽճԱՆԿԱՐ.....22

Հաշվետվողական ու բաց հարթակ.

ռեկտոր-ուսանողություն երկխոսություն.....25

Հարցագրույց գիտության և ասախրանտուրայի

բաժնի պետ Խորեն Մխիթարյանի հետ

Նոր և հիմնարար վերջնարդյունը.....26

ՀՊՏՀ գիտական խորհրդում.....28

ԼՐԱՅՈՒՆ.....30

ՆՈՐԵԼՅԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹՅՈՒՆ.....37

IQ. գիտելիք ու շահամիտում.....38

ԼՈՒԽԻՆԵ ԻՍԿԱՆԴԱՐՅԱՆ

Ուղիղ ապահովագրության հեռանկարը Հայաստանում.....40

ՄԵՐ ՇՆՈՐՅԱԼԻՆԵՐԸ.....42

ՍՈՅՅԱՆ ՕՐԱՆՅԱՆ

ԿԵՐԾԱՆԵԼՈՎ ԱՐՎԵՍՏԻ ԳԱՐՏՆԱԳՐԵՐԸ.....44



ՀՀ վարչապետ, ՀՊԾՀ խորհրդի նախագահ Յո- ղաքականությունների և ընթացակարգերի մշակ-

ՀՀ վարչապետ, ՀՊԾՀ խորհրդի նախագահ Հովհաննես Աբրահամյանի գլխավորությամբ հուլիսի 15-ին տեղի ունեցավ ՀՊԾՀ խորհրդի նիստը, որին ներկա էին ՀՀ ԿԳ նախարար Լևոն Սկրտյանը, խորհրդի անդամները:

Օրակարգի առաջին հարցը՝ «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի 2016-2020 թթ. զարգացման ռազմավարական ծրագրի քննարկում և հաստատում», ներկայացրեց ՀՊՏՀ ռեկտորի պաշտոնակատար, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աբրյանը: Մինչ ծրագրի բովանդակային ներկայացումն՝ Կորյուն Աբրյանը նշեց, որ ռազմավարական ծրագիրը, որը կազմել է նախապես ձևավորված խումբը, արժանացել է բոլի գիտական խորհրդի հավանությանը:

Ծրագրի ստեղծմանը նախորդել է տևական աշխատանք՝ կատարվել են ներքին և արտաքին շահակիցների պահանջմունքների ուսումնասիրություն, վերածնակերպվել է համալսարանի առաքելությունը, հստակեցվել են ներկա հիմնախնդիրները, բուհի տեսլականը, ծզգրտվել են գերակայությունները։ Ուզմավարական ծրագրի իրագործման համար պատրաստվել է գործողությունների պլան, սահմանվել են գլխավոր նպատակներն ու ենթանպատակները, գործողությունների պատահանատունները, ցուցիչները, ինչպես նաև կատարման ժամանակացույցը։

Այսուհետև ռեկտորի պաշտոնակատարը ներկայացրեց ծրագիրը՝ կանգ առնելով գլխավոր շեշտադրությունների վրա, խոսեց շահակիցների կարիքների և նարտահրավերների, ՀՊԾՀ առաքելության, հաճախաբարանի հաջորդ փուլի որդեգրած արժեքների, ՀՊԾՀ տեսլականի, 2016-2020 թթ. ռազմավարական գերակայությունների մասին, որոնք են՝ կրթական գործընթացների բարեփոխում, որակյալ մարդկային ռեսուրսներով ապահովածություն, եկամուտների բազմատեսակացում, նոր աղբյուրների գործարկում և շարունակական զարգացում, միջազգայնացում, կառավարման հաճակարգի բարելավում և գործընթացների կանոնակարգում քա-

յարականությունների և ընթացակարգերի մշակմանը և ներդրմանը, կրթության որակի ներքին ապահովման համակարգի լիարժեք գործարկում։ Կորյուն Արոյանի խոսքով՝ առաջիկա տարիներին համալսարանի ռեսուլսները բաշխվելու են հօգուտ գերակա հոչակված զարգացման ուղղությունների։ Գործունեության մյուս ոլորտներին ռեսուլսներ հատկացվելու են՝ հաշվի առնելով, թե որքանով կարող են դրանք նպաստել ուսումնառության գործընթացի արդյունավետության և համալսարանի գորավության մակարդակի բարձրացմանը։

Ռազմավարական ծրագրի ներկայացումից հետո
խորհուրդը միաձայն հաստատեց այս:

Անդրադասնալով ՀՊՏՀ 2016-2020 թթ. զարգացման ռազմավարական ծրագրին՝ վարչապետ Յովիկ Աբրահամյանն ընդգծեց, որ համալսարանն անցած 5 տարիների ընթացքում բարեփոխվել է, իրականացվել են զարգացման մի շարք ծրագրեր, հաստատությունն տեխնիկապես և տեխնոլոգիապես վերափոխվել է, կատարելագործվել են կրթական ծրագրերը, իրականացվել են սոցիալական բազմաթիվ նախագծեր, աշխուժացել են արտաքին կապերը, սկիզբ է դրվել աշխատաշուկայի հետ հստակ կանոնակարգված համագործակցության, ինչը մեծապես կարևորություն է ՀՀ Կառավարությունը:

Կարչապետի խոսքով՝ կրթական հաճակարգի բարեփոխումները պահանջված են, և կրթության բոլոր մակարդակներում առաջնահերթ է որակի և արդյունավետության բարձրացումը:

«Մասնագիտական բարձրագույն կրթուրյան բարեփոխումներն անհրաժեշտ են և թելադրված են ժամանակի պահանջով։ Վատահ եմ, որ Տնտեսագիտական համալսարանը քայլում է ժամանակին համահունչ, և այն բարեփոխումներն ու իշմնադրույթները, որոնք արտացոլված են 2016-2020 թթ. համալսարանի զարգացման ռազմավարական ծրագրում, դրա վկայությունն են։ Դամալսարանը որդեգրել է զարգացման հավակնոտ ծրագրեր, ինչի արդյունքում բուհը պետք է կարողանա լուծել իր առջև դրված խնդիրները։ Ազգային են նոր մարտա-

հրավերներ և կրթության զգայուն ոլորտը պետք է պատրաստ լինի համարժեք արձագանքի», - ասաց Հովհան Աբրահամյանը և համոզունք հայտնեց, որ Վերջին տարիներին ստեղծվել են բոլոր նախադրյալները՝ համալսարանը զարգացնան նոր նակարդակի հասցնելու համար:

Օրակարգի երկրորդ հարցը «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան պետական ոչ առևտորային կազմակերպության ռեկտորի ընտրությունն» էր:

Մինչ ընտրությունը՝ ռեկտորի պաշտոնակատարը հանես եկավ 5-ամյա գործունեության հաշվետվությամբ՝ անդրադառնալով կատարած աշխատանքներին, գործունեության ամենահատկանշական դրվագներին և գլխավոր ձեռքբերումներին: Կորյուն Աբրյանի խոսքով՝ 2011 թվականին «Մենք փոխվում ենք» կարգախոսի ներքո տրվեց համալսարանի զարգացման նոր շրջանի մեկնարկը, որը նախատեսում էր համալիր ծրագրի իրականացում՝ գործունեության բոլոր ուղղություններով, այդ թվում՝ ուսումնամեթոդական ու նյութատեխնիկական հենքի բարեփոխում և վերազինում, համալսարանական գիտության և հետազոտական ուղղության զարգացում, կրթության որակի բարձրացում, աշխատաշուկայի հետ կապերի ամրապնդում, համարային հանրային կապերի ծևավորում, ուսումնական գործընթացի վերահմատավորում, միջազգային կապերի ընդլայնում, պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի վերապատրաստում, համալսարանի նոր կերպարի ծևավորում՝ Բրենդբուքի ստեղծում, միջազգային արդիականացում և տասնյակ այլ խնդիրների լուծում: Այսօր՝ 5 տարի անց, միայն ավարտուն խոշոր ծրագրերի թիվը շուրջ 5 տասնյակ է:

Կրթության որակի բարձրացմանը միտված աշխատանքների շարքում Կորյուն Աբրյանը կարևորեց համալսարանին 4 տարով ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման շնորհումը, աշխատաշուկայի հետ բուհի կապերի ամրապնդման համատեքստում ընդունեց մասնավոր և պետական կառավարման մարմինների հետ փոխգործակցությունը, գիտահետազոտական գործունեության մեջ առանձնացրեց «Անբերդ» հետազոտական կենտրոնի ստեղծումը, գիտական դրամաշնորհների ներդրումն ու գիտառումնական խնդերի ծևավորումը, միջազգային գործունեությունից մատնանշեց համալսարանի ներգրավվածությունը «Տեմպուսի» և «Էրասմուսի» ծրագրերում, օտարերկրյա քաղաքացիների կրթության կազմակերպումը, շեշտադրեց հանրային կապերի ծևավորման նշանակությունը բուհի գործունեությունում, սոցիալական քաղաքականության շրջանակներում իրագործված ծանրակշիռ ծրագրերից առանձնացրեց աշխատակիցների բժշկական ապահովագրությունը, կրթաթոշակ-գեղեցերի համակարգի ներդրումը, «Տնտեսագետ» ուսանողի տան և նոր ճաշարանի գործարկումը, հավելավճարների և խրախուսման համակարգերը, «Նորաստեղծ ընտանիքների աջակցման և երեխաների ծննդյան խրախուսման կարգը», անդրադարձակ միջազգային արդիականացմանը, ուսանողական կյանքին:

Փակ գաղտնի քվեարկությամբ՝ 27 կողմ, 0 դեմ, 0 ձեռնպահ ձայների հարաբերակցությամբ, համալսարանի ռեկտորի պաշտոնում վերընտրվեց տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աբրյանը: Հովհան Աբրյանը շնորհավորեց Կորյուն Աբրյանին և նշեց՝ հետազույն և պետք է բարձր պահել համալսարանի, ինչպես նաև խորհրդի հեղինակությունը: Կորյուն Աբրյանն իր հերթին շնորհակալություն հայտնեց վստահության համար և խոստացավ հետագա գործունեությամբ և նպաստել բուհի զարգացմանն ու առաջընթացին:

Օրակարգի երրորդ հարցով նորընտիր ռեկտորը գեկուցեց համալսարանի կազմակերպական կառուցվածքում փոփոխությունների կատարելու մա-



սին՝ շեշտելով, որ դրանք բխում են վարչապետի և ԿԳ նախարարի՝ կառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացման հանձնարարական-ներից և հավաստիացնելով, որ դրանցով կրարձանա կառավարման արդյունավետությունը: Խորհուրդը միաձայն քվեարկությամբ հաստատեց առաջարկը:

Այլ հարցերի շարքում Կորյուն Աբրյանը խնդիրեց խորհրդի թույլտվությունը՝ համալսարանին միջազգած Ֆինանսատեսագիտական քոլեջում բուհի միջոցների հաշվին ներդնելու շեռուցման համակարգ, ինչն արժանացավ հավանության:

ԳՈՅԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԳԻՏԵԼԻՔԻ ՏՈՆԻՆ

ՄԵԿՆԱՐԿԸ ՄՐՅՈՒԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿՈՉՈՎ



2016-2017 ուսումնական տարին, ի թիվս հանրապետության այլ ուսումնական հաստատությունների, բախտեց նաև Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի դրույթը։ Տնիականորեն զարդարված բակում տարբեր ֆակուլտետների և կուրսերի ուսանողները և, իհարկե, առկա ուսուցման բակալավրիատ ընդունված 900-ից ավելի առաջին կուրսեցիները հավաքվել, հուզմունքով ու թրթիռով սպասում էին ուսանողական կյանքի մեկնարկի ազդարարմանը։ Բուհի լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատակիցներն այդ ընթացքում անակնկալ մատուցեցին առաջիններին՝ նրանց նվիրելով համալսարանի պաշտոնական ամսագրի՝ «Տնտեսագետի» համարներ։ ՀՊՏՀ ղեկավարությունը, դեկանները, ամբիոնների վարիչները, պրոֆեսորադասախոսական կազմը նույնպես հուզված էին ու տոնականորեն տրամադրված նոր սերնդի կրթության ու դաստիարակության պատասխանատվությունն են կրկին ստանձնում։

Ներկաներին ոգևորում ու խանդավառում էին ուրախ երաժշտության հնչյունները։ Բակում տեղադրված և իր հայացքն ուսանողներին հառած «Դարձի՛ր մրցունակ» վերտառությամբ նոր պատառը կոչ ու հորդոր էր, միաժամանակ՝ հավաստիացում ու ակնկալիք, որ Տնտեսագիտական համալսարանը ստեղծում է մրցունակության նպաստավոր դաշտ ու հավատում իր սաների հաջողություններին։

ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աբոյանը ֆակուլտետների նորընծա ուսանողներին շնորհավորեց, զերոն խոսքեր հղեց և հավաստիացրեց, որ Տնտեսագիտական համալսարանն ապահովում է բարձրորակ կրթություն, զերմություն ու հոգատարություն, հարմարավետություն ու լուսավոր հավատ ապագայի հանդեպ։

«Այսօր մեր համալսարանում ստեղծված են ու-



սումնական, գիտական, մարզական ու մշակութային լիարժեք առօրյայով ապրելու անհրաժեշտ բոլոր պայմանները, ուսանողների կողքին է բուհի ղեկավարությունը, պրոֆեսորադասախոսական կազմը՝ բանմաց ու հնուտ գիտնական-մանկավարժներով, ուսանողական խորհուրդը, աշխատակազմը։ Սիրելի ուսանողներ՝, ջանացեք համալսարանական տարիները ծառայեցնել ծեր զարգացմանը, մասնագիտական գիտելիքների ու մտածողության ծևազորմանը և մեր կրթօջախի բարի համբավի շարունակական կերտմանը», - ասաց Կորյուն Աբոյանը՝ հավաստիացնելով, որ համալսարանը, բարձրորակ կրթություն նատուցելուց բացի, ուսանողին շրջապատելու է զերմությանը և հոգատարությանը։

Այսուհետև ղեկաններն առաջին կուրսեցիներին ուղեկցեցին ֆակուլտետներ։ Առաջին դասաժամին նրանց համար ներածական դասախոսություններ կարդացին ամբիոնների վարիչները։

Գիտելիքի օրը տոնական մթնոլորտում դիմավորեցին նաև ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետում, այնտեղ առաջին կուրսեցիներին ողջունեց և առաջին դասը վարեց դեկան Մանուկ Մովսիսյանը:

Նոյն օրը ռեկտոր Կորյուն Աթոյանն այցելեց ՀՊՏՀ ֆինանսատնտեսագիտական բոլեզ, որտեղ Գիտելիքի օրը նշում էին հանդիսավորությամբ՝ տոնականորեն զարդարված բակում, կենդանի նվագակցությամբ: Քոլեջի տնօրեն Ավագ Դակորյանը տեղեկացրեց, որ ՀՀ Կառավարության 2015 թ. դեկտեմբերի 29-ի որոշմամբ քոլեջը միացել է ՀՊՏՀ-ին, և առաջին իսկ օրվանից ռեկտոր Կորյուն Աթոյանի ուշադրության կենտրոնում են հայտնվել շուրջ 500 ուսանող ունեցող ուսումնական հաստատության բոլոր հիմնախնդիրները, իսկ 2016-2017 ուսումնական տարվա համար քոլեջն աննախադեպ ընդունելություն է գրանցել:

Այստեղ էլ ռեկտորը ողջունի խոսք հասցեա-



գրեց ուսանողներին՝ ընդգծելով հայ մարդու համար կոթության ու գիտության առանձնահատուկ արժեքը:

«Գիտելիքը միակ սեփականությունն է, որը ոչ ոք չի կարող խել ձեզանից, այն ձեզ համար ճանապարհ է հայրենու: Դուք այն սերունդն եք, այն առաջին կուրսեցիները, որոնց բախտ է վիճակվել ընդունվել Դայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի քոլեջը», - ասաց բուհի դեկանար ու հավելեց, որ ուսանողական կյանքն այն բացարիկ ժամանակահատվածն է, որը հնարավորություն է տալիս գիտելիք ստանալու, անմոռանալի ակնքարբներ ապրելու: Կորյուն Աթոյանը կոչ արեց ժամանակը ճիշտ օգտագործել, լավ սովորել և ընդգծեց, որ ՀՊՏՀ դեկավարությունն անելու է ամեն ինչ՝ քոլեջի սաների ուսումնառությունը պատշաճ կազմակերպելու համար:

Միջոցառմանը ներկա էին «Գլոբալ կրեդիտ» վարկային կազմակերպության գործադիր տնօրենի

տեղակալ Արամ Ղուկասյանը, «Դայաստան» ամսագրի գլխավոր խմբագիր Տիգրան Նիկողոսյանը, Դայաստանի գրողների միության քարտուղար, բանաստեղծ, մանկագիր Ղուկաս Սիրունյանը:

Վերջինս իր շնորհավորանքի խոսքում մեջբերելով ժողովրդական հայտնի «Սովորի՛, որ մարդ դառնա» ասացվածքը՝ ուսանողներին կոչ արեց լավ սովորել՝ բարձրակարգ մարդ և մասնագետ դառնալու համար:

Արամ Ղուկասյանը նշեց, որ քոլեջի հետ համագործակցության շրջանակներում ընկերությունն ուսանողներին կտրամադրի մասնագիտական գրականություն, փոխգործակցություն կլինի մի քանի ուղղությամբ:

Ներկաներին շնորհավորեց Տիգրան Նիկողոսյանը՝ կարևորելով օրվա խորհուրդը, համեմատելով այն լուսի, իյուսվող ծաղկավոր գորգի հետ, իսկ այդ լուս սփռողն ու ծաղկավոր գորգ իյուսողը, նրա պատկերացմանը, հենց ուսանողներն են՝ մեր պապան կերտողները:

Սեպտեմբերի 1-ը ՀՊՏՀ Եեգնածորի մասնացուցում նույնականացվեց հանդիսավոր ընդունելությամբ, որին ներկա էին մասնաճյուղի տնօրեն Սոս Խաչիկյանը, դասախոսական կազմը, աշխատակիցները, ուսանողական խորհրդի ներկայացուցիչները: Տնօրենը շնորհավորեց և բարենադրեց ուսանողներին, ապա անդրադարձավ համալսարանական հիմնական կանոնակարգերին, կարևորեց կրթության դերը անձնական և հասարակական հարաբերություններում:

Իմաստավորված ևս մեկ քայլ մեծ սպասումների ճանապարհին, որն արգասաքեր է խոստանում լինել նրանց համար, ովքեր ներ են դնում միտք, հոգի ու կամք:

Բարի երթ:

**ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ**



Օ Ա Ա Ռ Ա Լ Ի Ւ Ա Ը Ա Վ Ե Տ Տ Ս Ա Լ Ի Ւ

Ա Է Ս Ա Խ Ա Կ Ա Խ Ա Կ Ա Խ Ա Ա Վ Ա Պ Ի Ւ Ի Ե Ա Խ

Նոր ուսումնական տարվա մեջնարկը նորաթուխ ուսանողների համար նշանավորվում է հետաքրքիր դեպքերով, զվարժալի իրավիճակներով, որոնք դաշնում են անմռանալի հիշողություններ:

Մեկ ամիս անց «Տնտեսագետոր» մի քանի օր շարունակ շրջեց համալսարանի ֆակուլտետներով, ուսանողաշատ վայրերով, գրադարանով, բակով, որտղ կարելի էր հանդիպել նորեկներին և գրուցել: Առաջնացների հետ ճեպագույցներն արձանագրեցին մեպտերյան զավեշտալի, «անմեղ» պատմություններ:

Հաշվապահական հաշվառման և առողիտի ֆակուլտետի ուսանողուիի Անժելա Այվազյանը հիշում է, որ սեպտեմբերի 1-ին լսարանը փնտրելիս «վախճացած» նայել է շորջը, ակամա հայացը հառել ավագ կուրսի մի տղայի, որը ծիծաղելով բարձրացայնել է «Վա՝», ոնց եմ սիրում են շփրված առաջին կուրսեցիներին: Աղջկը նեղսրտել ու զայրացել է այդ արտահայտությունից, իսկ օրեր անց ժպիտով է հիշում:

Նույն ֆակուլտետի ուսանող Անդրանիկ Գալստյանը պատմում է երբ առաջին անգամ տեսել է բուհի կանաչապատ բակը՝ մտածել է, որ Երևանի այգիներից մեկն է, և իր ֆակուլտետը պարզապես գտնվում է այգու հարևանությամբ:

Տնտեսության կարգավորման և միջազգային տրնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի ուսանողներ Սպարտակ Բալայանին և Կոմիտաս Սարգսյանին հանդիպեցինք երկար դասամիջոցին՝ համալսարանի բակում: Տղաները համադասարանցին են, եկել են Արցախից: Երբ բակում առաջին անգամ տեսել են QR գրադարանի գլանածն սարքը, Կոմիտասը մտածել է, որ այն փոքր գրադարան է, կարող են բացել և ցուցադրված գրքերը վերցնել, իսկ Սպարտակը կարծել է, թե այն ենպի գրադարան ուղղորդող ցուցանակ է: «Մտածեցի Երևի ուզում են ցույց տալ, որ գրադարան այս մասնաշենքում է, հարևանությամբ», - ծիծաղելով ասում է Սպարտակը:

Նույն ֆակուլտետից եղագար Մուրայյանը հիշում է, որ սեպտեմբերի 1-ին առաջին դասը եղել է «Հայոց պատմություն» առարկայից: Եղագարը երկնտեղ է (կատակում է՝) հաստա՝ Տնտեսագիտական համալսարան է եկել: «Դասամիջոցին դուրս եկա, գլխավոր մասնաշենքի ցուցանակն ուշադիր կարողացի: Արագ վերադարձա, իսկ հաջորդ դասն «Առաջին բուժօգնություն» էր», - լրացնում է նա:

Կառավարման ֆակուլտետի ուսանողուիի Մարիամ Երանոսյանը սեպտեմբերի 1-ից մեկ շաբաթ անց «Տնտեսագիտության տեսություն» առարկայի դասը պատմելու համար կյանքում առաջին անգամ մոտեցել է ամբիոնին: Որոշել է առաջին իսկ հնարավորությունն օգտագործել և ի ցույց հանել իր գիտելիքն ու հրետորական ձիքը: Մի քանի վայրէյան մտքում ձևակերպումներ է արել ելույթը սկսելու համար, փորձել ամբիոնի մոտ հարմար դիրքավիրվել, մտովի պատկերացրել է, թե ինչ տեսք ունի այդ պահին, արդյո՞ք ձայնը լսվում է և... սկսել է: Ավարտել է ու կարծես քար է ընկել ուսերից: Ժպտալով ասում է. «Կարևոր առաջին մասնաշենքը՝ անգամից ու մեկընդիշտ

հաղթահարեցի լսարանի առջև խոսելու կաշկանդվածությունը»:

Մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի ուսանողուիի Անահիտ Պողոսյանը առաջին անգամ գնացել է բուհի գրադարան մտածելով, որ դպրոցի նման կարող է միանգամից ստանալ գրքեր՝ ըստ առարկայական ցանկի: Սակայն գրադարանի աշխատակիցն ասել է, որ պետք է պատվիրել գրքերը, ապա տվել է պատվերի թերթիկը: Յաջորդ օրը դասախոսների հետ ճշտել և գրի է առել գրքերի անվանումները, հեղինակներին, հետո ներկայացել գրադարան և պատվիրել:

Նոր համակուրսեցի Մարիամ Մնացականյանը ուսանողական առաջին օրերին լսարանին դասարան է ասել, դասախոսներին՝ դասատու: Երբ բարձր կուրսեցիներին հարցորդ է, թե որտեղ է թիվ N դասարանը՝ պատասխանել են. «Երևի ուզում էիր ասել լսարանը» ու մոռացել են պատասխանել բուն հարցին:

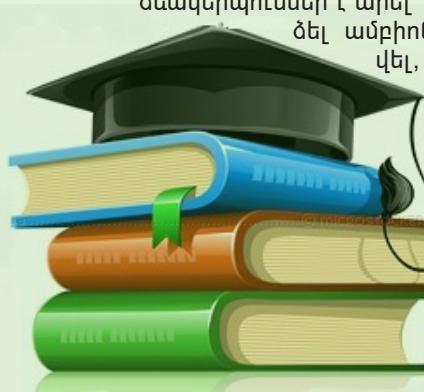
Ֆինանսական ֆակուլտետի ուսանողուիի Լիլիթ Ասատրյանը սեպտեմբերի 1-ին 2 դասաժամ անցկացրել է ուրիշ խնդիր հետ: Միայն 2-րդ՝ «Մշակութաբանություն» առարկայի դասին, երբ դասախոսը ներկա-բացակա է արել, Լիլիթը հասկացել է, որ շփրել է խումբը:

Լիլիթի համակուրսեցի Գոհար Թարևոսյանը սեպտեմբերի 1-ին ֆակուլտետի ուսանողաշատ միջանցքում պատահական մոտեցել է մի աղջկա և հարցորդ՝ «Կարո՞՞ն է իմանաք՝ առաջին կուրսեցիները որտեղ են դասին»: Աղջիկը ուրախացած պատասխանել է. «Վայ, դուք է՞լ եք առաջին կուրսեցին, ես էլ...»: «Կարծես օտարության մեջ հարազատ մեկին գտած լինեի: Միասին բարձրացանք 2-րդ հարկ և «Երջանիկ պատահականությամբ» նույն խմբում հայտնվեցինք», - պատմում է Գոհարը:

Տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի ուսանողուիի Արմենուիի Մամուլյանը սեպտեմբերի 1-ին ուրախ ու մի փոքր երկյուղած, Գիտելիքի օրը բակում կազմակերպված համադասարանից հետո, առաջին կուրսեցիների հետ մտնում է ֆակուլտետ: Ավագ կուրսեցիները կարդում են նրանց անուն-ազգանունները, ուղեկցում լսարաններ: Արմենուիի անունը այդպես էլ չեն կարդում: Ծննդերը թուլանում են, սիրուարագ է զարկում, լացակումում է: Նետո 3-րդ պակա կուրսեցուն է մոտենում ու «պահանջում» ցուցակն իրեն տալ: Դողացող ձեռքը սահեցնում է թղթի վրայով և վերջապես կարդում անունը: «Պարզապես ցուցակները կազմված են ըստ մասնագիտությունների և հոսքերի, և անհրաժեշտ էր համբերատար կերպով սպասել», - ասում է Արմենուիին:

Մարքեթինգի և բիզնեսի կամակերպման ֆակուլտետից Լուսիննե Հակոբջանյանը մինչև սեպտեմբերի 1-ը համոզված էր, որ Տնտեսագիտական համալսարանը նալբանդյան 128 հասելում գտնվող թամանական գլխավոր շենքն է: Սակայն պարզելով, որ մարքեթինգի և բիզնեսի ֆակուլտետ պետք է մտնել դարպասների կողմից և բոլորովին այլ շենք, կարծառ հիասթափություն է ապրում: Բայց նոր վերանորոգված մասնաշենքը՝ գեղեցիկ ու հարմարավետ, այնքան հյուրընկալ է ներդումում, որ շատ արագ անհետանում են խռովիքի հետքերը: «Միևնույն է, Տնտեսագիտական համալսարան իմ մտապատճերում զուգորդվում է թամանյանի նախագծած գեղեցիկ շինության հետ», - ասում է Լուսիննեն:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ





ՀՊԸՀ | ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱռԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈԼՈՐԻՍ ՀԱՅԱՃՐ ՊԵՏՔ Ե ՈՒՂՈՎԻ ՄԵԿ ԽՊԱՏԱԿԻ՝ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՐԾԻ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀՊԸՀ ՌԵԿՏՈՐ ԿՈՐՅՈՒՆ Աթոյսն

2016 թ. հուլիսի 15-ին կայացած ՀՊԸՀ խորհրդի նիստում տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը միաձայն վերընտրվեց Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ռեկտորի պաշտոնում (այս մասին անդրադարձը՝ 4-5-րդ էջերում): Հուլիսի 29-ին ՀՀ Կառավարության նիստում հաստատվեց Կորյուն Աթոյանի ընտրությունը ռեկտորի պաշտոնում:

Համալսարանի առջև ծառացած առկա հիմնախնդիրների, բարձրագույն կրթության ոլորտի մարտահրավերների, առաջիկա ծրագրերի և փոփոխությունների մասին «Տնտեսագետը» գրուցեց Կորյուն Աթոյանի հետ:

**-Պարոն Աթոյան, նախ շնորհավորում եմ Զեզ՝ ռեկտորի պաշտոնում վերընտրվելու առիվ և ցանկանում գրուցել ապագա անելիքների մասին: Հուլիսի 15-ին՝ ռեկտորի ընտրության օրը, Դուք ներկայացրեցիք ՀՊԸՀ 2016-2020 թթ.
զարգացնան ռազմավարական ծրագիրը,
որտեղ գերակա հռչակված նպատակներից է կրթության որակի բարձրացումը: Ինչպես սեր պատկերացնում այդ նպատակի իրագործումը,
և ի՞նչ քայլեր են արվում այս ուղղությամբ:**

- Չնորհակալություն, շնորհավորանքի համար: Ցանկանում եմ նշել, որ կրթության որակի բարձրացումը մեր համալսարանի ռազմավարական զարգացման ծրագրում գերակա նպատակ հռչակելը, կարծես, նույնիսկ պարտադրված քայլ է: Բացատրեմ ինչու. տարիներ շարունակ համալսարանների մեծ մասը դիմորդի խնդիր չի ունեցել և ուսանողների թվի աճի պայմաններում, երբ չի առաջացել որևէ ֆինանսական խնդիր, գրադարձը է այլ առաջնահերթություններով: Սակայն այսօր դիմորդների թվաքա-

նակը նվազում է, իետևաբար գերխնդիրը պետք է լինի կրթության որակի, բուհի հեղինակության բարձրացումը: Բարձրագույն կրթության ներկայիս մրցակցային պայմաններում առաջ շարժվելու, հաստատության հատկապես ֆինանսական խնդիրները լուծելու համար մենք այլ ճանապարհ չունենք, քան բարձրացնել կրթության որակը, այդպիսով՝ նաև համալսարանի հեղինակությունը: Իհարկե, կրթության որակի բարձրացումը մեկ գործոնով պայմանավորված չէ և մեկ վայրկյանում լուծվող խնդիր չէ: Հարկավոր է տևական աշխատանք, ինչը մենք արել ենք անցած 5 տարիներին՝ փորձելով ստեղծել որակյալ կրթական ծառայության հիմնական նախադրյալները՝ գիտահետազոտական ուղղություն, արտաքին կապեր, սոցիալական քաղաքականության իրականացում, կրթօջախի արդիականացում և տեխնիկական վերազինում: Այսինքն, բավական քայլեր արվել են, նախադրյալներ ստեղծվել են:

Միևնույն ժամանակ, շատ են չլուծված խնդիրները, որոնցից են դասագրքերի ու ձեռնարկների համալրումն ու նորացումը, ուսումնական, քննական գործընթացների բարելավումը, դասավանդման նորագույն մեթոդների ներդրումը, մագիստրոսական կրթության արմատական բարեփոխումը: Շատ արդիական է դասախոսների վերապատրաստման հարցը, քանի որ մեզ համար որակյալ և պրոֆեսիոնալ դասախոս ունենալը նույնքան կարևոր է, որքան որակյալ ուսանող ունենալը: Թվարկածն խնդիրների լուծման ուղղությամբ քայլեր արվել են և արվում են, պարզապես պետք է նոր թափ ու որակ հաղորդել: Կրկնում են՝ կրթության որակի բարձրացումը հրամայական է, որովհետև մրցակցությունը սրված է հատկապես մեր մասնագիտության գծով, քանի

որ մերօրյա բուհերի մեջ մասը տնտեսագետներ են պատրաստում: Առաջիկա հինգ տարիներին պետք է անենք հնարավորն ու անհնարինը՝ գերակա հոչակված այս նպատակին հասնելու համար:

-Չեր պաշտոնավարման նախորդ ժամկետում համալսարանը թևակոխեց զարգացման նոր շրջան, որի կարգախոսն էր՝ «Սենք փոխվում ենք»: Արդյոք նոր շրջանի համար ևս ունեք առաջնորդող գաղափար և ծրագիր:

-Իհարկե, ունենք նոր գաղափարներ և նպատակներ: Համալսարանի համար մշակված է զարգացման ռազմավարական ծրագիր, և առաջիկայում կփորձենք ավելի առարկայական ներկայացնել մեր ամենիները: Այս ամենի շուրջ այժմ հետևողականորեն աշխատում ենք, և երբ պատրաստ լինի, սիրով կներկայացնենք մեր աշխատակազմին:

-Դարգելի ռեկտոր, այս տարվա ընդունելությունը նախորդներից տարբերվում էր, քանի որ գործընթացը կազմակերպվեց ՀՀ Կառավարության կողմից հաստատված մասնագիտությունների նոր ցանկով: Ինչպես՞ս եք գնահատում արդյունքը, ի՞նչ խնդիրներ եք տեսնում այստեղ:

-Եթե համենատություններ կատարենք, ապա մեզ մոտ բավականին լավ է անցել առկա բակալավրիատի ընդունելությունը: Նոր մասնագիտություններով ընդունելությունը, կարելի է ասել, ոչ թե խոչընդոտեց, այլև դրական ազդեցություն ունեցավ այն իմաստով, որ չունեցանք չհամալրված մասնագիտություններ, թափուր տեղեր, ինչն անխուսափելի կլինիկ ուսանողության քանակի կտրուկ նվազման պայմաններում: Այս խնդիրի մասին բոլորը պետք է իմանան. հեռակա բակալավրիատը ու մագիստրատուրան և առկա մագիստրատուրան չեն համալրվում: Այսօրվա գնահատումներով՝ մոտ 500-550 ուսանող կստահաբար պլանային տեղերից քիչ ենք ընդունել: Այսինքն, այս մարտահրավերն արդեն ծառացել է: Մենք նաև փորձում ենք և՛ առկա մագիստրատուրայում, և՛ հեռակա կրթաձևերում օպտիմալ թվաքանակով այնպիսի խնդեր ծնավորել, որ բուհին ֆինանսական վճար չհասցնենք:

-Անցած 5-ամյա ժամկետում Դուք ներդրել եք սոցիալական մի շարք փարերներ՝ ուղղված թե՛ ուսանողներին, թե՛ աշխատավայրերին: Նոր շրջանի համար համալսարանի աշխատավայրերին ուղղված սոցիալական ծրագրեր նախատեսված են:

-Սոցիալական քայլերն անընդհատ են և, այս, նախորդ տարիներին մեջ ուշադրություն ենք դարձրել այս հարցերին: Արդյունքում հայաստանյան բուհերի շարքում մեր համալսարանը թե՛ վարձատրությամբ, թե՛ սոցիալական ծրագրերով շատ բարենպաստ դիրքում է: Կարծում եմ այժմ առավելապես պետք է կարևոր վարձատրության տարբերակնան հարցը: Ավելացնեմ միայն, որ սոցիալական ծրագրերը շարունակական են, դրանք մեր աշխատանքի բաղկացուցիչ մասն են և երբեք չեն անտեսվում:

-Վարձատրության տարբերակման, նոր մեխանիզմների ներդրման հարցը վաղուց է Զեր տեսադաշտում, այս ուղղությամբ առաջիկայում կլինե՞ն նոր մոտեցումներ:

-Կարծում եմ՝ կլինեն: Մի քանի տարի է՝ այս ուղղությամբ աշխատում ենք, վերլուծություններ, հետազոտություններ են կատարվում: Թեև այս պահին չունենք որոշակի առաջարկություններ, սակայն, կարծում եմ, որ աստիճանաբար կմոտենանք հանգուցալուծնար: Այս համատեքստում շատ կարևոր է պրոֆեսորադասախոսական կազմի վարկանշավորնան համակարգի ներդրումը: Ավելացնեմ, որ մեր բյուջեն թափանցիկ է, և առաջին իսկ հայացքից ակնհայտ են դաշնում մեր հնարավորությունները: Այնպես որ, ցանկությունները պետք է լինեն խելամտության սահմաններում:

-Պարոն Արոյան, այս փուլում եղած կառուցվածքային և կադրային փոփոխություններ, ի՞նչ ակնկալիքների են դրանք միտված:

-Ցանկացած կառուցցում, ցանկացած հաստատությունում այս գործընթացները անընդհատական են, և հնարավոր էլ չէ միշտ աշխատել նույնկերաց, առանց փոփոխությունների, քանի որ մի կողմից լինում են նոր մարտահրավերներ, մյուս կողմից՝ կա լճացման վտանգ: Նույնը համալսարանում է՝ պետք է անընդհատ փնտրել նոր կադրեր, որոնք ունակ են լուծելու առաջարկված խնդիրները, նաև կարևոր է գտնել այնպիսի մարդկանց, որոնք արժանիքներ ունեն, բայց ստվերում են մնացել ինչինչ հանգամանքների պատճառով: Այս կադրային թարմացումները նոր գաղափարներ գտնելու, ստեղծարարության բարենպաստ իմբ են ծառայում: Յուրաքանչյուր աշխատակից պետք է իմանա, որ ոք անփոխարինելի չէ:

-ՀՀ Կառավարության որոշմամբ 2015 թ. թեկնածերից մեր համալսարանին է միացվել Երևանի պետական ֆինանսատեսագիտական քոլեջը: Սա ի՞նչ կտա մեր հաստատությանը:

-Այո, Կառավարության որոշմամբ այն վերակազմակերպվել է և այժմ մեր համալսարանի կազմում է: Միգույն շատերը կասկածանքով կվերաբերվեն դրան, բայց ցանկանում են նշել, որ այս տարի մեր համալսարանի ենթակայության ներքո քոլեջի դիմորդների թիվը աճնախադեալ աճել է. շուրջ 200 դիմորդ՝ նախորդ տարվա 70-ի փոխարեն: Սա նշանակում է, որ հետագայում հեռակա կրթաձևեր տարեկան 200-ից ավելի համալրում կունենանք: Իսկ եթե համարենք, որ այդ թիվը տարեցտարի կմեծանալու, ապա կարող ենք ենթադրել, որ դա հեռակա կրթաձևելի համալրումն ապահովելու ուղի կարող է դառնալ:

-Խոսեմք համալսարանի միջազգային ծրագրերի, մասնավորապես՝ «Երասմուս +»-ի մասին, ինչպես՞ս եք գնահատում արդյունքները:

-Միջազգային ծրագրերի իրականացման գործում դժվարություններ կան, որովհետև մեր համալ-

սարանը նախկինում չի ունեցել արտասահմանցի ուսանող ընդունելու փորձառություն, ինչպես, օրինակ, Բժշկական համալսարանը: Արտաքին կապերի առունով ևս կարևորում ենք Եվրոպական համալսարանների հետ կայուն ու արդյունավետ համագործակցությունը: «Երասմուս+» ծրագրին այդ շարքում է, և ընթանում է հաջողությամբ: Թեև դրանում ներգրավված ուսանողների և աշխատակիցների թիվը մեծ չէ, բայց մեկ կիսամյակ արտասահմանյան բուհերում ստուդենտով կամ վերապատրաստվելով ստանում ենք փորձի փոխանակման լավ հնարավորություն: Միջազգային ծրագրերը շատ կարևոր են, չե՞տեղ որ աշխարհից մեկուսացած՝ հնարավոր չեղանակ:

-Յարգելի ռեկտոր, Յայաստանում կրթության ոլորտում տեսանելի են փոփոխություններ,
տեղաշարժեր: Ինչպես ոք տեսնում մեր բուհի ապագան՝ համալսարանների վերածևալությունների ներկա շրջանում, տարատեսակ խոսակցությունների համատեքստում:

-Եիշտն ասած, հաճախ զարմանալի ու անիրական այդ խոսակցությունները հիշեցնում են «Կիկոսի մահը» հեքիաթը: Մենք այսօր ապրում ենք, աշխատում ենք, և մեր համալսարանի գործունեության կարճաժամկետ հեռանկարները պարզորոշ են: Թե ինչ կլինի 10, 20 տարի հետո, Կառավարությունն ինչ կորոշի բարձրագործ կրթության վերաբերյալ, պայմանագրաված կլինի պետութան բարձրագործ մասնագիտական կրթության քաղաքականությամբ: Մեր խնդիրն այս պահին մեր տեղում որակյալ աշխատանք կատարելու է: Այդ գրույցները, որքանով տեղեկացված են, շրջանառում են նաև այլ բուհերում և ծիծաղելի են: Իհարկե, ապագային միտված մտքերը ուղեկցում են բոլոր բանական մարդկանց, սակայն ավելի կարևոր է՝ մասնագետները կենտրոնանան իրենց աշխատանքի որակը բարելավելու վրա:

-Որպես ռեկտոր՝ համալսարանի կոլեկտիվի հետ 5 տարվա ծանապարհ եք անցել, ինչպիսի տրամադրությամբ և ի՞նչ մտքերով եք գալիս աշխատանքի:

-Եախ՝ ցանկանում եմ իմ շնորհակալությունը հայտնել մեր կոլեկտիվին՝ մեծ մեծ ընտանիքին: Յասկանում եմ՝ փոփոխությունները միշտ չեմ, որ դրական և հեշտ են ընկալվում, սակայն մեր կոլեկտիվը կարողացավ ոչ միայն ճիշտ ըմբռնել, այլև իր չափով աջակցել մեր ծրագրերին ու բարեփոխումներին:

Ինչ վերաբերում է տրամադրվածությանս, ապա նշեմ, որ ամեն օր աշխատանքի են գալիս մի նոր ու լավ բան անելու մտադրությամբ ու, բնականաբար, նույն էլ ակնկալում եմ աշխատակազմից: Իհարկե, անձնական առաջընթացի և բարեկեցության հարցերը կարևոր են, բայց մենք բոլորս պետք է գիտացնենք, որ անձնական նպատակները կարող են իրագործվել միայն այն դեպքում, երբ ընդհանուր գործը զարգացում ունենա: Այսինքն, եթե մենք ամենքս մեր տեղում չնպաստենք համալսարանի առաջընթացին, հեղինակության բարձրացմանը, ապա չենք

կարող ակնկալել, որ մեզ համար անհատական առաջընթացի ճանապարհ կբացվի: Աշխատանքի մասին խոսելիս բոլորիս հայացքը պետք է ուղղվի մեկ նպատակի, բոլորիս ջանքերը պետք է մեկտեղվեն, որպեսզի ընդհանուր հաջողություն լինի: Իսկ հաջողության միակ գրավականը աշխատանքն է, որում թերանալու դեպքում ձախողվելու ենք բոլորս:

Նաև այստեղ ուզում եմ նշել աշխատանքային մբնուրութիւն մասին. շատ կարևոր են աշխատանքային փոխհարաբերությունները, դրանք պետք է լինեն առողջ, բարիդրացիական, փոխընթացներն և հանդուրժողականության սահմաններում: Աշխատանքային հարաբերությունները չպետք է հասցնել ոչ տնավարության, ոչ էլ թշնամության: Անձնական հարցերը պետք է հետին պլան մղվեն, քանի որ բոլորս եկել ենք մեզ վստահված աշխատանքը կատարելու:

-Ինչպես ոք վերաբերվում քննադատություններին:

-Առողջ, կառուցղական քննադատությունը և հիմնագործի հերյուրանքը տարբերում են: Այս քննադատությունը, որն առաջարկներ է պարունակում, որը սրտացավորեն է ասկում և միտված է աշխատանքի բարելավնանք, առողջ բանականությամբ և դատող մարդու համար ընդունելի է: Ընդ որում, իմ աշխատանքը բաց է և բափանցիկ, և ես պատրաստ եմ քննադատություն և առաջարկություններ լսել հանալսարանի գործունեության բոլոր ոլորտների մասին: Բայց երբ հնչում են անհիմն որակումներ, անհասկանալի գնահատականներ, ու չկան առաջարկներ, անընդունելի է և այլևս քննադատություն չէ, այլ դժգոհություն: Պետք է յուրաքանչյուրը կարողանա քննադատության թիրախն ուղղել իրեն:

Թերություններն անկատ չեն, ինքս տեսնում են, տիրապետում իրավիճակին, բայց ամեն խնդիր չէ, որ արագ լրտում ունի և ամեն թերություն չէ, որ կարելի է մեկ հարվածով շտկել: Երբ համեմատում ենք այսօրվա համալսարանը խորհրդային ժամանակաշրջանի համալսարանի հետ, տեսնում ենք, որ այն ժամանակ համակարգը գործում էր անխափան, և բուհի դեկավարության հիմնական նպատակը ուսումնական գործընթացի կազմակերպումն էր: Իսկ հիմա չլուծված են բոլոր խնդիրները՝ սկսած ֆինանսականից մինչև բուհական մյուս՝ մեծ ու ածանցյալ խնդիրները:

Այսուհենդերձ, քանի որ շատ հիմնախնդիրներ ու նպատակներ ունենք, քանի որ ուզում ենք ավելի լավ աշխատել ու ավելի բարեկեցիկ ապրել, ապա պետք է ներդնենք մեծ աշխատասիրություն, սրտացավություն ու ստեղծագործական եռանդ:

Յարցագրույցը վարեց ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ

Հերոսների սխրանքների անմոռանալի է.

հիշատակի լսարանի բացում

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանում սեպտեմբերի 10-ին մեկնարկեց ՀՀ Անկախության 25-ամյակին նվիրված միջոցառումների շարքը, որը նշանավորվեց ՀՀ պաշտպանության նախարարի պաշտոնակատար Սեյրան Օհանյանի այցելությամբ և ապրիլյան քառորյա պատերազմում զոհված հայորդների հիշատակի լսարանի բացմանբ։ Սեյրան Օհանյանին համալսարանի բակում դիմավորեցին ՐՊՏՀ ռեկտոր, դրկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանը, ՈՒԽ նախագահ Սերգեյ Խառասոյանը, բուհի պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի անդամները, ուսանողները, ինչպես նաև ժամկետային գինծառայող բուհի երկու ուսանողներ՝ Վլադ Վարդանյանը և Կորյուն Մուրադյանը։

Համալսարանի տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի առաջին հարկում ՐՊՏՀ ՈՒԽ և Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի հետ համատեղ ստեղծված քառորյա պատերազմում զոհված հերոսների անվան լսարանի հանդիսավոր բացումը կատարեցին Կորյուն Արոյանը և Սեյրան Օհանյանը։ «Պատերազմական ակնթարթներ», «Դրվագներ առաջնազգից» խորագրերի ներքո ուշագրավ լուսանկարային շարքեր էին ապրիլյան պատերազմի օրերից, իսկ «Բարձունքը մերն է, տղերքը չկան, տղերքն ավելի բարձրում մնացին» խորագրի ներքո պատերազմում զոհված 89 հերոսների լուսանկարներն էին։ Ունկորի և ՈՒԽ նախագահի ուղեկցությամբ նախարարի պաշտոնակատարը շրջեց լսարանում, այնուհետև ռեկտոր Կորյուն Արոյանին հանձնեց հայկական բանակի բոլոր գինատեսակները և հայկական գինանշանը պատկերող հուշանվեր։

ՐՊՏՀ ուսանողների և պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի հետ համբիպումը սկսվեց ռեկտոր Կորյուն Արոյանի ելույթով, որում շեշտվեց, որ անկախության ճանապարհը բռնած մեր երկրի համար անշափ կարևոր է հզոր բանակ ունենալը, բանակի կայացման ու զորացմանն աջակցելը, նոր սերնդի հոգում հայրենասիրություն ու մարտունակություն սերմանելը։ Բուհի դեկավարը շնորհակալություն հայտնեց համալսարանի աշխատակազմին և ուսանողական խորհրդին՝ հայոց բանակի հետ փոխհարաբերության և համագործակցության բարձր մակարդակի մշակույք ծևավորելու համար, ապա երախտագիտություն հայտնեց Սեյրան Օհանյանին՝ ոչ միայն բոհական նախաձեռնություններին աջակցելու, այլև երիտասարդ սերնդին մարդկային բարձր հատկանիշներով ոգեշնչելու, դեպի առաջընթացն ուղղորդելու համար։

ՈՒԽ նախագահ Սերգեյ Խառասոյանը խոսեց համալսարանում տարվող ուսանակայիրենասիրական աշխատանքների մասին, որից հետո ներկայացվեց



տեսաֆիլմ։

Պաշտպանության նախարարի պաշտոնակատար Սեյրան Օհանյանը նախարարության անձնակազմի և իր անունից շնորհակալություն հայտնեց նման միջոցառման կազմակերպման համար, շեշտեց, որ այսպիսի նախաձեռնություններն անշափ կարևոր են բանակ-հասարակություն կապի ամրապնդման, երիտասարդ սերնդին արիության դասեր տալու և վար ու հերոսական օրինակները ներկայացնելու համար։ «Անշափ կարևոր են այսպիսի հանդիպումները, քանի որ, ինչպես ասում են, այնտեղ, որտեղ բանակն ու ժողովուրդը միասին են, նրանք անպարտելի են», - ընդգծեց պաշտպանական գերատեսչության ղեկավարը։

Սեյրան Օհանյանն անդրադարձավ քառորյա պատերազմին՝ շեշտելով, որ քաջ հայորդներն այդ օրերին արեցին առավելագույնը ոչ միայն պաշտպանելով հայրենի հողը, այլև մի ամբողջ ժողովրդի մատուցելով հերոսականության վար դասեր։ Նրա խոսքով՝ այդ օրերին ապրած ցավը շաղախսվեց քաջերի կատարած սխրանքով և պարզեց հպարտության ու նաև երկրի առաջննորդացի պահանջման գործում պատասխանատվության զգացումներ։ Սեյրան Օհանյանը մանրամասնեց բանակի կողքին լինելու կարևորությունը հատկապես երիտասարդ սերնդի համար, պաշտպանության բնագավառում նորանոր հաջողություններ արձանագրելու համատերսում խոսեց գիտելիքի և կրթության դերի մասին, անդրադարձավ քառորյա պատերազմի դասերին, պատասխաննեց ներկաներին հետաքրքրող հարցերին, շնորհակալություն հայտնեց ուսանողական խորհրդին՝ համալսարանում ռազմահայրենասիրական ոգին բարձր պահելու համար։ Այնուհետև պատվորելով պարզեատրեց ՈՒԽ նախագահ Սերգեյ Խառասոյանին, ասպիրանտ Գրիշա Ամիրխանյանին, հաշվապահական հաշվառման և առևիտի ֆակուլտետի ուսանողուիի Զեփյուռ Ալեքսանյանին, «Դրաստամատ Կանայան» մեդալով՝ ՐՊՏՀ բարձրագույն մաքենատիկայի ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.դ. Միեր Աղալովյանին և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի ղեկավար, դոցենտ, տ.գ.թ. Գրիգոր Նազարյանին, անվանական ժամացույցներով՝ ուսանողներ Շողեր Արայանին և Յովհաննես Յովհաննիսյանին, իսկ ՐՊՏՀ ուսանող 2 գիմվորներին հայտարարեց 10-օրյա արձակուրդ։

Պարզեատրումից հետո ռեկտոր Կորյուն Արոյանը Սեյրան Օհանյանին ևս մեկ անգամ շնորհակալություն հայտնեց համալսարանի նախաձեռնություններին աջակցելու համար և հանձնեց հուշանվեր՝ համալսարանի մարդապատկերը։

ԳՈՅԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Անկախության 25 տարի.

պետականաշխության ու լավատեսության ժանապարհ

Հայաստանի Հանրապետության Անկախության հոչակման 25-րդ հորեանական տարեդարձը մեր հինավորց Երկրի մերօյա երիտասարդ տոնն է: 1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին հայ ժողովրդի հավաքական կամքով՝ հանրաքենով, վճռվեց անկախ, ազատ ու ինքնիշխան հանրապետության ծնունդը: Սեպտեմբերի 23-ին ՀՀ Գերագուն խորհուրդը, անփոփելով հանրաքենով արդյունքները, Հայաստանի Հանրապետությունը հոչակեց անկախ պետություն:

25 տարի առաջ այս պատմական փաստով իրագործվեց հայ ժողովրդի դարավոր իշխան, հայրենատեր լինելու, այն պաշտպանելու, կառուցելու, շենացնելու հաստատուն կամքը: Այդ օրերին հայ ժողովուրդը զենքը ծեռքին պաշտպանում էր իր Երկիրն ու ազատագրում, աղետալի Երկրաշարժից հետո վերակառուցում էր ավերված շեներն ու քաղաքները ու հավատում լուսավոր ապագայի իր տեսլականին:

Հայաստանի Հանրապետության անկախության երթը 25 տարի անց անկասելի ընթացքով շարունակվում է: Դա պետականաշխության, պայքարի, զարգացման ու աշխարհի քաղաքակիր Երկրների շարքում հաստատուն տեղ գրավելու ճանապարհ է, որի ուղեկիցը հայի աննկուն ոգին է ու լավատեսությունը:

Ծնորհավոր համայն հայության անկախ հայրենիքի տոնը:

ՀՊԾՀ մարքեթինգի ամբիոնի վարիչ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Արարատ Զարարյանին մեր համալսարանում ծանաչում են բոլորը, սակայն ոչ բոլորն են ժամոթ նրա քնարական շնչին ու գրչին, նրա բանաստեղծական մտքի առկայումներին: Հայաստանի Հանրապետության Անկախության 25-ամյա հորելյանը առիթ ծառայեց՝ պրոֆեսորի սրտի խոսք ուղղելու մեր ընթերցողին, անդրադառնալու նրա հայրենասիրական քնարին և հեղինակի լույսի ու լավատեսության ոգին փոխանցելու:

իմ ե՛րգ, իմ սե՛ր, իմ Հայաստան



25 տարի, քառորդ դար. և շատ է, և քիչ է, առավել ևս՝ անկախացած Երկրի պետականության կերտման բարդ, հակասություններով, հականարտություններով լեցուն մեր ժամանակներում: Այնուամենայնիվ, փորձենք շատ հակիրծ հետադարձ հայցքով գնահատել անցած տարիները և վերադառնանք մեր օրեր:

Ոչ ոք չի կարող ժխտել, որ Խորհրդային Միության կազմում Հայաստանը 70 տարիների ընթացքում դարձավ հզոր ու բազմաճյուղ տնտեսություն ունեցող Երկիր, և ամայի տարածքներում վեր խոյացան բազմաթիվ քաղաքներ ու գյուղական բնակավայրեր: Բայց մեզ վիճակված չէր հեշտությամբ լուծելու մեր խմբիրները: Այս անգամ էլ հայոց հողը ցնցեց 1988-ի աղետալի Երկրաշարժը, այնուհետև վիլուցեց Խորհրդային Միությունը, Ղարաբաղան ազգային ազատագրական շարժումը վերածվեց սրբազն պատերազմի: Այս ամենի կողքին 1991 թվականի սեպտեմբերի 21-ին Անկախության հոչակումը մի նոր որակ ու զգացում, հույս ու հավատ ներշնչեց մեր բազմաչարչար ժողովրդին: Կարծում եմ՝ բոլորի համար էլ հասկանալի էր, որ հեշտ չի լինելու: Բայց Անկախության հոչակագիրը սիրով ու սրտանց ընդունեցին ոչ միայն տեղաբնակները, այլև սփյուռքում բնակվող մեր հայրենակիցները:

Անկախության 25 տարիների ընթացքում ապացուցեցինք, որ այն կարող ենք պաշտպանել, քանզի ունենք հզոր ու հավաքական կամք, ապահով թիկունք՝ հանձին մեր բանակի, քրիստոնյային վայել հավատ առ աստված, հպարտություն ազատ ու անկախ ապրելու, հաստատականություն՝ ստեղծագործելու, ինքնուրույն որոշումներ ընդունելու:

Հետադարձ հայացք ծգելով անցած տարիներին և արդարության դեմ չմեղանչելու համար պետք է ընդգծել, որ Եղել են և կան բազում ծեռքբերումներ, բայց հասկանալիորեն դրանք քիչ են, և մենք ամեն ինչ պետք է անենք՝ դիմակայելու բազմաթիվ մարտահրավերներին, որոնք մեզ թելադրված են դրսից և ներսից: Չունենք բարյացական և վստահելի հարևաններ, լուծված չէ Ղարաբաղյան հիմնախնդիրը, արտագաղթը շարունակվում է, պետական պարտքը՝ ավելանում: Այսպես շարունակ կարելի է հիմնախնդիրներ թվարկել, բայց, կարծում եմ, դրանց գիտակցումն արդեն իսկ աստիճանաբար լուծումներ գտնելու ճանապարհ է...

...իսկ մեր ժողովուրդը, որն անվերապահորեն արժանի է իր բնօրրանում ազատ ու բարեկեցիկ կյանքով ապրելու, պետք է չդադարի հաղթահարել դժվարությունները, շտկել սեփական բերությունները, կառուցել զարգանալ և տունդարձի կոչնակ հնչեցնել իր տարագիր զավակներին:

ՄԵՆՔ

Մենք դեռ որքան օրեր պիտի հաշվենք կյանքում,
Եվ դեռ որքան սիրո երգեր պիտի ծնվեն,
Որքան բարի սերմեր պիտի ծլարձակեն,
Մեր հինավուրց հայոց հողում:
Մենք դեռ որքան վերըեր ունենք,
Որ դեռ պիտի սպիանան,
Որքան երգեր վշտից ծնված,
Ու դեռ վիշտն այդ պիտի մաքրենք:
Մենք դեռ պիտի վանենք բոլոր չար օրերը,
Երազները՝ վախից ծնված, ապագայի լուսով ապրենք
Ու մեր տունը ցավից մաքրենք:
Մենք դեռ պիտի հառնենք ցավից,

Ժայռից պոկված մերկ քարերից,
Պիտի բացենք մեր գանձերը,
Բայց ոչ մեկին չգիշենք մենք
Մշակույթի մեր սանձերը:
Մենք դեռ պիտի անդարձ թողնենք հառաչելը,
Ու շառաչենք մի նոր ուժով,
Պիտի երկնենք երկնքի հետ
Ու շաճրարգել դառնանք շանրին:
Մենք դեռ նորից պիտի հառնենք
Ու նոր ուժով շանթենք չարը,
Պիտի երկնենք երկունքի մեջ
Ու հավերժի չահը վառենք:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Դու՛ երկուային, դու՛ երկնային,
Կյանքի, լուսի, պայծառ արև,
Դու՛ հատու սեր
Եվ կուր վահան:
Դու՛ գիշերվա ճամփի ճրագ
Եվ ցերեկվա հար ուղեցույց,
Դու՛ արև, հուր,
Պապակ սրտի մի սառն աղբյուր:
Դու՛ կյանք ու բերդ,
Գալիք օրվա հզոր մի երթ,
Դու՛ անմար հույս,
Ապագայի լուսավոր լույս:
Դու՛ անմար հուր,
Ճավերժ սիրո մի սուրբ մատուռ,
Դու՛ արարման չափ ու կշեք,
Մրտուն պահված այրվող մի վերք:

Դու՛ բյուրական աստղեր սանձող,
Դու՛ հայր Մաշտոց,
Ճայոց ազգը հավերժ պահող
Գիր ու գրոց:
Դու՛ Ջվարենոց, անանց ամրոց,
Դու՛ հորովել գեղջուկ հայի,
Դու՛ նոր ակոս խորախորհուրդ,
Կոմիտասյան երգ ու երգոց:
Դու՛ նորաբույր ու հնահամ,
Մագաղաթյա սուրբ տաղարան,
Էջմիածին խնկաբույրով
Ու վեհափառ տաճար հայոց:
Դու՛ անկրկնելի, եղենական,
Արարումի անսանձ երկունք,
Դու՛ շե՞ն ու շող,
Իմ երգ, իմ սեր, իմ Ճայաստա՞ն:

Քո ծով աչքերում մի լուր քախիծ կա,
Մի հեռու կարոտ, որ տարիները չեն մաքրել անհետ:
Քո ծով աչքերում մի լուր հավաս կա,
Որ պիտի բացվի արշալույսի հետ:
Քո ծով աչքերում դարերն են հինա ալիքվում անվերջ,
Եվ պատմությունն է բեմում մնացել,
Քո ծով աչքերում կրակ կա անշեջ,
Որ կոչվարենում անմար ես պահել:
Քո ծով աչքերում հայրենակարուտ երգեր կան պահված,
Որ մասունքի պես կաթիլ առ կաթիլ
Դու շաղ ես տալիս հայոց լեռներում:
Քո ծով աչքերում հայրենակարուտ Մասիսն է քախսում,
Լոկ Արագածն է քեզ միտիքարում:
Քո ծով աչքերում բյուրենյա հավատ,
Պայծառ գառունքի մի հզոր երկունք,
Ճայրենի եզերք, հարատև անկախ
Ու վերակերտված մի նոր Ճայաստան:

Ես քեզ սիրում եմ, իմ հայ ժողովուրդ,
Սիրում եմ երգերդ քախսոտ ու անբիժ,
Երգում եմ քարդ, հարատևումող,
Կենսախինու ու բորբ արևել մաքուր,
Զրերդ գուլալ, իմ հայ ժողովուրդ:
Սիրում եմ հողդ տասն անգամ պակաս,
Բայց հարյուրապատիկ հզոր ու շենշող,
Վկա աշխարհին, իմ հայ ժողովուրդ,
Վերածնունդ միշտ կենսահաստատ:
Տենչում եմ հողդ մեր պապենական,
Մասիսն ու Վանա լիճը հայկական
Տեսմել ազատված բանտից օտարի
Ու միհավորված իմ Ճայաստանը:
Այնժամ ես կենեն Մասսի զագաթը,
Կնայեն երկրիս ազատ ու անհոգ,
Կրողնեն երգն այս իմ ժողովորին
Եվ այնտեղ հավերժ կննչեն հանգիստ:

ԳԱՐՈՒՆ Է

Գարուն է նորից,
Եվ հույսի մի շող կրակ է վառել,
Յեռու ու մոտիկ մոլորակներից
Մեր ցավն է նորից մեզ միաբանել:

Գարուն է նորից,
Եվ երակներում արյունն է ազգիս եռում, կրակվում,
Քանզի թշնամու ձեռքին արյունոտ
Մեր սուրբ, անազատ Արցախն է այրվում:

Գարուն է նորից,
Եվ ամառն էլ տաք հեռու չէ մեզնից:
Սիհարանվիր շուտ, դարձիր մի բռունքը,
Դարավոր ու հին իմ հայ ժողովուրդ:

Գրպել է Արցախյան ազատամարտի օրերին

**Արտաքին կապերի բաժնի պետ
ՎԱՐԴ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆԻ
անդրադարձը
«Էրասմուս+» ծրագրին**

**ՓՈՐՁԱՌՈՒԹՅՈՒՆ,
ՈՐԻ ՇԱՀԱՌՈՒԽ ԼԻՆԵԼ
ԾՐՁԱՌՋԱՅԻՆ Է**

«Էրասմուս+» ծրագրի վերաբերյալ վերջերս մեր համալսարանում շատ ենք լսում. սակայն երբեմ ինքներս մեզ հայցրե՞լ ենք, թե իրականում ի՞նչ ծրագիր է, անվան ծագումնաբանությո՞ւնը, ովքե՞ր կարող են լինել շահառուները և ինչպե՞ս կարելի է դիմել:

Ծրագիրն «Էրասմուս+» է անվանվել հայտնի հոլովագի փիլիսոփա, վերածննդի շրջանի հումանիստ գրող Դեզիդերիոս Էրազմուսի (Ռոտերդամցի) պատվին: ERASMUS-ը միևնույն ժամանակ անգլերեն հապալում՝ European Region Action Scheme for the Mobility of University Students, որը թարգմանաբար նշանակում է Եվրոպական տարածաշրջանային գործողությունների սխեմա՝ ուղղված համալսարանների ուսանողների շարժունությանը:

«Էրասմուս+» (2014 – 2020) ծրագիրը Եվրոպական միության նոր ծրագիր է, որի ընդհանուր բյուջեն կազմում է 14.7 միլիարդ Եվրո՝ ներառելով կըրթական, վերապատրաստման, երիտասարդական և սպորտային բաղադրիչները: Այն ներառում է ԵՄ-ի նախկին «Էրասմուս Սունդուս», «Տեմպուս» և մյուս ծրագրերը: «Էրասմուս+»-ի մեկնարկն ազդարարող փաստաբուղը կնքվել է 2013 թվականի դեկտեմբերի 11-ին:

ՀՊՏՀ-ն ծրագրին դիմել է 2014 թվականին, և արդեն 2015-2016 ուսումնական տարում բուհն իր առաջին ուսանողներին, դասախոսներին և վարչական անձնակազմի աշխատակիցներին է գործուղել, ինչպես նաև հյուրընկալել է գործընկեր համալսարանների ներկայացուցիչներին: Ծրագրը մեր բուհում համակարգում է արտաքին կապերի բաժնը: Բաժնի կողմից բուհի պաշտոնական կայքի և ֆեյսբուքյան էջի համար պարբերաբար տրամադրվում են նորություններ, ինչպես նաև կազմակերպվում են տեղեկատվական հանդիպումներ:

Բուհի դեկավարության, մասնավորապես՝ ռեկտոր Կորյուն Արյանի աջակցությամբ կարողացանք հաղթահարել մեկնարկային դժվարություններն ու գրանցել առաջին հաջողությունները: Նախորդ կիսամյակի ընթացքում մեր բուհից գործընկեր համալսարաններ ուսումնառության է մեկնել 15 ուսանող, 7 դասախոս և 3 վարչական աշխատակից:

Նախատեսվում է 2016-2017 ուսումնական տարվա առաջին կիսամյակի ընթացքում գործուղել մեկ վարչական աշխատակից և մեկ դասախոս, երկու մագիստրոս և մեկ ասպիրանտ: Յյուրընկալել ենք 8 դասախոսի և 1 ուսանողի: Ցավոք, մինչ այս մեծ չի եղել ՀՊՏՀ-ում հյուրընկալվել ցանկացող ուսանողների թիվը: Խնդրի լուծման համար արդեն մեր գործընկեր բուհում գովազդային արշավներ ենք սկսել՝ փորձելով ընդլայնել համագործակցության շրջանակները և առաջիկայում ավելի մեծարիկ ՀՊՏՀ-ականների հնարավորություն ընձեռել՝ մասը դառնալու այս հիմնալի ժրագրի: Ընթացիկ ուսումնական տարում ծրագրի գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվությունն արդեն հասանելի է համալսարանի կայքի «Էրասմուս+» բաժնում: Դավելեմ, որ ծրագրին կարող են մասնակացել անգլերենին գերազանց տիրապետող ՀՊՏՀ բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի առկա և հեռակա կրթաձևերում սովորողները (համաձայն «Բարձրագույն ուսումնական հաստատություննե-



րում սովորողների ակադեմիական շարժունության» կարգի), դասախոսները և վարչական անձնակազմի ներկայացուցիչները:

Որպես վարչական աշխատակազմի ներկայացուցիչ՝ հուլիս ամսվա ընթացքում ես հյուրընկալվեցի Արենքի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանում: Վերապատրաստմանը մասնակցում են աշխարհի երեք տասնյակից ավելի բուհերի ներկայացուցիչներ, այդ թվում՝ Կանադայից, ԱՄՆ-ից, Չարավային Կորեայից և այլն, միջազգային կապերի պատասխանատուններ: Սա իսկապես մեծ հնարավորություն էր՝ քննարկելու ծրագրին առնչվող տարրատեսակ հարցեր, փորձ փոխանակելու:

Մեկնած և ժամանած դասախոսների տպավորություններին «Տնտեսագետն» իր նախորդ համարներում անդրադարձել է, ուստի այս անգամ կներկայանան փոխանակման ծրագրի մասնակիցները, իսկ մյուս ուսանողների վերաբերյալ տեղեկատվությունը հասանելի է ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում:



Զոհրաաւ Մազմանյան
մարդերին և բիզնեսի կազմակերպման
ֆակուլտետ, մագիստրանտ

Եեհաստանն ինձ շատ է դուր եկել՝ իր անտառներով, յուրօրինակ ճարտարապետությամբ և հյուրընկալ բնակչությամբ: Բիալիստոկի տեխնոլոգիական համալսարանում ինձ ջերմորեն ընդունեցին, առաջին իսկ օրվանից ընտելացա առօրյային և ուսումնական գործընթացին, որում իրենց արհեստավարժ աջակցությունն էին ցուցաբերում հյուրընկալող համալսարանի արտաքին կապերի բաժնի աշխատակիցները և Բիալիստոկի ուսանողներից կազմված մենքորների կամավորական միությունը՝ ESN PB Office: Դասերը հիմնականում առցանց էին, պայմանները՝ հարմարավետ, դասախոսները գերազանց տիրապետում են անգլերենին, որը խրանում էր ուսման արդյունավետությունը: Արանձին դաշնաբացներում տարբեր երկրներից ժամանած ուսանողները ներկայացնում էին իրենց երկիրը, պատմությունը, մշակույթը, խոհանոցը և ներկայիս



տնտեսական իրավիճակը: Առաջին իսկ օրվանից արտաքին կապերի բաժնը և ESN PB խումբը կազմակերպում էր հետաքրքիր շրջագայություններ Բիալիստոկում և ամբողջ Լեհաստանում, մրցույթներ և երեկույթներ: Յանրակացարանում կողք-կողքի ընկերական և ջերմ միջավայրում ապրում էի Եվրոպայի ու Ասիայի տարբեր երկրներից ժամանած ուսանողների հետ: Ուստի ուզում են շնորհակալություն հայտնել ՀՊՏՀ-ին՝ նման հիանալի հնարավորություն ընձեռելու համար:

Նելլի Փորիկյան

տնտեսության կարգավորման և միջազգային
տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետ,
մագիստրանտ

Ուզում են խորին շնորհակալությունն հայտնել համալսարանին, մասնավորապես՝ արտաքին կապերի բաժնի աշխատակիցներին՝ իրենց անթերի աշխատանքի համար: Ուսմինիայի հաշի համալսարանը մեզ դիմավորեց հարմարավետ կացարանով,



արհեստավարժ դասախոսական կազմով, տարբեր երկրներից ժամանած ուսանողներով, մի խսքով՝ նոր երկիր, նոր մշակութ և փորձի փոխանակման 4 անմոռանալի ամսներ: Ծրագրի միջոցով մեզ ընձեռված գիտելիքի, ճանաչողության ու աշխարհայացքի ընդլայնման նոր ձեռքբերումները, կարծում են, ուղղորդելու են մեզ մեր իսկ մասնագիտական վերելքներում...

Դավիթ Վարդանյան

ֆինանսական ֆակուլտետ,
բակալավրիատի ուսանող

Երևէ չեն պատկերացրել, թե որքան հիանալի հնարավորություն է արտերկորում ուսանելը: Ոչ միայն ծանոթացա հունական մշակույթին, կենսակերպին և պատմությանը, այլև բազմաթիվ նոր ընկերներ ձեռք բերեցի տարբեր երկրներից: Իսկ փոխանակման ամենամեծ ձեռքբերումս Աթենքի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանում մասնագիտական առարկաների խորացված ուսում-

Նասիրումն էր: Յուսով եմ՝ այսուհետ ավելի մեծ թվով ուսանողներ ինարավորություն կստանան մասնակցելու «Էրասմուս +» ծրագրին, քանի որ այն շրջադարձային փորձառություն է, որի շահառու լինելը իրոք ուրախալի է:



Յակոբ Յակոբյան Կառավարման ֆակուլտետ, մագիստրանտ

Տարտուի համալսարանում ես ինարավորություն ստացած ոչ միայն ընդլայնել գիտելիքներս, այլև ավելի համարձակ և ինքնուրույն լինել նախաձեռնություններս ներկայացնելու մեջ: Իհարկե, այդ հարցում ինձ աջակցեցին դասախոսները և ավելի փորձառու ուսանողները: Մեծ ազդեցություն ունեցան նաև դասավանդման մեթոդները, որոնց հիմնական նպատակն է՝ ուսանողին մղել ուսման: Կարևորում եմ հատկապես լեզվի ինացությունը, որն անմիջականորեն է ազդում ուսումնառության արդյունքների վրա:



Արթուր Կարապետյան
տնտեսության կարգավորման և միջազգային
տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետ,
բակալավրիատի ուսանող

«Էրասմուս+» ծրագրի շնորհիվ 4 ընկերներս ու ես, այցելելով Ռումինիայի Սուչավայի համալսարան, մեզ համար բացահայտեցինք հետաքրքիր և նոր միջավայր, բանիմաց և մարդկային դասախոսներ, հագեցած և ակտիվ կրթական համակարգ: Առաջին ուսումնական շաբաթվա ընթացքում փորբ-ինչ անսովոր էր՝ առարկաները լսել և ընկալել օտար լեզվով, բայց դասախոսների՝ ուսանողներին ճիշտ մոտիվացումը և տրամադրող միջավայրը օգնեցին բավականին արագ և դյուրին կերպով հարմարվել այս փոփոխություններին: Վստահ եմ՝ այստեղ ստացած գիտելիքը և փորձը կդարձնեն ինձ հետագայում ավելի մրցունակ և բանիմաց մասնագետ: Ծնորհակալ եմ, ՐՊՏՀ, ինձ և մեզ բոլորին այս անփոխարինելի և կարևոր ինարավորությունը տրամադրելու համար:



Միլիշու Մյուլգութը
Ռումինիայի Շտեֆան սել Մարեի համալսարանի
բակալավրիատի ուսանող

Barev dzes, vonsz es? Երբեմ չեմ մոռանա այս իիանալի արտահայտությունը: Յայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանում «Էրասմուս+» ծրագրի շրջանակներում հյուրընկալվելով հասկացա, որ այն իիանալի համալսարան է, նույնքան իիանալի անձնակազմով: Յայաստանում անց կացրած մեկ կիսամյակն ինձ համար շրջադարձին էր. ինարավորություն ունեցած ծանոթանալու բազմաթիվ մարդկանց հետ, այցելեցի հայաստանյան տեսարժան վայրեր և համտեսեցի հայկական ավանդական ուստեստներ: Վստահ եմ՝ մոտ ապագայում վերադառնալու եմ, քանի որ չհասցեցի համտեսել հայկական ծիրանը: Իսկ ռումինացի ընկերներիս իրոք խորհուրդ եմ տալիս այցելել Յայաստան ու ՐՊՏՀ: Դե ի՞նչ, մինչ հանդիպում:

Օգոստոսի 13-19-ը ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» մարզառողջարանում ընթացել է «Ուսանողական ամառ – 2016» մարզամշակութային փառատոնը, որը մեր բուհի ուսանողական խորհրդի և Յայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի նախաձեռնությունն է: Այս տարի փառատոնը կրում էր խորհրդանշական «Մենք Արցախն ենք» խորագիրը, մեր համալսարանի 6 ֆակուլտետների ջոկատները ներկայացնում էին Արցախի շրջանները՝ «Շահումյան», «Քարվաճառ», «Մարտակերտ», «Ջաղորութ», «Ասկերան», «Մարտունի»: Մրցումներն անցկացվում էին սեղանի թեմիս, շախմատ, իրաֆություն, պարանի ծգում, վոլեյբոլ մարզաձևերում:

ՀՅ Վարչապետ, ՀՊՏՀ խորհրդի նախագահ Հովհկ Աբրահամյանը օգոստոսի 17-ին այցելել է մարզառողջարան, ծանոթացել ճամբարականների առօրյային, ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արթոյանի, ուսանողների և շրջանավարտների հետ աշխատանքների գժով պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանի և Ուսն նախագահ Սերգեյ Խառատյանի ուղեկցությամբ շրջայց կատարել մարզառողջարանում, ծանոթացել հանգստի պայմաններին, գրուցել ուսանողների հետ:

«Մենք Արցախն ենք»

«Տնտեսագետ» մարզառողջարանը հուլիսի 2-ից օգոստոսի 25-ն ընկած ժամանակահատվածում գործել է 4 հերթափոխով՝ յուրաքանչյուրը 13 օր տևողությամբ: 440 այցելուի համար (ՀՊՏՀ աշխատակիցներ, դասախոսներ, նրանց ընտանիքի անդամներ, ուսանողներ, այդ թվում՝ 20 ուսանող Արցախի պետական համալսարանից) ապահովվել է լիարժեք հանգիստ՝ հարմարավետ կացարաններ, համեղ ու բազմատեսակ սնունդ, արշավներ, էրսկուրսիաներ, մարզական միջոցառություններ: Մարզառողջարանի պետն էր ֆիզդաստիարակության, արտակարգ իրավիճակների և քաղաքաշտապանության ամբիոնի դասախոս Յակոբ Կյուզյանը: Սնունդն ապահովվել են համալսարանի բուժենի հմուտ խոհարարները:

«Մեզ համար շատ կարևոր է աշխատակիցների, նաև ուսանողների հանգստի կազմակերպումը, որը համալսարանի ուսանողությանը հնարավորություն է տալիս՝ ակտիվություն ներգրավվել բուհի կյանքում, ճանաչելմինյանց, ավելիկապելի հարազատվորթօջախի հետ: Յուրաքանչյուր տարի, արդեն ավանդույթի ուժով, ես և համալսարանի խորհրդի նախագահը այցի ենք գնում ուսանողներին, ծանոթանում նրանց արձակուրդային առօրյային»,- մեզ հետ գրուցում ասաց ռեկտոր Կորյուն Արթոյանը՝ կարևորելով չորրորդ հերթափոխում ուսանողների՝ նման ուշագրավ նախաձեռնությունները:

Պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանը մեզ հետ գրուցում նշեց, որ պատվավոր հյուրերին հանդիսավոր կերպով դիմավորել են փառատոնի մասնակից 6 ուսանողական ջոկատները: Հովհկ Աբրահամյանը ճամբարականների հետ միասին հետևել է մարզական առաջնություններին, անձանք պարգևատրել հաղթողներին, եղել իրածարանում, այնուհետև մասնակցել է տոնական խնջույքին, իր ձեռքով վարել ավանդական խարույկը և մասնակցել կիթարի նվագակցությամբ երեկույթի: Այդ ընթացքում ուսանողները վար-



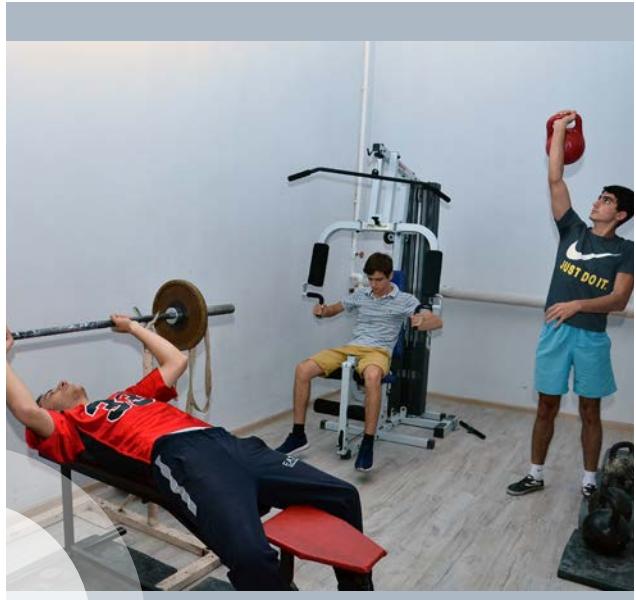
Ուսանկարները՝ ՀՊՏՀ Ուսն-ից

չապետին են հղել կրթության և երիտասարդության հիմնախնդիրների շուրջ իրենց հետաքրքրող հարցերը: ՀՅ Կառավարության ղեկավարը կարևորել է նմանօրինակ միջոցառումների կազմակերպումը և ուսանողներին կոչ արել՝ լավ սովորել:

Փառատոնը եզրափակվել է օգոստոսի 19-ին՝ գալահամերգով: Բոլոր մրցույթների հանրագումարում հաղթել է տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի ուսանողներից կազմված «Քարվաճառ» ջոկատը: Պարզվելու մեջանակ ու պատվոգրերը հանձնել է մարզառողջարանի պետ Յակոբ Կյուզյանը:

Փառատոնը հայրենասիրական, կրթական-ճանաչողական էր, ինչն ուսանողներին հնարավորություն ընձեռեց ստեղծագործաբար հանդես գալու, ներկայացնելու նոր գաղափարներ, նոր մոտեցումներ: «Շահումյան» ջոկատը, «Մենք Արցախն ենք» խորագրին համահունչ, գեղեցիկ տեսահոլովակ էր պատրաստել, որը խորհրդանշում էր Արցախի ու Յայաստանի միավորում: Ուսանողներն իրենց ելույթներում ոգեկոչում էին քաօրյա պատերազմում ընկած քաջորդիների հիշատակը:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ



ՀՊԾՀ | ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՏՐՈՒՅՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՂՐԻՑ ՈՒԽՈ



ԼԵՎՈՆ ՎԱՐԴԱՅԱՆ ազնվագարմ Հայորդին ու մտավորականը



Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, գիտության ու տեխնիկայի վաստակավոր գործիչ Լևոն Վարդայան. գիտնական, մանկավարժ, հասարակական գործիչ, մտավորական, ազնվական կերտվածքով անձնավորություն, հմուտ կառավարիչ, որի ներկայությունն այսօր է, երբ անցել է վաստակած հանգստի, գգում ենք մեր համալսարանում՝ նրա անուրանալի ավանդը տեսնելով մեր ծեռքբերումներում, բուհական ավանդույթներում, նրա կրթած ու դաստիարակած սերունդների հաջողություններում:

Թե որքան մեծ է անքասիր կենսագրությամբ մտավորականի ներդրումը մեր համալսարանի կայացման ու առաջընթացի երկարուժից ճանապարհին, սիրելի ընթերցող, կփորձենք ներկայացնել Զեգ: Բայց մինչ այս, մեր խոսք ուղղելով մեր ավագ գործընկերոջը, պիտի շնորհավորանքի ու շերմ բարենադրանքի խոսք հղենք նրան իններորդ տասնամյակը թևակոխելու առթով, ցանկանանք առողջություն, հոգու ամրություն և իր շերմ ու մարդասեր ընտանիքի խանդաղատանքով, սիրով շրջապատված բազում տարիներ:

Վարդայանների բազմանդամ ընտանիքը Ռուսաստանի Կրասնոդար քաղաքից հայրենիք է վերադարձել նախորդ դարի 30-ական թվականներին: Լևոն Վարդայանը Խաչատուր Աբովյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 1943-1944 ուսումնական տարվա շրջանավարտ էր, պրատուն մտքով և ուսման մեջ տենչով մի պատանի, որի մասնագիտական ընտրությունը կանգ է առնում Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի վրա: Շատ շուտով մեխանիկական ֆակուլտետի առաջատար մասնագետների ուշադրության կենտրոնում է հայտնվում, որոնք և նշանակալի դերակատարում են ունենում նրա հետագա ընտրության ու կայացման ճանապարհին:

Սանկտ Պետերբուրգում ուսանելու տարիները նախանշում են երիտասարդ գիտնականի ծնունդը և պսակվում թեկնածուական ատենախոսության պաշտպանությամբ, տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը: Մուտք գործելով գիտության աշխարհ՝ նա խորանուխ է լինում մեքենաշինական ձեռնարկությունների առարկայական օբյեկտիվ օրինաչափությունների ուսումնասիրության մեջ և, առաջիններից մեկը խորհրդային տնտեսագիտության մեջ, ներդնում կորելյացիոն մեթոդներ, ստանում բանաձևեր, որոնք կիրավում են արտադրությունում: Այսինքն՝ արտադրության կազմակերպման ձևերի և մեթոդների նրա նշակումները նոր խոսք էն տնտեսագիտության մեջ, և ժամանակի գիտնականները բարձր էն գնահատում նրա գիտական ու նորաստեղծական մտքի արգասիքը: Երիտասարդ գիտնականը զուգահեռ նաև մանկավարժական աշխատանքով էր զբաղվում՝ դասավանդելով Պոլիտեխնիկում, այնուհետև 1957 թ. աշխատանքի է անցնում «Դայելեկտրամեքենա» գործարանում, դեկանավորում առջնիւ ստեղծված գիտահետազոտական ինստիտուտի մասնաճյուղի տնտեսագիտական բաժանմունքը: 1962 թ. ստանձնում է հարազատ բուհի մեքենաշինական արդյունաբերության տնտեսագիտության և կազմակերպման ամբիոնի վարիչի պաշտոնը՝ այն անընդմեջ դեկանավորելով 12 տարի:

Երկրի մի շարք առաջատար մեքենաշինական

ձեռնարկությունների փորձն ուսումնասիրելով՝ խոստումնալից գիտնականը մշակում է արտադրական կառուցվածքի կազմավորման գիտական հիմունքները, որոնց արդյունքներն ամփոփում և հետագայում ներկայացնում է որպես դոկտորական ատենախոսության թեմա՝ հաջողությամբ պաշտպանելով 1969 թվականին:

Գիտահասարակական գործունեությունը ևս կարևոր և անհատին բնորոշող ուղղություն է: Մեր սիրելի ավագ գործընկերոց դեպքում դրա ոչ լրիվ թվարկումը ահա այսպիսի պատկեր է ներկայացնում. Երևանի քաղկոմին կից տեխնիկատեսագիտական խորհրդի նախագահ, Հայաստանի գիտատեխնիկական ընկերությունների վարչության նախագահի տեղակալ, ապա նախագահ, ԽՍՀՄ բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական կորության նախարարության գիտամեթոդական խորհրդի անդամ, ԽԽՄ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի և Երևանի աղյուտեխնիկական ինստիտուտի գիտական աստիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհրդների անդամ: 1983 թ. նրան շնորհվում է ԽԽՄ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործիչ կոչում, արժանանում է կառավարական պարգևների ու պատվոգրերի:

Մեր համալսարանի ղեկավարումը Լևոն Վարդանյանը ստանձնում է 1984 թվականին, երբ որպես գիտնական, մանկավարժ ու հասարակական գործիչ կուտակել էր բավականին փորձ ու հմտություն, իսկ ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտը կայացման իր ճանապարհն էր հարթում: Նրա նշանակումը կոլեկտիվի կողմից ոչ միանշանակ է ընդունվում. շատերը նրան չէին ճանաչում: Սակայն պահանջվում է շատ կարծ ժամանակահատված, որ համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական կազմն ու աշխատակիցները գնահատեն կառավարչի նրա ծիրքն ու մարդկային արժանիքները: Բուհը ղեկավարելու տարիներին նա նվիրաբերում է իր անբողջ ներուժն ու կարողությունները՝ ուսումնական ու գիտական աշխատանքները բարձրացնելով նի նոր որակական աստիճանի:

1988 թ. սկիզբ առած հայ ժողովորի ազգային-ազատագրական շարժումը, աղետալի երկրաշարժը, Արցախյան պատերազմը, այնուհետև անկախ պետականության կազմավորման ժամանակաշրջանը նոր փորձությունների առջև են կանգնեցնում և նոր հրամայականներ ծևավորում պետության, այդ բնում՝ բուհական համակարգի առջև: Ուեկտոր Լևոն Վարդանյանն այդ բարդ իրադրություններին զուգընթաց աշխատում է մեծ նվիրումով՝ անկանխատեսելի իրավիճակներում գտնելով լուծումներ ու կառուցողաբար ղեկավարելով, շատ հիմնախնդիրների առջև դրսերելով բացառիկ մարդկային ու մասնագիտական հատկանիշներ: Մեր ավագ ու նաև կրտսեր գործընկերները հավանաբար կիշեն, թե այդ տարիներին ինչպես էինք համախմբվել բուհի ղեկավարության շուրջ: 1988-ի երկրաշարժի աղետալի հետևանքների վերացման գործում նա, հիրավի, մեծ դեր ունեցավ. ռեկտորի առանձնասենյակը վեր էր ածվել շտաբի, որտեղ հավաքվում էին համալսարանի վարչական աշխատակիցները, դասախոսները, ուսանողները, առաջարկում էին իրենց ֆինանսական, տնտեսական աջակցությունը, ջոկատներ կազմում, մեկնում աղետի գոտի՝ փորձելով մեղմել հարազատ ժողովորի օրիասական վիճակը:

Լևոն Վարդանյանը նաև հետևողական ջանքեր



գործադրեց, որ նայրաքաղաքի տարրեր մասերում տեղակայված բուհի մասնաշենքերը միավորվեին մեկ տանիքի տակ և նա մեծ ավանդ ունեցավ Նորքի զանգվածում համալիրի կառուցումը նախաձեռնելու գործում, որը հետագայում 1993 թ. հանձնվեց ՀՀ պաշտպանության նախարարությանը: Նա պահանջվութ է նախառաջադարձ իր հանդեպ, բարեխիղճ ու պարտաճանաչ, ինչը զուգորդվելով կոլեկտիվի հանդեպ հոգատարության ու խստապահանջության հետ, թույլ էր տալիս, որ ծառացած խնդիրները բարեհաջող լուծվեին: Այդ տարիներին մեր բուհը մի քանի անգամ համամիտենական մրցույթներում նվաճել է մրցանակներ:

1984-1991 թթ. Լևոն Վարդանյանը նաև ղեկավարում էր մեր համալսարանի մասնագիտական խորհուրդը:

150-ից ավելի գիտական աշխատանքների հեղինակը գիտական որոնումների իր ճանապարհը կառուցել է անդուր աշխատանքի, գիտնականին վայել սկզբունքայնության ու ազնվության վրա՝ միշտ նպատակ ունենալով անմնացորդ ծառայելու հայրենական գիտության առաջընթացին ու տնտեսական կյանքի վերելքին: Այդ աշխատանքները հիմնականում նվիրված են Հայաստանի մեքենաշինական ձեռնարկությունների արտադրության կազմակերպման առաջավոր ձևերի ուսումնասիրություններին և գիտական արդյունքի ներդրման ուղիներին: Խորհրդային Սիության վիլուգումից հետո էլ Լևոն Վարդանյանը իր ավանդն է ունենում Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հիմնախնդիրների լուծնան գործում՝ գիտական հետազոտությունների առանցքում ունենալով մեքենաշինական ձեռնարկությունների արտադրական ներուժի և այլ տեսական ու գործնական հայցեր:

Առաջադեմ գաղափարներով տողգորված ու նոր սերնդի կրթության գործն ուսած՝ նա հետևողական է երիտասարդ գիտական մտքի ծևավորման ու առաջընթացի գործում: Այսօր տնտեսագիտության թեկնածու և դրկտոր շատ գիտնականներ իրենց ձեռքբերումներով պարտական են Լևոն Վարդանյանին:

90 տարվա փառապան ու լուսավոր մի կենսագրություն, որից շուրջ վեց տասնամյակն անմնացորդ նվիրաբերվել է գիտության ու սերունդների կրթությանը, կենսագրություն, որը կերտվել է ազնվագույն մղումներով ու մեծ լավատեսությամբ:

ԿՈՐՅՈՒՆ ԱԹՈՅԱՆ
ՐՊԾՀ ռԵԿՏՈՐ, Մ.Գ.Դ., ԱՊՐՈՓԵՍՈՐ
ԳՐԻԳՈՐ ՏԵՐԵՐՅԱՆ
ՐՊԾՀ արհեկոմիտեի նախագահ, Մ.Գ.Բ., ԴՊԾԵՆՏ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ

Տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի դուենս Սամվել Գրիգորյանի հեղինակային խորագիրն արդեն 5 տարվա պատմություն ունի: Ավելի վաղ նա հանդես էր գալիս «Հետաքրքրական է» խորագրի ներքո, իսկ 2011 թվականի մարտյան համարից «Տնտեսական խճանկառում» համախմբվեցին և սկսեցին անընդեզ պարբերականությամբ հրապարակվել սոցիալ-տնտեսական ու տնտեսագիտական բազմաբնույթ նյութեր:

Ահա և մեր սիրելի հեղինակին շնորհավորելու, շնորհակալություն հայտնելու պատեհ առիթ: Եվ ոչ միայն «Տնտեսագետի» խմբագրակազմի անունից, այլև բազմաթիվ ընթերցողնե-



ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 2017 Թ. ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԸ

Պետական բյուջեի նախագիծը կառավարության այն տնտեսական ծրագրային փաստաթուղթն է, որն օրենքի ուժ ստանալով՝ կանխորոշում է հիմնական ուղղությունները, որոնցով պետք է զարգանան երկրի սոցիալ-տնտեսական և մյուս բոլոր ոլորտներն ու բնագավառները՝ առաջիկա մեկ տարում:

2017 թ. պետական բյուջեի նախագծով՝ եկանութենական կազմելու են 1,244 տրլն դրամ, ծախսերը՝ 1,394 տրլն դրամ, իսկ պակասուրդը (դեֆիցիտը) կկազմի մոտ 150 մլրդ դրամ, որը զգալիորեն պակաս է նախորդ տարվա բյուջեով՝ նախատեսված դեֆիցիտից (197 մլրդ դրամ): Այս պակասուրդի 71 միլիարդը կփինանսավորվի ներքին աղբյուրներից, իսկ 79 մլրդ՝ արտաքին աղբյուրներից: Սա նշանակում է, որ հաջորդ տարում էլ ավելի կրաքրանա մեր պետական պարտքը, որն արդեն մոտենում է 6 մլրդ դրամի սահմանագծին:

Բյուջեի նախագծով՝ եկանութենական 93,8%-ը պետք է ապահովվի հարկային մուտքերի և պետական տուրքերի շնորհիվ: Պետական բյուջեով՝ մեր հանրապետության տնտեսական աճը 2017 թ. կանխատեսվում է 3,2% (2016-ի հավանական աճը կարող է լինել 2,5%): Բյուջեն կազմվել է Կենտրոնական բանկի կանխատեսած 4%+-1,5% գնածի պարագայում:

Պետական բյուջեի ծախսերի 33,8%-ը կազմելու են սոցիալական պաշտպանության ծախսերը, 10,6%-ը՝ կրթության, 7,1%-ը՝ առողջապահության, 17,3%-ը՝ պաշտպանության, 5,2%-ը՝ ոստիկանության, ազգային անվտանգության և պետական պահպանության ծախսերը: Պետական պարտքի հետ կապված գործառնությունների (սպասարկման) ծախսերը կազմելու են բյուջեի 9,8%-ը: Ընդհանուր առնամբ, 2017 թ. պետական բյուջեի ծախսերը կրճատվելու են 100 մլրդ դրամով:

որ, ովքեր ակնկալում են՝ ամեն նոր համարում ընթերցել խճանկարային հոդվածներ, տնտեսական թարմ ցուցանիշներ... Ու երբեք արձագանքը չի ուշանում:

Սամվել Գրիգորյանն իր խորագիրն անընդհատ հարստացնում է՝ հետևելով մեր հանրապետության և միջազգային տնտեսական նորություններին, բանհմաց գիտնականի ու սերունդներ կրթող մանկավարժի խորատեսությամբ ընտրում է արդիական ու հետաքրքրական նոր նյութեր, մշակում, ամրողացնում ու հասանելի դարձնում ոչ միայն տնտեսագետներին, այլև ավելի մեծ լսարանին:

Այս համարում գետեղված նյութերը, ինչպես միշտ, բազմազան են, հետաքրքրական ու կրկին վկայում են մեր անխոնջ գործընկերոց հետևողական ու բազմաբեղուն գրչի մասին:

ՈՐՔԱՆ ԵԿԱՄՏԱՐԱՐԿ ԵՆ ՎԱՐՈՒԽ ԱՅԼ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

Հայաստանում նոր հարկային օրենսգրքի ընդունման հետ կապված՝ հետաքրքիր է իմանալ, թե եկամտային հարկի ինչպիսի դրույքաչափեր են գործում այլ երկրներում: Մասնավորապես անդրադարձանք Ֆրանսիային, որտեղ պրոգրեսիվ եկամտահարկ է կիրառվում հետևյալ սանդղակով.

- մինչև 9700 եվրո - 0%
- 9700 – 26791 եվրո - 14%
- 26791-71826 եվրո - 30 %
- 71826-152108 եվրո - 41 %
- 152108 եվրոյից ավելի - 45 %:

Նշենք, որ Ուսուաստանում կիրառվում է 13% համամասնական եկամտահարկի միասնական դրույքաչափ:

ՀՅ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2017 թ. ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀՅ նոր Կառավարության ծրագիրը հաստատվեց ՀՅ Ազգային ժողովի 20-ի նիստում և դարձավ պաշտոնական փաստաթուղթ: Ծրագիրը կարճաժամկետ է և ներկայացնում է առաջիկա 6 ամիսներին իրականացվելիք հիմնական միջոցառումները, որոնք նպատակադրված են Հայաստանի տնտեսությունը շնչահեղձւմից և գահավիժումից փրկելուն: Ենուագյուն արդեն՝ 2017 թ. ապրիլին, խորհրդարանական ընտրություններից հետո, նոր կարգավիճակ ստացած Կառավարությունը կներկայացնի ավելի ծավալուն ծրագիր: Այնպես որ, այս կարճաժամկետ ծրագիրը, որը 33 էքանոց փաստաթուղթ է, արտահայտում է մեր երկրի սոցիալ-տնտեսական վերափոխումների ընդհանուր դրույթը:

Նոր ծրագիրը նախորդներից ակնհայտորեն տարբերվում է իր վճռականությամբ, կտրուկ ծևակերպումներով, երկրի տնտեսության իրական վիճակի անկաշկանի ու անաշար գնահատումներով, ախտորոշումներով և կոլապսային իրավիճակից այն դրվագ թերելու ոչ ստանդարտ առաջարկություններով: Նպատակն է՝ անվտանգության ու արժանապատճեն կենսակերպի պայմաններ ապահովել մեր ժողովրդի համար, վերականգնել ապագայի նկատմամբ նրա հավատը, վստահությունն ու լավատեսությունը: Ծրագրում նշված է «Սարտահրավերները պահանջում են րոպե առաջ իրագործել բարեփոխումներ՝ այդ գործում ներգրավելով և օգտագործելով Հայաստանի և հայության ամբողջ ներուժը»: Այնուհետև ասվելու է՝ «Տնտեսական վիճակի վերլուծությունը վկայում է, որ ստանդարտ գործիքակազմով ու մերողներով զարգացում ապահովելու չափազանց բարդ է», ուստի կարևորվում է հատկապես տնտեսական զարգացման ուղղությունների, տնտեսական ամփակումների, մրցակցության և նրա վերաբերյալ պատկերացումների վերահմասատագումը: Այսպիսի գնահատումների և մարտահրավերների հիման վրա ներկայացված են հիմնախնդիրներ ու իրականացվելիք միջոցառումները. «Այդ նպատակով կառավարությունն իր առջև խնդիր է դնում սեղմ ժամկետում իրականացնել կառավարման համակարգի և տնտեսության վիճակի հստակ ախտորոշում, եղած բյուջետային հնարավորությունների սահմանում առաջիկա վեց ամսում իրականացնել չափելի կարծաժամկետ միջոցառումներ, ինչպես նաև առաջարկել երկարաժամկետ ռազմավարական բարեփոխումների ծրագրեր՝ Հայաստանի տնտեսության զարգացման պայմանների նախանշմար»:

Կառավարության ծրագրի առավել կարևոր տնտեսական բարեփոխումները.

1. ֆինանսական հաստատություններում գրավադրված չաշխատող ակտիվների (արտադրությունների) վերագործարկումը խրանող մեխանիզմների ներդրում,
2. մշակել հայեցակարգ, ըստ որի՝ որոշակի գումարից ավելի ներդրում կատարած օտարերկրյա ներդրողներին ոչ միայն կտրվեն հարկային արտոնություններ, ելեկտրաներգիայի և գազի գնային գեղչեր, այլև նրանք կստանան ՀՅ քաղաքացիություն,
3. բնական գազի սակագների վերանայում և դրանց համար գազագների ներդրումները չափանիկ գործունեության տեսակների համար (ջերմոցային տնտեսություն, գյուղատնտեսական մթերների վերամշակում և այլն) արտոնյալ սակագների սահմանում, ինչպես նաև օգտագործվող գազի որոշակի մեծ ծավալից հետո ավելի ցածր սակագների սահմանում,

4. կենցաղային գազի սակագների վերանայում և դրանց համարավոր իջեցում,
5. կրթության աջակցում և մարդկային կապիտալի զարգացում,
6. երկրի տնտեսության զարգացման խոչընդոտմերը վերանայելու համար «առավելագույն ջանքերի գործադրություն»: Մասնավորապես վերաբերում է հովանավորչությանը, յուրացումներին, կաշառակերության և կոռուպցիայի դրսևություններին, մենաշնորհներին ու գերիշխող դիրքի չարաշահումներին, «ապօրինի հարստացման» քրեականացմանը, հարկային, մաքսային «ստվերային թղթապանակների» միջոցով իրական շրջանառությունը բարեցնելուն ու հարկերից խուսափելուն, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության նոր մեխանիզմների կիրառմանը, ստվերային տնտեսության ծավալների եկան կրօնատմանը, «ատկատմերին», մաքսային «հսկիչ» գներին և այլն:

Հավելենք՝ այս ամենը հույս է ներշնչում՝ ավելի լավատեսորեն նայելու մեր երկրի ապագային:



«ՄԵԾ ՔՍԱՆՑԱԿԻ» (G – 20) 2016 թ. ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

«Մեծ քսանյակի»՝ G–20-ի երկրների 2016 թ. համաժողովը տեղի ունեցավ սեպտեմբերի 4-5-ը Չինաստանի Չանչժոու քաղաքում: «Նորաստեղծական, առողջ, փոփոխակացված և ներառական համաշխարհային տնտեսության կառուցում» խորագրով: G–20-ի համաժողովները տեղի են ունենում՝ սկսած 2008 թվականից և քննարկում են համաշխարհային տնտեսության զարգացման գլոբալ հիմնախնդիրները: Այն ազդեցիկ տնտեսական կառույց է, որի մասին վկայում են հետևյալ ցուցանիշները. G–20-ին բաժին է ընկնում համաշխարհային ՉՆԱ-ի 86%-ը, համաշխարհային ապրանքաշրջանառության 80%-ը և աշխարհի բնակչության 66%-ը: Մեր ընթերցողներին հի-

շեցնենք, որ եվրամիությունը «Մեծ քսանյակում» առանձին միավոր է դիտարկվում:

Չիշեցնենք, որ ի տարբերություն 2015 թ. (տես «Տնտեսագետ», թիվ 5) G–20-ի մակրոտնտեսական ցուցանիշներում ներկայացված իրական ՉՆԱ-ի, այս անգամ ՉՆԱ-ն ներկայացված է ըստ ԱՄՆ-ի դոլարի նկատմամբ գնողուակյության պարիստի (համաշխափության) PPP (Purchasing power parity), որն ավելի համաշխափելի և համադրելի է դարձնում ոչ միայն ՉՆԱ-ն, այլև մեկ շնչին ընկնող ՉՆԱ-ն և բարեկեցության մակարդակը տարբեր երկրներում:

G-20-ի հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշները (2015 թ. տարեվերջի դրույթյամբ)

Երկրները	ՀՆԱ-Ծ ըստ դրամի գնողունակության պարփեսով (նվազ դոլար)	ՀՆԱ-Ծ բնակչութ. 1 շնչի հաշվով (դոլար)	Տնտեսական աճի տեսակը, (%)	Գործազրկու- թյունը, (%)	Ինֆյացիան (գնաճ), (%)	Պետական պարտքը ՀՆԱ-ի նկատմամբ, (%)
Չինաստան	19524,35	7961	7,4	4,10	0,8	18,8
ԱՄՆ	17947,0	57158	2,4	6,23	1,5	105,7
Չինաստան	7982,53	1702	7,4	3,93	3,8	64,0
Ճապոնիա	4738,29	39619	0,1	2,01	1,6	245,1
Գերմանիա	3848,27	50384	1,6	5,18	1,7	70,8
Ռուսաստան	3579,83	14769	0,6	6,20	7,2	12,8
Բրազիլիա	3192,40	11607	0,1	5,80	6,9	66,4
Ինդոնեզիա	2842,24	3529	5,0	5,80	5,4	25,9
Մեծ Բրիտանիա	2691,81	46077	2,6	6,58	1,8	92,7
Ֆրանսիա	2650,82	47030	0,2	10,74	0,6	96,1
Մեքսիկա	2194,43	11269	2,1	4,25	3,6	48,4
Իտալիա	2182,58	37577	0,4	5,7	0,9	133,1
ՀԱՅ	1748,78	6858	1,5	24,74	5,8	49,6
Սաուդ. Արաբիա	1685,20	25320	3,5	1,5	-3,1	2,5
Կանադա	1588,60	51594	2,5	6,94	1,8	86,6
Թուրքիա	1543,28	10504	2,9	10,60	8,5	36,0
Ավստրալիա	1082,38	62337	2,5	6,20	1,6	31,8
Արգենտինա	964,38	8926	0,5	7,62	28,2	58,2
Հարավ. Կորեա	723,52	27553	3,3	3,13	0,6	38,8

ՎԵՐԱՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅԹԸ ԴԱՐՁԱԿ 6,75%

ՀՀ կենտրոնական բանկը 2016 թ. սեպտեմբերին վերաֆինանսավորման տոկոսադրույթը սահմանեց 6,75%, որը 2015-ի սեպտեմբերին կազմում էր 10,25%: Ո՞րն է վերաֆինանսավորման տոկոսադրույթի եռթյունը, և ի՞նչ նշանակություն կունենա դրա եական իշեցումը, որը ՀՀ բանկային համակարգում աննախադեպ երևույթ:

Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույթով կենտրոնական բանկը վարկային ռեսուրսները տրամադրում է առևտորային բանկերին, որոնք էլ դրանք վարկային ծնով տրամադրում են տնտեսավարողներին (և ոչ միայն նրանց): Բնականարար, դա վարկի տոկոսադրույթի իշեցման կամ էժանացման նախադրյալ է, որն էլ իր հերթին գործարարությունը խթանելու կարևոր ազդակ է: Սակայն նշենք, որ կենտրոնական բանկը տոկոսի հաշվարկային դրույթը թողել է անփոփոխ՝ 12%, այսինքն՝ առևտորային բանկերը դրա կրկնակից (24%-ից) բարձր վարկեր չեն կարող տրամադրել:

Թե կենտրոնական բանկի նման խթանիչ քայլը որքանով կնպաստի վարկի էժանացմանը, ցույց կտա ապագան: Նշենք նաև, որ Հայաստանում վարկային տոկոսադրույթը դեռևս բարձրերի շարքն է դասվում, որը նաև գնաճը զսպելու նպատակ է հետապնդում:

Համեմատության համար ասենք, որ Եվրամիությունում վերաֆինանսավորման տոկոսադրույթը 1,5-2% է, ճապոնիայում՝ 0,1-0,2%: Եզրակացությունները թողնում ենք ընթերցողին:

ՓՈՔՐ ԵՎ ՄԻՋԻՆ ԲԻԶՆԵՍԻ ԴԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

Փոքր և միջին բիզնեսը կարևոր դերակատարություն ունի ցանկացած երկրի տնտեսության մեջ: ՓՄՁ-ն սովորաբար բիզնեսի պարզագույն և շատերի համար մասնչելի ձև է համարվում: Դա է պատճառը, որ շատերն իրենց ձեռներեցության ընդունակությունները «փորձարկում» են հենց փոքր բիզնեսի մեջ, որի հաջողությունը խշղոր բիզնեսում ծավալվելու նյութական և հոգեբանական նախադրյալ է:

Փոքր բիզնեսի կարևորությունը երկրի տնտեսության մեջ արտահայտվում է նրանով, որ գրադեցնում է տնտեսության այն բաց տեղերն ու «ճեղքերը», որտեղ խոշոր բիզնեսի գործունեությունն արդյունավետ չէ: Այս ինստուտ է, որ փոքր բիզնեսը կոչվում է նաև «կոսորտանքային» (ռօսկումայք) էկոնոմիկա: Փոքր բիզնեսի կարևոր առավելություններից է այն, որ համարվում է բնակչության գրադարձության և էկամտի կարևոր նախադրյալ: Ի տարբերություն խոշորի՝ այն ավելի ճկուն է և արագորեն է արձագանքում հասարակության պահանջմունքների փոփոխություններին:

Հայաստանում փոքր բիզնեսը նույնական որոշակի գրավչություն ունի: Ներկայում մեր հանրապետությունում 91 հզր ակտիվ հարկատուններից 63,6 հզր-ը կամ 53,4%-ը ՓՄՁ-ներն են, որոնք ապահովում են ՀՆԱ-ի 33%-ը: Սա այնքան էլ բարձր ցուցանիշ չի կարելի համարել, որովհետև զարգացած շատ երկրներում ՓՄՁ-ների տեսակարար կշիռը ձեռնարկատիրական գործունեության ձևերի 70-80%-ն է կազմում, որոնք ստեղծում են երկրի ՀՆԱ-ի 50%-ից ավելին:

Հայաստանում ՓՄՁ-ներն ապահովում են պետական դրույթի հարկային մուտքերի կամ եկամուտների շուրջ

25%-ը: Առաջին հայացքից սա համեստ ցուցանիշ է, սակայն, եթե անդրադառնանք ՀՀ աշխատաշուկայում ՓՄՁ-ների դերակատարությանը, ապա այլ տպավորություն կստանանք: Այսպես, ՓՄՁ-ներն ապահովում են շուրջ 320 հզր աշխատատեղի, որը մեր հանրապետության ընդիանուր աշխատաշուկայի 86%-ից ավելին է: Այսինքն, Հայաստանում 10 աշխատատեղի առնվազն 8-ը ներգրավված է փոքր և միջին բիզնեսի ոլորտում: Սա նշանակում է, որ փոքր բիզնեսն ուղղակիորեն թիւ հարկ է վճարում, սակայն, հայրուր հազարավոր մարդկանց ապահովելով աշխատատեղերով, լրջացույն սոցիալական խնդիր է լուծում՝ ոչ միայն նրանց եկամտի, այլև գնողունակ պահանջարկի: Վերջինս էլ ՀՆԱ ավելացնան ու տնտեսական աճի ապահովնան կարևոր նախադրյալներից նեկն է:

Վեր բերված փաստերը վկայում են, որ պետությունը ամեն կերպ պետք է խթանի փոքր և միջին բիզնեսի զարգացումը, որը կնպաստի ոչ միայն սոցիալական, այլև տնտեսական շատ խնդիրների լուծմանը: Սակայն, եթե հարցը դիտարկում ենք վերջերս ընդունված նոր հարկային օրենսգրքի համատեքստում, ապա տպավորությունը կարող է փոփոխվել: Այսպես, եթե ներկայում գործունեությունը կարգավորված լրջացույն սոցիալական խնդիր է լուծում՝ ոչ միայն նրանց եկամտի, այլև գնողունակ պահանջարկի: Վերջինս էլ ՀՆԱ ավելացնան ու տնտեսական աճի ապահովնան կարևոր նախադրյալներից նեկն է:



Հաշվետվողական ու բաց հարթակ. ռեկտոր-ուսանողություն երկխոսություն

ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աքոյանն իր պաշտոնավարման առաջին շրջանում հիմք դրեց ուսանողների՝ մասնավորապես առաջին կուրսեցիների հետ հանդիպումների գեղեցիկ ավանդույթի: Դրանք բաց, հաշվետվողական և ուսանողակենտրոն մոտեցումների վկայություն են ու շարունակում են լայն արձագանք գտնել:

Հոկտեմբերի 11-ի հերթական հանդիպմանը ռեկտորը նախ շնորհավորեց առաջին կուրսեցիներին՝ Տնտեսագիտական համալսարան նընդունվելու արթով, ապա հակիմ ներկայացրեց բուհի ծեռքբերումները գործունեության բոլոր ուղղություններով՝ գիտահետազոտական ուղղության զարգացում՝ այդ համատեքստում «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոն, կրթության որակի բարելավում, արտաքին կապերի ամրապնություն՝ միջազգային ծրագրերում ներգրավմամբ, տեխնիկական հագեցվածություն, կրթական միջավայրի արդիականացում, թվային և QR եզակի գրադարանի առկայություն, աշխույժ ուսանողական կյանք, համալսարանական հագեցած առօրյա:

«Ուսանողական տարիները ծեր կյանքի ամենահիշարժան, միևնույն ժամանակ ամենավճռական տարիներն են, երբ դուք հոգսերով և պարտավորություններով կաշկանդված չեք և պետք է ծեռք բերեք մասնագիտական գիտելիքներ, որոնք կիարեն ծեր կյանքի ծանապարհը: Ծի՛շու օգտագործեք ծեզ տրված ժամանակը և փորձեք դառնալ մրցունակ ճասմագետներ, ինչը շատ կարևոր է այսօրվա աշխատաշուկայում», - առաջին կուրսեցիներին հորդորեց Կորյուն Աքոյանը և շեշտեց, որ պատրաստ է լսել ու քննարկել կրթական և ուսումնական գործընթացի բարելավմանն ուղղված բոլոր առաջարկները, ուսանողների նկատառումները: Նա նաև հորդորեց ակտիվ համագործակցել ուսանողական խորհրդի հետ, նրանց և ներկայացնել կարևոր հարցադրումներ:

Ուսանողները հնարավորություն ստացան ռեկտորին անձամբ հասցեագրելու իրենց հոլովող հարցերը, որոնք շատ բազմազան էին և վերաբերում էին տարրեր խնդիրների՝ միջանկյալ և անփոփիչ քննություններ, բացակայություններ, գնահատման համակարգ, բակալավրիատի մասնագիտություններից անցում մագիստրոսական մասնագիտացումների, փոխառեղման կարգ, դիվլոմի ճանաչելիություն եվրոպայում, օտար լեզվի դասավանդում և այլ:

Կրթական գործընթացին վերաբերող բազում հար-

ցերին ի պատասխան՝ Կորյուն Աքոյանը պարզաբանումներ կատարեց, ապա շեշտադրեց. «Մենք անընդհատ վերանայում ենք քննական, ուսումնական գործընթացին վերաբերող կարգերը՝ ցանկանալով հասնել ամենաարդյունավետ և արդար համակարգերի ներդրմանը, բայց բացարձակ արդար և արդյունավետ մուտքումներ չեն կարող լինել: Այս պատճառով է, որ կարևորում են ծեր առաջարկները, և միայն անկեղծ փոխանակագործակցությամբ մենք կարող ենք հասնել մեր գլխավոր նպատակին՝ կրթության որակի բարելավմանը»:

Համալսարանի գործունեության և համապատասխան փաստաթղթերի, միջազգային ծրագրերի, բուհի զարգացման ու ներկա ճանապարհի մասին պատշաճ տեղեկություն ստանալու համար ռեկտորը խորհուրդ տվեց այցելել ՀՊՏՀ պաշտոնական կայք (asue.am): «Այն ամենը, ինչ ես հիմա ներկայացնում եմ և առհասարակ մեր բուհի զարգացումը, իրադարձությունները, անհրաժեշտ կարգերը և նորությունները առկա են համալսարանի պաշտոնական կայքում, ուր այցելուվ՝ դուք կստանաք ծեզ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը», - նշեց Կորյուն Աքոյանը:

Ռեկտոր-ուսանողություն երկխոսության ավարտը նոր հանդիպման ակնկալիք ձևավորեց: Դրա վկայությունը ուսանողների գոհունակությունն էր, ծափահարությունները, իսկ ռեկտորը շնորհակալություն հայտնեց հանդիպման համար և ևս մեկ անգամ կոչ արեց ակտիվ համագործակցության:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ



ՆՈՐ ԵՎ ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՎԵՐՋԱՐԴՅՈՒԹ

ՀՊՏՀ պրոֆեսորադասախոսական ամձնակազմի, մագիստրանտների եւ ասպիրանտների գիտահետազոտական գործունեության հերթական՝ 2015-2016 թթ. շրջափուլն իր եզրագիծը հատեց: Գիտառուսումնական խմբերը մեկ տարի շարունակ հետազոտություններ կատարեցին, որոնք արդիական ու հրատապ լինելուց զատ, հիմնախմնորոշումներ են լուծումներ են պահանջում:

Հունիսի 15-ից խմբերը սկսեցին ներկայացնել հետազոտությունների վերջնարդյունքները: Առաջինը «Ուղեղային կենտրոններն արդի քաղաքական գործընթացներում» գիտառուսումնական խումբն էր (ղեկավար՝ «Նորավանք» հիմնադրամի փոխտնօրեն, տ.գ.թ., դոցենտ Վարդան Աթոյան, խմբի անդամներ՝ փ.գ.թ., դոցենտ Սոֆյա Օհանյան, դասախոս Արփիմե Մալքյան), երկրորդը՝ հունիսի 17-ին, «Գլոբալացումը եւ զարգացող երկրների մարտահրավերները» միջազգային գիտառուսումնական խումբն էր (ղեկավար, տ.գ.թ., դոցենտ Խորեն Միխիթարյան, անդամներ, տ.գ.թ. Աղավնի Հակոբյան, մագիստրանտներ Ռավինդրա Նելսոն Նար (Հնդկաստան), Զեբան Փութքասկամի Արայիան եւ Հայյան Ալիելա (Միջիա), այնուհետև՝ հունիսի 24-ին, «Ազրոապահովագրություն» խումբը (ղեկավար, «Ամբերդ» կենտրոնի ծրագրի համակարգող, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սամվել Ավետիսյան, անդամներ տ.գ.դ., <<գյուղատնտեսության նախարարության գյուղատնտեսության զարգացման ծրագրերի վարչության պետ, պրոֆեսոր Հրայք Ծպնեցյան (հրավիրված փորձագետ), տ.գ.թ., դոցենտ Արման Դաղունց, տ.գ.թ., ասիստենտ Արմեն Վարդանյան, ասպիրանտ Մերի Մակունց, մագիստրանտ Լեւոն Քոչարյան): Եվ վերջինը՝ հունիսի 7-ին, «Բարձրագույն կրթության կառավարում» գիտառուսումնական խմբի ամփոփիչ հաշվետվությունն էր (ղեկավար՝ ՀՊՏՀ ռեկտոր, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյան, անդամներ՝ տ.գ.թ., դոցենտներ Մերի Բադայյան, Նարեկ Ղուկասյան, բ.գ.թ., դոցենտ Սուսաննա Չալարյան, ասպիրանտ Լուսինե Կիրակոսյան, մագիստրանտ Սառա Երիցյան):

Գիտառուսումնական խմբերի մեկանյա գործունեությանը «Տնտեսագետի» խմբանքով անդրադարձում է ՀՊՏՀ գիտության եւ ասպիրանտուրայի բաժնի պետ Խորեն Միխիթարյանը:



– Պարող Միխիթարյան, նախորդ ուսումնական տարեվերջին գիտառուսումնական բոլոր խմբերը համեմատկան շնորհամեմերով և համալսարանի ղեկավարությանը հաշվետու եղան իրենց կատարած աշխատանքի վերաբերյալ, ինչպիսի՞ն է գնահատականը:

– Ինչպես գիտեք, ներկայական խմբերի գործունեության երկրորդ տարին էր, հետազոտական նախագծերի մրցույթի արդյունքում ձևավորվել էր չորս խումբ, որոնք արդյունավետ աշխատեցին: Միջանկյալ երկու հաշվետվություններին տեսանելի էր այն համախմբված աշխատանքը, որ կատարվում էր, իսկ անփոփոխ ամբողջացրեց ու ներկայացրեց գիտական ծանրակշիռ արդյունք:

– Վերջնարդյունքը ե՞րբ և ի՞նչ տեսքով հասանելի կղաղնա մեծ լսարանին:

– Ինչ վերաբերում է մեծ լսարանին հասանելի դառնալուն, ապա նախևառաջ նշեմ «Ուղեղային կենտրոններն արդի քաղաքական գործընթացներում» խմբի վերջնարդյունքը՝ ամփոփված 132 էջում, որի էլեկտրոնային տարբերակն արդեն առկա է համալսարանի կայքում, իսկ առաջիկայում կլինի նաև տպագրված տարբերակը: Յետազոտության մեջ քննարկվում են ժամանակակից քաղաքական գործընթացներին ուղեղային կենտրոնների մասնակցության հիմնահարցերը, դրանց երթունը, ձևավորման ու զարգացման պայմանները, նշանակությունը, ինչպես նաև Յայաստանի ուղեղային կենտրոնների կայացման առանձնահատկություններն ու զարգացման հեռանկարները: «Գլոբալացումը և զարգացող երկրների մարտահրավերները» միջազգային խմբում, որտեղ ներգրավված են արտասահմանցի ուսանողներ, Նելսոն Նարն ուսումնասիրեց գլոբալացման հիմնախմնիրները Յնդիկաստանում, իսկ Յայան Ալիելան՝ ինչպես գլոբալացման, այնպես էլ զարգացող երկրների մարտահրավերները: Շուտով այն նույնպես առցանց հասանելի կլինի: «Ազրոապահովագրություն» խմբի գործունեության արդյունքում պատրաստվել է ամբողջական փաթեթ՝ ազրոապահովագրության ներդրման հայեցակարգային դրույթներ, սակագների հաշվարկման մոտեցումներ և ճանապարհային

քարտեզ, որը հրատարակվելուց հետո ներկայացվելու է ՀՀ Կառավարություն: «Բարձրագույն կրթության կառավարում» գիտառումնական խմբի աշխատանքը գտնվում է շարունակական փուլում, որովհետև «Բարձրագույն կրթության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը մինչև տարեվերջ պետք է ներկայացվի Ազգային ժողով: Օրենքի նախագիծը քննարկման շրջանակներում այս խումբը հաճախ հանդիսա է ենել առաջարկություններով և այժմ էլ շարունակում է իր կարևոր դերակատարումը: Դարձ է նշել, որ խմբի ֆինանսավորումն ավարտվել է, բայց անդամները, ռեկտոր Կորյուն Աթոյանի ղեկավարությամբ, շարունակում են աշխատել նույն հետևողականությամբ, քանի որ հետազոտության առանցքային դրույթները վերաբերում են բուհի առօրյա գործունեությանը, արդի հիմնախնդիրներին:

– *Փաստորեն, հետազոտությունների արդյունքը բաց և հասանելի են բոլոր հետաքրքրվողների համար, իսկ գիտական, կրթական գործընթացին ինտեգրելու առումով հնչյ պատկեր ունենք:*

– Այս, այս հետազոտություններն ուղղված են ոչ միայն ուսանողներին, այլև մեծ լսարանի: Դրանք կարող են օգտակար լինել ինչպես տվյալ հետազոտական ուղղության հիմնահարցերով գրադարձ մասնագետներին, դասախոսներին, այնպես էլ բոլոր հետաքրքրվողներին: Գիտառումնական խմբերի կայքերը, որտեղ գետեղված են, այսպես ասած, հաշվետվություն-վերջնարդյունքները, մուտքն ազատ են և շտեմարանները հասանելի են բոլորի համար: Նշեմ նաև՝ միջազգային խմբի հաշվետվությունը հրատարակվել է «Բանբեր ՀՊՏՀ» գիտական հանդեսում, ինչպես նաև ամփոփ հաշվետվությունն ուղարկվել է Հնդկաստանի նոր Դելի քաղաքի տնտեսագիտական հետազոտությունների ինստիտուտ՝ գիտական պարբերականում տպագրվելու:

Բոլոր հետազոտություններում արձարձակած սոցիալ-տնտեսական զարգացման հրատապ հիմնախնդիրները և առաջադրված գաղափարները ուսումնական գործընթացուն կարող են ծառայել որպես հիմնարար ու նոր գիտական գրականություն: Կիրառելիության ինաստով առավել ծշգրիտ է և բուհական հիմնախնդիրների լուծում է պարունակում «Բարձրագույն կրթության կառավարում» խմբի

հետազոտական աշխատանքը, որն ուղեկցվում է ներքին կանոնակարգերի և ընթացակարգերի մշակմամբ, նորմատիվակարական փաստաթղթերի փաթեթի ձևավորմամբ:

– *Այս տարի կձևավորվե՞ն արդյոք գիտառումնական նոր խմբեր:*

– Մինչև տարեվերջ գիտության և ասպիրանտուրայի բաժինը վերջնական տեսքով կներկայացնի գիտառումնական խմբերի հետազոտական նախագծերի մրցույթի վերաբերյալ կանոնակարգում փոփոխություններ ու լրացումներ կատարելու մասին նոր կարգը, ինչպես նաև գիտական լաբորատորիաների ձևավորման նոր, լրանշակված կարգը: Ըստ այդմ 2017 թվականի հունվարից նախատեսվում է այս հետազոտական կառույցների գործունեությունը վերսկսել առավել ժամանակակից հետազոտական թեմաներով:

Նշեմ նաև՝ բոլոր խմբերը համագործակցում են և շարունակելու են համագործակցել «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի հետ՝ որպես մեր համալսարանի միասնական գիտական և հետազոտական ներուժ:

Զրուցեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ



Գիտառումնական խմբերի հաշվետվությունները հասանելի են ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքի «Գիտություն» խորագրի ներքո՝ «Գիտառումնական խմբեր» ենթախորագրում:

ՏԱՐԵՎԵՐՁՅԱՆ ՀԱՅՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀՍՏԱԿԵՑՎԱԾ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ

Հուլիսի 1-ին տեղի ունեցավ համալսարանի գիտական խորհրդի տարեվերջյան նիստը՝ գիտխորհրդի նախագահ, ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արյանի գլխավորությամբ:

Համաձայն օրակարգի՝ ուսանողների և շրջանավարտների հետ աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանը ներկայացրեց ուսանողության և աշխատողների ամառային հանգստի կազմակերպման աշխատանքների ընթացքը «Դիլիջանի «Տնտեսագետ» մարզաառողջարանում։ Իիմնանորոգում ու նասնակի վերանորոգում, նոր գույք, կոմունալ-կենցաղային պայմանների բարելավում, հանգստի ու ժամանցի նոր ծրագրեր։ Պրոռեկտորը նաև տեղեկացրեց՝ ՀՊՏՀ ռեկտորատի որոշմամբ Արցախի պետական համալսարանին է տրամադրվել Դիլիջանի մարզաառողջարանի 20 անվճար ուղեգիր։ Զարցի առնչությամբ գիտական խորհրդում ծագեց քննարկում, որի արդյունքում ռեկտոր Կորյուն Արյանի առաջարկությամբ և գիտխորհրդի միաձայն քվեարկությամբ և 10 անվճար ուղեգիր հատկացվեց ՀՊՏՀ պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմին, և համալսարանի համապատասխան ստորաբաժանումներին տրվեցին հանձնարականներ։

Ամբիոնների դոցենտների թափուր պաշտոնների համար հայտարարված մրցույթին մասնակցելու մասին գեկուցեց մրցության հանձնաժողովի նախագահ, դոկտոր, պրոֆեսոր Սուրեն Գևորգյանը։ Իր ելույթի սկզբում նա հստակեցրեց այս մրցույթին դիմելու ընթացակարգը, ինչի առնչությամբ ռեկտոր Կորյուն Արյանը նշեց, որ հետագայում գործող կանոնակարգը պետք է բարեփոխվի և լրամշակվի՝ առավել հստակ ձևակերպումներով։ Սուրեն Գևորգյանը ներկայացրեց յուրաքանչյուր թեկնածուի աշխատանքային կենսագրությունը, գիտական իրատարակությունները, ամբիոնի քվեարկության արդյունքը և մրցության հանձնաժողովի կարծիքը։ Բոլոր 18 թեկնածությունները դրվեցին փակ, գաղտնի քվեարկության և հաստատվեցին։

ՀՊՏՀ Գյումրու մասնաճյուղի տնօրեն, պրոֆեսոր Սաման Ղավոյանը գեկուցեց «Ուսումնական և գիտահետազոտական աշխատանքների կազմակերպումը Գյումրու մասնաճյուղուն» հարցը՝ ներկայացնելով հաշվետու շրջանում մասնաճյուղուն ուսումնական գործընթացը, առաջադիմությունը, գիտահետազոտական աշխատանքները, ֆինանսական գործուներյունը, մասնաճյուղի գիտակրթական գարգացման SWOT վերլուծությունը՝ ուժեղ

և բույլ կողմերը, հնարավորությունները, սպառնալիքները, առաջարկությունները, ապա մասնաճյուղի նոր կառուցվածքը։

Ոեկտոր Կորյուն Արյանը և գիտական խորհրդի նյուս ամդամները մասնաճյուղի տնօրենին ուղղեցին հարցեր, նոր կառուցվածքի առիթով ծավալվեց քննարկում, որից հետո գիտական խորհրդը որոշեց հաշվետվությունն ընդունել ի գիտություն և կատարված աշխատանքը գնահատել բավարար, իսկ նոր կառուցվածքն առաջարկեցին ներկայացնել մասնաճյուղի ռազմավարական զարգացման ծրագրի հետ համատեղ։

Ուսումնամերողական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը գիտխորհրդի քննարկմանն ու հաստատմանը ներկայացրեց «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական հանալսարանի 2016-2020 թթ. զարգացման ռազմավարական ծրագիրը» և այն ծավալուն աշխատանքը՝ հարցումներ, վերլուծություններ, հստակեցված նպատակներ, խնդիրներ, գերակա ուղղություններ, որոնք կարևոր են բույլ հետագա գործունեությունը կանոնակարգելու առումով և նախապատրաստել են տվյալ փաստաթուղթը։ Պրոռեկտորը շնորհակալություն հայտնեց այն ամբիոնների և ստորաբաժանումների դեկանատներին, ովքեր նախօրոք ծանոթացել և արձագանքել են փաստաթորին, իրենց նկատառումները ներկայացրել։

Իր ելույթում նշելով, որ բույլ ռազմավարական զարգացման հիմնաքարը կրթական գործընթացի բարելավումն է, որը հնարավոր է իրազործել մարդկային ռեսուրսի՝ որակյալ կադրերի մասնակցությամբ, պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը կանգ առավ ռազմավարական ծրագրի հիմնական ուղղությունների վրա՝ ընդգծելով յուրաքանչյուրի կարևորությունը։ Գիտական խորհրդում միաձայն քվեարկությամբ երաշխավորեց փաստաթուղթը՝ ՀՊՏՀ խորհրդում հաստատման ներկայացնելու համար։

Օրակարգի ընթացիկ հարցերի շարքում գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը գիտխորհրդին ներկայացրեց ատենախոսության թեմայի և դեկանատի վերահստատման հարցը։ Զանգամանալից քննարկումից ու ծցգրտումներից հետո գիտխորհրդու հաստատեց այն։ Պրոռեկտորը, իր խոսքն ուղղելով ամբիոնի վարիչներին, նշեց, որ գալիք ուսումնական տարրում ուսումնական պլանները վերանայման անհրաժշշտություն ունեն, քանի որ առարկայական ցանկը հաճախ չի համապատասխանում միջազգային պահանջներին։

Նիստի ավարտին ռեկտոր Կորյուն Արյանը խորհրդի ամդամներին հիշեցրեց, որ ավարտվող ուսումնական տարրվա վերջին նիստն էր, առաջիկայում սպասված արձակուրդն է և բոլորին մաղթեց կագդուրիչ հանգիստ։

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹՅՈՒՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

ՀՊԾՀ նիստերի սրահում հոկտեմբերի 19-ին կայացավ գիտական խորհրդի այս ուսումնական տարվա առաջին նիստը՝ գիտական խորհրդի նախագահ, ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանի գլխավորությամբ: Նիստի օրակարգային առաջին երկու հարցերը՝ 2015-2016 ուսումնական տարվա երկրորդ կիսամյակի քննաշրջանի, ինչպես նաև ավարտական աշխատանքների և մագիստրոսական թեզերի պաշտպանության արդյունքները, զեկուցեց ուսումնամեթոդական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը: Տվյալ կիսամյակում առկա ուսուցման բակալավրիատի 1-3-րդ կուրսերում ուսման առաջադիմությունը հիմնական քննաշրջանից հետո կազմել է 79,3 տոկոս, առկա ուսուցման մագիստրատուրայի առաջին կուրսում՝ 78 տոկոս, հեռակա բակալավրիատի 1-4-րդ կուրսերում՝ 39,6 տոկոս, հեռակա մագիստրատուրայում՝ 65,2 տոկոս:

Ավարտական աշխատանքների և մագիստրոսական թեզերի պաշտպանության արդյունքները հետևյալն են՝ առկա ուսուցման բակալավրիատում դրական գնահատականով պաշտպանվել է 1199 ավարտական աշխատանք, հեռակա բակալավրիատում՝ 229: Առկա մագիստրատուրայում առաջադիմությունը կազմել է 98,2 տոկոս: Ձեկուցումց հետո մատնանշվեցին ի հայտ եկած թերությունները, տրվեցին հանձնարարականներ: Գիտխորհուրդը երկու որոշումն էլ հաստատեց: Մրցութային հանձնաժողովի նախագահ, բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր

Սուրեն Գևորգյանը ներկայացրեց 6 թեկնածուների, որոնք դիմել են դոցենտի գիտական կոչում ստանալու համար: Գիտխորհուրդը փակ գաղտնի քվեարկությամբ հաստատեց բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի ասխատենտ Սևակ Խաչատրյանին, կառավարման ամբիոնի ասխատենտ Սարգիս Ասատրյանցին, Ֆինանսների ամբիոնի ասխատենտ Յովիկ Գրիգորյանին, մարքեթինգի ամբիոնի ասխատենտներ Գևորգ Պապոյանին և Վաղիմ Գրիգորյանին, հակածգնաժամանային և զրուաշրջության կառավարման ամբիոնի ասխատենտ Անայա Մանուկյանին դոցենտի գիտական կոչում շնորհելու հարցը:

Ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը ներկայացրեց գիտական խորհրդի 2016-2017 ուսումնական տարվա առաջին կիսամյակի աշխատանքային պլանը, որը հաստատվեց: Ռեկտորը ներկայացրեց նաև գիտական խորհրդին կից համալսարանական հանձնաժողովներ ստեղծելու մասին հարցը և արդյունքում որոշվեց ստեղծել 3 հանձնաժողով՝ ուսումնամեթոդական, մրցութային և հրատարակչական:

Պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը ներկայացրեց «Ուսանողի ուղեցույցի» հրատարակությունը երաշխավորելու մասին հարցը, որը նույնական հաստատվեց:

Գիտխորհուրդը հաստատեց ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական դեկավարներ, ինչպես նաև հրատարակության երաշխավորեց կառավարման ամբիոնի դոցենտ Խորեն Միհրարյանի «Բանկային մենեջմենթի արդի հիմնախնդիրները» մենագրությունը:

Նիստի ավարտից հետո ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը հանդես եկավ հայտարարությամբ՝ հորդորելով ներկաներին, որպես տնտեսագիտական համալսարանի գիտնականների, առավել ակտիվ լինել կառավարության ծրագրի և տնտեսական հիմնախնդիրների քննարկման ժամանակ:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ





Րաշվապահական հաշվառման և առողջի ֆակուլտետի 2-րդ կուրսի ուսանող Խաչիկ Մաթևոսյանը պարտադիր գինվորական ծառայության ընթացքում մասնակցել է ապրիլյան քառօրյա պատերազմին: Քայրենյաց պաշտպանն ու անվեհեր հայորդին ՀՀ պաշտպանության նախարարի հրամանով պարզվաստրով է ՀՀ գինված ուժերի «Զորավար Անդրանիկ» մեդալով՝ ծառայողական պարտականությունները կատարելիս արդիություն, խիզախություն և կազմակերպչական հնտություններ դրսերելու համար, գորամասի հրամանատարի պատվորով և ճնողներին ուղղված շնորհակալագրով՝ «Քայրենյաց պատվորությունը: Շնորհակալագրում մասնավորապես ասված է. «Երից շնորհակալ ենք հայրենանվեր ու նպատակասլաց, խոհեմ ու կարգապահ, ընկերասեր ու պատվախնդիր, վճռական ու արիակամ, գինվորական ավագերեցության սկզբունքներն ու պահանջներն ընտանեկանի պես հարգող ու պահպանող հայորդի՝ Քայրենյաց պաշտպան դաստիարակելու համար»:

Խաչիկը Արարատի մարզի Վեդի քաղաքից է, հայոց բանակ է զորակոչվել 2014 թվականի հուլիսի 3-ին՝ համալսարանում առաջին ուսումնական տարին ավարտելուց հետո: Ծառայությունն անցել Արցախի գինված ուժերում՝ որպես հետանավոր: «96 օր էր մնացել զորացրվելուն, երբ սկսվեց պատերազմը: Ծանր ու մղձավանջային օրեր էին, կարծես՝ երազ լիներ: Քայրենիքի սերը, նրա սահմաններն անարիկ պահելու պատասխանատվությունը իմ հասակակից տասնյակ տղաների դարձեց հրական հերոսներ, որոնք ընկան ու իրենց կյանքը նվիրաբերեցին հայրենիքին: Մեր զորամասում զոհեր չեն եղել: Սակայն ուզում են հավատիացնել, որ հայ գինվորը այդ ծանր օրերին խևապես մարտական մեծ փորձառություն անցավ՝ դրսերելով անխորտակ կամք ու արիություն: Մենք խևապես հզոր ու մարտունակ բանակ ունենք», - ասաց Խաչիկը:

Վիճակագրության ամբիոնի ասդիրան Աստղիկ Խովհաննիսյանը «Տվյալների վերափոխում» («Революция данных») միջազգային ծրագրի շրջանակներում ՈԴ «Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոց» ազգային հետազոտական համալսարանում (ՀԱԿ ԲԱԱԿ) հունիսի 22-23-ը մասնակցել է պաշտոնական վիճակագրության ընդգրկունությանն և մատչելիությանը վերաբերող սեմինարի: Ներկայացված մեթոդաբանությամբ յուրաքանչյուր են կորում կատարված հետազոտության արդյունքների առաջին ամփոփմանը հայաստանյան ներկայացուցիչը և կատարողը կլիմի մեր ասպիրանտը:



Մարքերին ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Արարատ Զաքարյանի և նույն ամբիոնի ասիստենտ, տ.գ.թ. Գևորգ Պապյանի հեղինակությամբ լույս է տեսել «Փոխհարաբերությունների մարքերին սպառողական շուկաներում» վերնագրով ուսումնական ծեռնարկը (հեղինակային հրատ.), որը տպագրության է երաշխավորվել ՀՊՏՀ գիտխորհրդի որոշմամբ: Ամբիոնի մյուս հրատակությունը ամբիոնի ասիստենտ Վահրմեանի գրիգորյանի հեղինակությամբ, մարքերին քիչ և քիչ կազմակերպման ֆակուլտետի խորհրդի երաշխավորությամբ լույս ընծայված «Փոխհարաբերությունների դասախոսությունների նյութերն է:

«Փոխհարաբերությունների մարքերին սպառողական շուկաներում» ծեռնարկի հեղինակները հունիսի 17-ին հյուր եղան գրադարանում, որը համարվել է այդ գրքի օրինակներով, ներկայացրեցին այն:

Եղեգնաձորի մասնաճյուղի առկարգական պարագաների հետազոտության շրջանավարտները հունիսի 8-ին հանդիսավոր պայմաններում ստացել են դիպլոմները: Միջոցառմանը ներկա են եղել և դիպլոմները հանձնել են պրոռեկտոր Միհրան Զարությունյանը, միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի ղեկավար Գրիգոր Նազարյանը, եղեգնաձորի մասնաճյուղի տնօրեն Սոս Խաչիկյանը:

«Պոսգոսստրախ-Արմենիա» ապահովագրական ընկերությունը վար-



պետության դասերի մասնակցած ֆինանսական ֆակուլտետի 3-րդ կուրսի 15 ուսանողներ հունիսի 17-ին հանդիսավորությամբ հավաստագրեր ստացան: Ուսանողներին շնորհավորեցին ՀՊՏՀ բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի ղեկավար Աննա Ավլանյանը, «Ռոսուստրախ-Արմենիա»-ի անձնակազմի կառավարման ղեպարտամենտի ղեկավար Անահիտ Աստարացյանը, անձնակազմի հավաքագրման բաժմի ղեկավար Լուսինե Գևորգյանը:

Հականամաժամային և գրոսաշընօւթյան կառավարման ամբիոնի դասախոս, տ.գ.թ. Գայանե Թովմայայանի հոդվածներից 3-ը 2016 թ. լույս են տեսել միջազգային հրատարակություններում: «Ագրոտուրիզմի զարգացման հնարավորությունները ՀՀ-ում» (Agrotourism development opportunities in the Republic of Armenia) գիտական հոդվածը լույս է տեսել «Փոխհարաբերությունների մարքերին սպառողական շուկաներում» վերնագրով ուսումնական ծեռնարկը (հեղինակային հրատ.), որը տպագրության է երաշխավորվել ՀՊՏՀ գիտխորհրդի որոշմամբ: Ամբիոնի մյուս հրատարակությունը ամբիոնի ասիստենտ Վահրմեանի գրիգորյանի հեղինակությամբ, մարքերին քիչ և քիչ կազմակերպման ֆակուլտետի խորհրդի երաշխավորությամբ լույս ընծայված «Զբուսաշրջային մարքերին գրագումը ՀՀ-ում» (Tourism marketing in the Republic of Armenia) հոդվածը լույս է տեսել «Տնտեսագիտության եվրոպական ամսագրի» (European Journal of Economic Studies) 2-րդ համարում, «Առողջարանային գրոսաշընօւթյան զարգացումը ՀՀ-ում» (Spa and wellness tourism advancement in the Republic of Armenia) Ուկրաինայի Պերեխասլավ Խմելնիցկի քաղաքում հունիսի 26-27-ը կայացած «Ժամանակակից աշխարհի արդի գիտական հետազոտությունները» (Актуальныиye науки и практике) 14-րդ միջազգային հեռահար գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում:

ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արյանը հարցարույց է տվել «Իրավունք» թերթին՝ ներկայացնելով վերջին 5 տարիներին համալսարանում կատարված աշխատանքները՝ գործունեության բոլոր ուղղություններով:



Հանրապետության առևտուի ոլորտի առաջատար չափչների բացահայտումը» (Выявление ведущих индикаторов в сфере торговли Республики Армения) գեկուցմանը:

Լեզուների ամբիոնի ղեկավար, ք.գ.թ., դոցենտ Սուսաննա Չալարյանի, ք.գ.թ., դոցենտ Լուսինե Շարությունյանի, դասախոս Արմինե Գրիգորյանի համահեղինակությանը լուս է տեսել Economics անգլերեն ուսումնական ծեռնարկը՝ նախատեսված տնտեսագետ ուսանողների, տնտեսագիտության տարրեր ոլորտներում աշխատող մասնագետների, ինչպես նաև անգլերենով հրատարակված մասնագիտական գրականությունից օգտվել ցանկացողների համար: Զերնարկը հրատարակության է երաշխավորել ՀՊՏՀ գիտական խորհուրդը:

Գիրքը հասանելի է համալսարանի գրադարանում, նաև՝ առցան:



ՀՊՏՀ գիտական խորհուրդը:

ՀՀ ԿԳ նախարար Լևոն Մկրտչյանը: Լյուբա Մեհրաբյանը և Մերի Բադյայանը մասնակցել են «Քարձրագույն կրթության նախն» ՀՀ օրենքի նախագծի, Աննա Փախյանը՝ որպես ապահովման բնակին քննարկմանը:



ՀՊՏՀ ֆուտզալի հավաքականը, որը Հայաստանի ֆուտզալի 2015-2016 թթ. առաջնության կրկնակի չեմպիոն էր դարձել, հուլիսի 14-ին, ավանդույթի համաձայն, չեմպիոննական զավաքն ու պատվոգիրը հանձնեց համալսարանի ռեկտոր Կորյուն Արոյոնին, ով համալսարանի կուլեկտիվի և ուսանողության անունից շնորհավորեց ու շնորհակալություն հայտնեց՝ շարունակական հաջողություններ արձանագրելու և բոլի հեղինակությունը բարձր պահելու համար: Կորյուն Արոյուանն ընդգծեց, որ հայկական սպորտուն թիմային հաջողությունները համեմատարար քիչ են, առավել գերակշռում են անհատական հաղթանակները, սակայն ուրախալի է, որ նաև մեր ֆուտզալի հավաքականի օրինակով այդ կարծրատիպը կկուտրվի: Համալսարանի ղեկավարը շնորհավորեց և շնորհակալություն հայտնեց թիմի անդամներին, գլխավոր մարզիչ Կարեն Միքայելյանին, ֆիզիաստիարակության, Ար և ՔՊ ամբիոնի ղեկավար Հովհաննես Գաբրիելյանին, պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանին: Վերջինս թիմի անունից շնորհակալություն հայտնեց ռեկտորին՝ նշելով, որ, առանց նրա բարձր աջակցության, թիմը չէր կարողանա հաջողություններ արձանագրել:

ՀՊՏՀ գիտական խորհուրդը: Սեմինարի նախագահն էր ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, ՈՂ Մշակույթի վաստակավոր գործիչ, ֆ.մ.գ.դ., պրոֆեսոր, ող ԳԱ ԿՏՍԻ (ԱՀԱՀ ՊԱՀ) փոխտնօրեն Սերգեյ Այվազյանը: Սեմինարին ՀՊՏՀ-ից մասնակցել են տնտեսամարեմատիկական մեթոդների ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Աշոտ Թավաղյանը, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Աշոտ Սիտոյանը, տ.գ.դ. դոցենտ Եվգենյա Բագինյանը: Վերջինս հանդես է եկել «Հայաստանի

Համալսարանի առաջատար չափչների բացահայտումը» (Выявление ведущих индикаторов в сфере торговли Республики Армения) գեկուցմանը:

ՀՊՏՀ գիտական խորհուրդը: Սեմինարի նախագահն էր ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, ՈՂ Մշակույթի վաստակավոր գործիչ, ֆ.մ.գ.դ., պրոֆեսոր Աշոտ Թավաղյանը, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Աշոտ Սիտոյանը, տ.գ.դ. դոցենտ Եվգենյա Բագինյանը: Վերջինս հանդես է եկել «Հայաստանի

Ավանդույթ է դարձել գործնական ոլորտից հրավիրյալ մասնագետների բանախոսությամբ դասերի անցկացմանը: Հրավիրող դասախոսները, կարևորելով տեսական և գործնական գիտելիքների զուգակցումը, նշում են, որ մասնագետական առարկաների շրջանակներում հաճապատասխան թեմաների ուսումնասիրության ընթացքում գործնական ոլորտի աշխատակիցների դասախոսություններն ամրապնդում են ուսանողների գիտելիքները:

Կառավարչական հաշվառման և առողջական ամբիոնի դոցենտ Վահան Բաբյանի նախաձեռնությամբ սեպտեմբերի 22-ին հաշվապահական հաշվառման և առողջական ֆակուլտետի մագիստրատուրայի 1-ին կուրսում «Ֆինանսական վերլուծություն» առարկայի դասը վարեց հրավիրյալ մասնագետ, միջազգային ֆոնդային շուկայի ինքնուրույն թթեյդեր (ֆինանսական վերլուծաբան) Սմբատ Ոստովյանը: Անդրադարձ կատարվեց կառավարչական որոշումների ընդունման գործընթացում ֆինանսական վերլուծաբանի գործառույթներին, տեղին ու դերին և ֆինանսական վերլուծությանը: Իսկ հոկտեմբերի 3-ին ֆինանսական ֆակուլտետի բանկային գործ մասնագիտության 4-րդ կուրսում «Բանկային վերահսկողություն և առողիտ» առարկայի դասը վարեց ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական վերահսկողության վարչության բանկային վերահսկողության բաժնի պետ Վահենակ Ստեփանյանը: Ներկա էին կառավարչական հաշվառման և առողջական ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ. Լիանա Գրիգորյանը, տ.գ.թ., դոցենտ Կարեն Առաքելյանը: Դասախոսության առանցքում էին բանկային վերահսկողության եռթյունը, առանձնահատկությունները, բանկի կառավարման գործընթացում առողիտի դերը:



Բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի դոցենտ Նորայր Սաֆարյանի նախաձեռնությամբ հոկտեմբերի 13-ին բանկային գործ մասնագիտության 4-րդ կուրսում «Բանկային ռիսկերի կառավարում» առարկայի դասը վարեցին Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի տնօրեն Յերմինե Շարությունյանը, իրավաբան Գայանե Գաբրիելյանին, պրոռեկտոր Սևակ Խաչատրյանին: Վերջինս թիմի անունից շնորհակալություն հայտնեց ռեկտորին՝ նշելով, որ, առանց նրա բարձր աջակցության, թիմը չէր կարողանա հաջողություններ արձանագրել:



«Երասմուս+» ծրագրի շրջանակ-ներում և արտաքին կապերի բաժնի նախաձեռնությամբ, համալսարանի ուսանողների և դասախոսների հյուրը սեպտեմբերի 22-ին Խորվաթիայի Յանրապետության Պուլայի Յուրայ Դորիլայի համալսարանի դասախոս Թեա Գոյանն էր: Արտաքին կապերի բաժնի պետ Վարդ Ղուկասյանը սկզբում անդրադարձ կատարեց «Երասմուս+» ծրագրի շրջանակներում ՀՊՏՀ գործունեությանը: Թեա Գոյան ներկայացրեց իրենց համալսարանը, կրթության, կեցության և ժամանցի այն պայմանները, որոնք ապահովում են «Երասմուս+» ծրագրի մասնակից ուսանողների համար, այնուհետև դասախոսեց «Անդրադարձ Խորվաթիայի զբոսաշրջության» թեմայով: Սեպտեմբերի 27-ին Լեհաստանի Բիալիստոկի տեխնոլոգիական համալսարանի դասախոս, դոկտոր, պրոֆեսոր Վիեսլավ Մատվիեյչովի «Ներդրումային ծրագրերի գնահատման ներքները» թեմայով դասախոսությունն էր: Յուրիին ներկայացրեց գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը՝ նշելով, որ Վիեսլավ Մատվիեյչովը մեծ փորձ ունի տնտեսագիտության և ճարտարագիտության ոլորտներում և, անշուշտ, ուսանողներին փոխանցելու է գործնական գիտելիքներ: Պրոֆեսորը համարուտ անդրադարձ կատարեց իր աշխատաքարյան կենսագրությանը, ապա խոսեց Լեհաստանի տնտեսական վիճակի մասին, ներկայացրեց Բիալիստոկի տեխնոլոգիական համալսարանը: Դասախոսության շրջանակում քննարկվեցին ներդրումային ծրագրերի արդյունավետության գնահատման ձևերը: Օրվա երկրորդ կեսին լեհաստանցի դասախոսը նույն թեմայով բանախոսեց նաև մարեթինգ մասնագիտության ուսանողների համար:

Արտաքին կապերի բաժնի նախաձեռնությամբ ՀՊՏՀ ուսանողների համար սեպտեմբերի 26-ին կազմակերպվել էր տեղեկատվական հանդիպում, որի ընթացքում բաժնի պետ Վարդ Ղուկասյանը մանրամասներ ներկայացրեց ԵՄ «Երասմուս+» ծրագրի վերաբերյալ: Յանդիպանը նաև մագիստրոսական դասընթացության մասնակցում էր բակալավրիատի, մագիստրատուրայի ուսանողներ, ասպիրանտներ, ինչպես նաև ուսանողներ, ովքեր ծրագրի շրջանակում

նախորդ կիսամյակում ուսանել են արտերկուում՝ գործընկեր բուհերում: Վարդ Ղուկասյանն անդրադարձավ նաև ծրագրին դիմելու քայլերին, կեցության հետ կապված հարցերին: Յանդիպանը ավարտին արտերկուից վերադարձած ուսանողները ներկայացրին իրենց տպավորությունները: Սեպտեմբերի 20-ին ծրագրը ներկայացվել է ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետում: Դոկտորական բակալավրիատի և

այդ պաշտոնում վերօնտրվեց Սերգեյ Խառատյանը: Նորընտիր նախագահին շնորհավորանքի խոսք իդեց ռեկտոր Կորյուն Արոյանը՝ շեշտելով, որ ՀՊՏՀ ուսանողական խորհուրդը լավագումներից է մեր համապետությունում և պատվով է իրականացնում ուսանողակենտրոն իրաւագելությունը: Ռեկտորը հորդուց չքավարավել ծերքերումներով և համատեղ աշխատանքով շարունակել մասնակից դաշնալ բուհի առջև ծառացած խնդիրների լուծմանը:



նագիստրատուրայի այն ուսանողները, ովքեր «Երասմուս+» ծրագրի 2016-2017 ուստարվա դիմորդ են և չունեն TOEFL-ի կամ IELTS-ի գնահատական, համալսարանում հանձնեցին անգլերենի քննություն:



Հուլիսի 12-ին տեղի ունեցավ ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի բարձրագույն դեկանարման մարմնի՝ ընդհանուր ժողովի նիստը, որին ներկա էին ռեկտոր Կորյուն Արոյանը, պրոռեկտորները, պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, նախկին ու ներկա ուսանորդականներ: Նիստը վարում էր ՈՒԽ պատվավոր նախագահ (2000-2003) Արքան Բախչչագույնը: ՀՊՏՀ ՈՒԽ նախագահ Սերգեյ Խառատյանը շրջանակում քննարկվեցին ներդրումային ծրագրերի արդյունավետության գնահատման ձևերը: Օրվա երկրորդ կեսին լեհաստանցի դասախոսը նույն թեմայով բանախոսեց նաև մարեթինգ մասնագիտության ուսանողների համար:

Արտաքին կապերի բաժնի նախաձեռնությամբ ՀՊՏՀ ուսանողների համար սեպտեմբերի 26-ին կազմակերպվել էր տեղեկատվական հանդիպում, որի ընթացքում բաժնի պետ Վարդ Ղուկասյանը մանրամասներ ներկայացրեց ԵՄ «Երասմուս+» ծրագրի վերաբերյալ: Յանդիպանը թեմայունը ներկայացրեց հաշվիչ հանձնաժողովը, որից հետո վիճակը գաղտնի բվերկությամբ և ծայների բացարձակ մեծամասնությամբ:



Լեզուների ամբիոնի դոցենտ, բ.գ.թ. Լուսինե Յարությունյանը և դասախոս Լուսինե Կարագույնանը Գիտելիքի օրվա առիթով ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետում վիճակագրություն մասնագիտության 1-ին և 2-րդ կուրսի ուսանողներին նվիրեցին Exact English անգլերենի ուսումնական ծեռնարկի 38 օրինակ (հեղինակներ՝ Ս. Չալաբյան, Լ. Յարությունյան, 2010 թ., 186 էջ), որը նախատեսված է վիճակագրություն մասնագիտությամբ սովորող բակալավրիատի և մագիստրատուրայի ուսանողների համար:

Կարիերայի և մարքեթինգի կենտրոնի և Marketeters Community հիմնադրամի համագործակցության շրջանակներում հուլիսի 13-ին տեղի ունեցավ «Տարերկի՞ն ք ԸՆՎ» և CV-ով և մոտիվացիոն նամակով» խորագործքաց դաս: Մասնակցում էին կարիերայի և մարքեթինգի կենտրոնի առաջատար մասնագետ Գրիշա Ամինյանը, Marketeters Community հիմնադրամի հիմնադիր Ծովինար Սարգսյանը, ուսանողներ: Բանախոսն էր Յայաստանի գաղութային ինքնաշխատ գրիշա Ամինյանը, Մարքեթինգի հիմնադիր Ծովինար Սարգսյանը ներկայացուցիչ Պարույր Զանգույնը, նաև անդրադարձավ ինքնակենսագրականի պատրաստման ձևաչափին, հարցազրույցների ընթացքում գործառուի հետ փոխշփմանն ու վարքականության, պատասխանեց ունկնդիրների հարցերին և գործնական խորհուրդների տվեց: Սեպտեմբերի 30-ին «Թվային մարքեթինգը որպես «Ես» բրենդի առաջնադաշտային գործիք» խորագործք բանախոսեց Արտակ Յարությունյանը: Քննարկվեցին թվային մարքեթինգի հնարավորությունները, ուղղությունները, նոր գործիքների կիրառման առանձնահատկությունները, «Ես» բրենդի դիրքավորումը:



Իրավագիտության և քաղաքագիտության ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ., «Նորավանք» հիմնադրամի գործադիր տնօրենի տեղակալ Վարդան Աբրյանի հոդվածը լրիս է տեսել Ուսաստանի ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտի (հիմնադիր՝ ՌԴ Նախագահ) «Ազգային ռազմավարության հիմնախնդիրներ» գիտական ամսագույն:

«Ուղեղային կենտրոնների» արդյունաբերությունը ՝ Հայաստանում» (Индустрия «մօզցութ վենտրօվ» Արմենիա) հոդվածում հեղինակն անդրադառնում է Հայաստանի ուղեղային կենտրոնների ոլորտի ստեղծման և կայացման պատճենաբանը, Հայաստանում գործող ուղեղային կենտրոնների գործունեությանը, տիպարանությանը, ուղղվածությանը, հանրային քաղաքականությունում դերակատարությանը, ոլորտի խնդիրներին և զարգացման հնարավորություններին: Հոդվածը Հայաստանի ուղեղային կենտրոնների ոլորտի վերաբերյալ խորությամբ ու ռազմակողմանի հիմնության ուսումնասիրված հրապարակված առաջին գիտական աշխատանքն է:

Ծնորհավորում ենք մեր գործնկերոջ, մաղթում նորանոր հաջողություններ գիտության բնագավառում:



ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության աշխատակցի օրվա արթուր Շնչվում է սեպտեմբերի 4-ին) հանրապետության բուհերում, դպրոցներում և այլ հաստատություններում իրականացվող միջոցառումները սեպտեմբերի 8-ին շարունակվեցին մեր համալսարանում: Երևանի փրկարարական վարչության «Կենտրոն» բաժնի կողմից անցկացվող միջոցառումների շրջանակում տարբեր կուրսերի ուսանողներին, ֆիզդաստիարակության, ԱԻ և ՔՊ ամբիոնի դասախոսներին, բուհի աշխատակիցներին ցուցադրվեց ու

մեկնաբանվեց նորագույն հրշեց ավտոմեքենայի տեխնիկական հագեցվածությունն ու կարողությունները: Ցուցադրության ավարտից հետո 8-րդ հրշեց-փրկարարական ջոկատի ներկայացուցիչները՝ ջոկատի խնդիր պետ Վարազդատ Ղազարյանի գլխավորությամբ, պատասխանեցին ուսանողների հարցերին:



Ուսանողական խորհրդի արտաքին կապերի հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ սեպտեմբերի 9-ին «Ֆինանսները՝ ոչ ֆինանսավորության» խորագործ դասախոսեց Galaxy Concern ընկերության գլխավոր Ֆինանսական տնօրեն Մինաս Սահակյանը: Բանախոսն անդրադարձավ ֆինանսների ծցգրիտ կառավարման հնտություններին, ֆինանսական պլանավորման, կապիտալ ներդրումների, բիզնեսի ֆինանսավորման, կառավարչական հաշվառման հիմնական խնդիրներին: Աշխատաշուկայում նրգունակ կադր դառնալու համար Մինաս Սահակյանը կարևորեց ինքնակրթության դերը: Նա կոչ արեց ուսանողներին՝ ընկճակել անհաջողություններից և նշեց, որ հաղբանակը ծնվել է անհաջողությունը վերլուծելիս:



ՀՀ արտաքին տնտեսական կապերը և Եվրասիական միությունը» ծրագրով սեպտեմբերի 13-24-ը ՀՊՏՀ-ում ՀՀ քաղծառայողուների վերապատրաստման աշնանային փուլը էր՝ 1-ին խնդիր կրտսեր և առաջատար քաղծառայողների դասընթացները: 2-րդ խմբինը սեպտեմբերի 26-ից հոկտեմբերի 7-ն էր՝ «Շրջակա միջավայրի և բնառեսուրսային պոտենցիալի ռացիոնալ օգտագործում և կառավարում» խորագործ Դասընթացները ավարտին քաղծառայողուները ստացան հավաստագրեր:



Սեպտեմբերի 23-ին լրացավ ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի վարիչ, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Արամ Սարգսյանի ծննդյան 70-ամյակը:

ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արոյանը սեպտեմբերի 26-ի ռեկտորատի նիստում աշխատակազմի և ուսանողության անունից շնորհավորեց հոբելյարին ու Զերմ բարեմադրանքներ իդեց, համառու ներկայացրեց նրա անցած բեղուն ճանապարհը և մեծ վաստակը համալսարանում, սերունդների կրթման և դաստիարակման գործում: «Ես չեմ ցանկանում խոսել նրա մարդկային բարձր հատկանիշների, նրա տեսակի մասին, որը շատ քիչ է հանդիպում մեզանում: Ես հայրտ եմ, պարո՞ն Սարգսյան, որ Զերմ ժամանակակիցն եմ և որ պատիվ ունեմ Զերմ հետ աշխատելու», - դիմելով հոբելյարին՝ ասաց ռեկտոր Կորյուն Արոյանը և հանձնեց շնորհավորական ուղերձ:

«Զերմ սկզբունքային, բարեխիղդ, բարի ու անմիջական խառնվածքով Դուք ոգևորում, հայրենասիրություն ու հայրենատիրություն, գործի ու պարտականության նկատմամբ անձնվիրություն եք սերմանում Զերմ գործնկերների ու սաների մեջ: Երկարուժից տարիներ մեծ սիրով ու նվիրվածությամբ Դուք մշտապես լսարան եք մտնում: Զերմ գիտելիքը փոխանցելու, ճանաչողության մի նոր էջ բացելու Զերմ սաների առջև: Եվ երիտասարդների, և տարիքակից գործնկերների համար Զերմ ընդիմախոսությունն ու քննադատական խոսք ընդունելի է, քանի որ կառուցողական է, բարձր պրոֆեսիոնալիզմի ու բարի կամքի արտահայտություն», - մասնավորապես նշված է ռեկտորի ուղերձում:

Արամ Սարգսյանը շնորհակալություն հայտնեց և հիշեց Տնտեսագիտական համալսարանում աշխատանքի անցնելու պատմությունը՝ շեշտելով, որ ուրախ է նման աշխատանքային ճանապարհի համար: «Տարիքի հետ ոչինչ չի փոխվել, ավելացել է միայն փորձն ու գիտելիքը, իսկ աշխատանքը նույնական կատարել եմ կատարել նույն եռանդով և նվիրվածությամբ», - ասաց պրոֆեսորը:



ՄԱԿ-ի «Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպություն» (FAO) Հրունում հրատարակել է «Կենտրոնական Ասիայի և Անդրկովկասի հողային ռեսուրսները և պարենային անվտանգությունը» մեջագրությունը, որի 2-րդ՝ «Հետխորհրդային տարածքում գյուղատնտեսության հողային ռեսուրսների օգտագործման առանձնահատկությունները» և 7-րդ՝ «Հայաստանի պարենային անվտանգությունը և գյուղատնտեսական հողերի օգտագործումը» գլուխների հեղինակը «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի «Ազգային մրցունակության և միջազգայնացման հետազոտություններ» ծրագրի տնօրեն, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սամվել Ավետիսյանն է:



Տպագրվել են «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի 2015-2016 թթ. հետազոտական աշխատանքներից 4-ը՝ «Մասշտաբային բնակարանաշինությունը՝ որպես ներքին արտադրության խթանմանք, տնտեսական աճի ապահովման և համաչափ տնտեսական զարգացման ռողություն» (հեղինակային խումբ՝ Կորյուն Արոյան, Դավիթ Ջախվերդյան, Թարուլ Սկրոտյան, Կարեն Ջակոբյան, Արմեն Գրիգորյան), «Զինաստանի ուղղակային կենտրոնները» (հեղինակային խումբ՝ Վարդան Արոյան, Շուշան Մովսիսյան), «Հայաստանի համարական արտահանման բազմազանեցման և աճի հնարավորությունները» (հեղինակային խումբ՝ Զոյա Թադևոսյան, Սամվել Ավետիսյան, Դիանա Գալոյան, Արսեն Պետրոսյան, Քնարիկ Վարդանյան, Լարիսա Բաղդասարյան) և «ՀՀ մարզերում փոքր և միջին բիզնեսի զարգացման ազդեցությունը աշբատության կոճատման վրա» (հեղինակային խումբ՝ Միքայել Սելորյան, Անահիտ Սելորյան, Ֆրիդա Բահարյան, Արթոր Առաքելյան, Սուսաննա Վարդանյան, Սերգեյ Էլարյան, Վարդան Մարտուրյան): Դրանք հասանելի են ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքի «Ամբերդ» բաժնի ներքո:



Ապրիլյան քառօրյա պատերազմի դասերին «Արմենաբես» հայկական լրատվական գործակալությունն անդրադարձել է ՀՊՏՀ կառավարման ֆակուլտետի ձեռնարկությունների տնտեսագիտություն և կառավարում մասնագիտության 2-րդ կուրսի ուսանող Վլատ Վարդանյանի հետ զրոյցում, ով այս տարվա հունվարից ծառայում է ՀՀ զինված ուժերում: Նա և մեկ այլ զինվոր-ուսանող՝ Կորյուն Մուրադյանը, սեպտեմբերի 10-ին մասնակցում էին ՀՊՏՀ-ում քառօրյա պատերազմի հերոսների անվան լսարանի բացմանը և Սեյրան Օհանյանի հետ հանդիպմանը:



Ուսումնագիտական համաժողովի նախաձեռնությամբ սեպտեմբերի 16-ին ուսանողները համախմբվել էին Storytelling ինտերակտիվ խաղի շորջ: Ըստ առաջադրանքի՝ պետք էր ձևակերպել և ներկայացնել, թե ինչ է հնարավոր անել 600 հազար դրամով, ապա նշել գաղափարները կյանքի կոչելու ուղիները, հավանական խոչընդոտները:

Խաղը միտված էր՝ զարգացնելու թիմում աշխատելու հմտություններ և հնարավորություն ընձեռելու մասնակիցներին՝ բարձրաձայնելու իրենց երազանքների, գաղափարների մասին, որոնք կարող են իրականություն դառնալ:

ՀՊՏՀ-ում 2011 թ. աշնանից մեկնարկած հիմնանորոգման աշխատանքները, ներառյալ վեց մասնաշենքերի նորոգումը, բարեկարգումը և կահավորումը, ավարտվել են: Սարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետն այդ շարքում վերջին էր. նաև այս ֆակուլտետի ուսանողներին և աշխատակիցներին հնարավորություն ընձեռվեց՝ վայելելու բարենորդ և գեղեցիկ միջավայր: Այսիդե ևս հիմնանորոգվել են ճեմասրահները, աշխատասենյակներն ու լսարանները:

Սեպտեմբերի 13-15-ը Տեմպուսի «Հայաստանի բարձրագույն կրթության որակի ապահովման գործընթացներում ուսանողների մասնակցության ընդլայնում» (ESPAQ - Enhancing Students Participation in Quality Assurance in Armenian HE) ծրագրի շրջանակներում ՈԱԱԿ-ում տեղի է ունեցել ուսանողների վերապատրաստում, որին մասնակցել են ծրագրի մաս կազմող բուհերի, այդ թվում՝ ՀՊՏՀ որակի ապահովման փորձագիտական խմբում ընդգրկված ուսանողները: Վերապատրաստում անցկացրել են «Շոտլանդիայում որակի ապահովման ոլորտում ուսանողների համագործակցություն» գործակալության, Ուսանողների եվրոպական միուրյան և «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի ներկայացուցիչները: Ուսանողներին ներկայացվել են ինստիտուցիոնալ և ծրագրային հավատարմագրման նպատակները և սկզբունքները, ուսանողների դերն այդ գործընթացում, փորձաքննության անցկացման կարգը, ինչպես նաև Եվրոպական բարձրագույն կրթական տարրածքում որակի ապահովման չափանիշները և ուղենիշները: Անդրադարձ է կատարվել նաև ՈԱԱԿ գործունեությանը, հավատարմագրման հայատան փորձին և ուսանողների ներգրավմանը: Վերապատրաստման շրջանակներում անցկացվել է նաև (դերային խաղ) սիմուլյացիա, որի ժամանակ ուսումնասիրվել և վերլուծվել են մի շարք փաստաթղթեր, ինչպես նաև ուսանողների մի խումբ հանդես է եկել որպես արտաքին գնահատման ուսանող-փորձագետ, իսկ մյուս մասը՝ որպես բուհի ներկայացուցիչ:



տևյալ կերպ. 1-ին՝ Մանկավարժական համալսարան՝ 77 միավոր, 2-րդ՝ Տնտեսագիտական համալսարան՝ 76 միավոր, 3-րդ՝ ԵՊՀ՝ 73 միավոր: Յաղողներին պատվորերն ու նրանակները հանձնեց ՀՊՏՀ պրոռեկտոր Միխայլ Կարապետյանը:



Ուսանողական խորհրդի նախաձեռնությամբ սեպտեմբերի 20-ին, երկար դասամիջոցին համալսարանի քակում կազմակերպվեց ֆլեշմոր. շնորհալի ուսանողության երջ ցուցադրեցին հայրենասիրական խրոխտ երգուապար:

ՀՊՏՀ ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջում սեպտեմբերի 22-ին տեղի ունեցավ Յայաստաճի անկախության 25-ամյակին նվիրված միջոցառում: Ներկա էին ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արոյանը, ՀՀ Աժ պատգամավոր Ռոբերտ Սարգսյանը, Ավան Վարչական շրջանի ղեկավար Մանվել Զավադյանը, «Դայաստան» պարբերականի գլխավոր Խմբագիր Տիգրան Նիկողոսյանը, ՀՀ ՊՆ Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանի ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև քոլեջի մանկավարժներն ու ուսանողները: Ցերեկույթի ընթացքում ուսանողները ներկայացրին անկախացման ժամանակաշրջանի պատմական ակնարկ, զերերցեցին ՀՀ Անկախության հրչակագիրը, ցուցադրեցին իրենց ռազմական գիտելիքներն ու հնտուրյունները, ինչեցին հայրենասիրական երգեր:

Ուսուոր Կորյուն Արոյանն իր ելույթում նշեց, որ 25 տարի առաջ համաժողովրդական հանրաքվեով հրչակացած անկախության գործունեությունը նաև, որ իհացնունք է ապրում տեսնելով, թե ինչ խելացի և օժտված է ներկա սերունդը, որքան նախաձեռնող է իր ապագայի կառուցման գործունը: Ներկաներին ողջունեց նաև ՀՀ ՊՆ Վ. Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանի ներկայացուցիչ Արա Ոսկանյանը և տոնի առթիվ համալսարանի ղեկավար, գեներալ-մայոր Ա. Ղահրամանյանի անունից պատվորի հանձնեց քոլեջի տնօրին Ավագ Յակոբյանին: Վերջին իր խոսքում հայտարարեց, որ Անդրանիկ Մարգարյանի անվան կրթարոշակը այս տարի հանձնվում է քոլեջի ապահովարական գործ մասնագիտության 3-րդ կուրսի գերազանցիկ ուսանողությի Զոյա Բարաղամյանին:

Սեպտեմբերի 21-ի օրամուտը ՀՊՏՀ ուսխորհականները դիմավորել են «Եռաբլուր» փառքի պանթեոնում: Խակ սեպտեմբերի 22-ին ֆինանսական ֆակուլտետի ուսխորհականների նախաձեռնությամբ մեծ դահլիճում գեղարվեստական ցերեկույթ էր. բեմականացումներով, պատմական փաստերի ներկայացմանք, ազգային երգ ու պարով: Ուսանողները հիշեցին հայրենիքի համար կյանքը զոհաբերած հայորդներին:



Սեպտեմբերի 22-ին ՀՊՏՀ արտասահմանցի մագիստրանտների 2-րդ կուրսի առաջին կիսամյակի ուսումնական այլանով նախատեսված «Միջազգային ֆինանսական շուկաներ» դասընթացի բննությունն էր: Դասախոսն է գիտության և ասպիրանտուրայի բաժնի վարիչ Խորեն Միհրարյանը: Ուսանողներից յուրաքանչյուրը հանդես եկավ շնորհանդեսով. Սիրիայի Արաբական Հանրապետության քաղաքացի Քայյան Ալեքսան ներկայացրեց «FOREX շուկայի գործողության մեխանիզմը ժամանակակից պայմաններում» թեման, հեղիկ մագիստրանտների Ռավինորյա Նելսոն Նաթը և Շորիա Շովինարը՝ համապատասխանաբար «Ուկրու տարածաշրջանային և միջազգային շուկաների գործունեության առանձնահատկությունները» և «Ֆինանսական բուրգի կառուցակարգը և գործողության մեխանիզմը միջազգային ֆինանսական շուկաներում» գեկուցումները:

Բնօգտագործման տնտեսագիտության ամբիոնի դոցենտ, ա.գ.թ. Վոլոդյա Մանասյանի հոդվածը լույս է տեսել «Եկոնոմիստ» (Էկոնոմիստ) ամենամյա գիտագործնական ամսագրի 2016 թ. թիվ 7 համարում: Մեր գործընկերը նշված ամսագրի «ԱՊՀ տնտեսությունը» խորագիր ներքո հանդես է եկել «Ներոլորտային մասնագիտացումը և թշնամուծության տնտեսական արդյունավետության բարձրացման ուղիները Յայաստաճի Յանրապետությունը» հոդվածով, որում հանգամանորեն անդրադառնությունը հաշտարարի գրասենյակի պահանջերն ընդունող մասնագետ Մանե Բարաղանյանը: Մասնագետը ներկայացրեց հաշտարարին դիմելու անհրաժեշտությունը, գործի քննության ընթացքը, օրինակներ բերեց և հարցերի միջոցով ուսանողներին ներգրավելով քննարկմանը՝ նրանց հետ պարզաբանեց սպառողների իրավունքների խախտման և վերականգնման մեխանիզմները:



ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանի հրամանագրով ՀՀ Անկախության 25-ամյակի առթիվ Ազգային ժողովի պատգամավոր, ՀՊՏՀ միկրոէկոնոմիկայի և ծերնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի վարիչ, տնտեսագիտության դրվագ, պրոֆեսոր Միհրայել Մելքոնյանը պարզաբանուել է «Միհրայ Գոյ» մեղալով: Այս առթիվով մենք շնորհավորությունը հարգարծան պրոֆեսորին և խնդրեցինք նրա մեկնաբանությունը:

«Չատ հպատ եմ, որ արժանացել եմ պետական այս բարձր պարզեցին, որը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության անկախության ճանապարհին իմ պետական, հասարակական-քաղաքական, ինչպես նաև օրինաստեղծ գործունեությամբ: Բացի բարձր գնահատական լինելուց, սա նաև պարտավորեցնում է՝ ապագայում էլ հավուր պատշաճի արժանի լինել այդ պարզեցին: Մեր երկրի ու տնտեսության առջև ծառացած հիմնախնդիրները եթե չենք կարող միանգամից լուծել, ապա պետք է փորձենք հնարավորինս մեղմել, - ասաց Միհրայել Մելքոնյանը և հավելեց, որ իր ծավալած օրինաստեղծ գործունեության մեջ ներգրավված են նաև իրենց անքիոնի երիտասարդ մասնակիցները, աշխատավորները: Արդյունքում այդ գործունեությունը լրացնում է ուսումնական և գիտակրթական գործընթացը և ծառայում որպես արդյունավետ աշխատանքի գործական:»

ՀՊՏՀ ուսումնական բաժնի և ֆինանսական համակարգի հաշտարարի գրասենյակի համագործակցությամբ հոկտեմբերի 5-ին կազմակերպվել էր տեղեկատվական հանդիպում, որի ընթացքում ներկայացվեց ֆինանսական հաշտարարի գրասենյակի գործունեությունը, ֆինանսական ինստիտուտներից օգտվելու հնարավորությունները, ոիսկերը: Բանախոսում էր Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի գրասենյակի պահանջերն ընդունող մասնագետ Մանե Բարաղանյանը: Մասնագետը ներկայացրեց հաշտարարին դիմելու անհրաժեշտությունը, գործի քննության ընթացքը, օրինակներ բերեց և հարցերի միջոցով ուսանողներին ներգրավելով քննարկմանը՝ նրանց հետ պարզաբանեց սպառողների իրավունքների խախտման և վերականգնման մեխանիզմների:

ՀՊՏՀ ռեկտորատի սեպտեմբերի 30-ի նիստում հաստատվեց 2016-2017 ուսումնական տարվա 1-ին կյանքական անվանական կրթարոշակակիրների ցանկը:

Զավեն Խոլեկյան՝ կառավարման ֆակուլտետ, ծերնարկությունների տնտեսագիտություն և կառավարում, 4-րդ կուրս, Զաքարէ Բաշինջառյանի անվան կրթարոշակ:

Աննա Ավետիսյան՝ ֆինանսական ֆակուլտետ, ֆինանսներ, 4-րդ կուրս, Շովիաննես Թունանյանի անվան կրթարոշակ:

Լիանա Խայյան՝ տնտեսության կարգավորման և միջազգային տըն տեսական հարաբերությունների ֆակուլտետ, տնտեսագիտության տեսություն, 4-րդ կուրս, Միքայել Քորանյանի անվան կրթարոշակ:

Մարի Ավանեսյան՝ մարդերինգի և բժիշտի կազմակերպման ֆակուլտետ, մարդերինգ, 4-րդ կուրս, Վլադիմիր Ներկարարյանի անվան կրթարոշակ:

Արմեն Մկրտչյան՝ ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետ, կառավարման տեղեկատվական համակարգեր, 3-րդ կուրս, Անուշավան Աղովոմանյանի անվան կրթարոշակ:

Զեփյուր Ալեքսանյան՝ հաշվապահական հաշվառման և առողջության գործառնություն, 3-րդ կուրս, Կարպիկ Կարազյանի անվան կրթարոշակ:

Գրիգոր Ոսկերչյան՝ կառավարման ֆակուլտետ, ծերնարկությունների տնտեսագիտություն և կառավարում, 4-րդ կուրս, ուսանողական խորհրդի կողմից տրամադրվող կրթարոշակ:

ՄՏՏՀ մասնագիտության 3-րդ կուրսի ուսանողներ Յարություն Սելքոնյանը և Սարտին Մովսիսյանը սեպտեմբերին Դոնի Ռոստովում մասնակցել են ՌՊՏՀ (РИԽ) կազմակերպած «Յարավային և Արևելյան Եվրոպա» սոցիալ-տնտեսական մարտահրավերների խաչմերուկում» խորագրով 6-րդ միջազգային ամառային դպրոցին: Նրանք ներկայացրել են «Գյուղատնտեսություն և սննդի անվանգություն» և «Աղքատություն. հաստատում լուծումներ» թեմաներով գեկուցումներ, ավարտին ստացել են հավաստագրեր:

Հոկտեմբերի 7-ին Գրադարանավարի օրն էին Զշում համալսարանի գրադարանի աշխատակիցները: Տնօրեն Արմինե Յովիհաննիսյանը, շնորհավորելով աշխատակիցներին, ընդգծեց այդ մասնագիտության կարևորությունը գրքասիրության, ընթերցասիրության զարգացման ու պահպանման գործում: Ուկտոր Կորյուն Աթոյանը տոնի արիթով շնորհավորանք է հղել և արժևորելով գրադարանավարի դերակատարությունը նարդուու կյանքում, ընդգծելով շնորհավորանքի անձնակազմին մաղթել է բարօրությունը:

Թթիլիսիի հլիայի պետական համալսարանում Տեմպուսի «Մարդկային գործոնի միջոցով կրթական հաստատությունների առաջխաղացում» (PEOPLE) ծրագրի շրջանակներում սեպտեմբերի 21-ին տեղի է ունեցել «Մարդկային ռեսուրսների ռազմավարական կառավարում: Փորձառությունները և միտումները» խորագրով գիտաժողով, որին ՀՊՏՀ-ից մասնակցել են ծրագրի համակարգող, որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանը, ծրագրի հետազոտողներ՝ անձնակազմի կառավարման բաժնի պետ Գոհար Սարգսյանը և որակի ապահովման բաժնի առաջատար մասնագետ Անի Բաղրամյանը: Ծրագրի հայաստանյան գործընկերների անունից գեկույցով հանդես է եկել Յայաստանի ամերիկյան համալսարանի նախարարը Աննա Բեկյանը:



Հոկտեմբերի 26-ին ՀՊՏՀ-ում էին ծրագրի համակարգող՝ առաջատար առողջություն Ալիսիա Բեռլանգան, առողջություններ Սարտա Պայլը և Ալեքսանդրա Սեվինանտե Պոնտեսը, ովքեր համալսարանում իրականացրել են առողջի: Սամանակցություն է ունեցել նաև Լուտա Գուտատավստոնը: ՀՊՏՀ-ից առողջի իրականացմանը անմիջականորեն նաև պարունակությունը Պարույր Բալանթարյանը, ներսես Գևորգյանը, Գոհար Սարգսյանը, Անի Բաղրամյանը: Մեր համալսարանն արժանացել է առողջություն կառավարական խմբի բարձր գնահատականին:

Կիճակագրության ամբիոնի ասափրանս Աստոիկ Յովիհաննիսյանը և Գյումրու մասնաճյուղի ընդհանուր տնտեսագիտության անդինի հայցորդ Արմինե Յարությունյանը սեպտեմբերի 19-28-ը Դիլիջանում մասնակցել են միջազգային գիտաժողով-սեմինարի առաջին փուլին՝ «Երիտասարդության հնարավորությունների ընդլայնում՝ կարողությունների զարգացման միջոցով փոփոխություն կատարելու համար» խորագրով: Երկրորդ նոյեմբերի 29-ից դեկտեմբերի 7-ը կյանալու է Կրաստանում կրնարվեն ոչ ֆորմալ կրթության առնչվող հարցեր, նպատակն է՝ ապահովել երիտասարդների մասնակցությունը գլոբալ փոփոխություններին:



Սակրուելունոմիկայի ամբիոնի ղոցենու Կարեն Գրիգորյանը զիխավորել է Տեմպուսի «Մահաքնա» ծրագրի մշտադիտարկման հանձնաժողովը Յայաստանի և Վրաստանի ուր համալսարաններում: Սեպտեմբերի 19-24-ը ներառյալ ծրագրի շահակից Յայաստանի պետական մանկավարժական, Յայաստանի պետական տնտեսագիտական, Կանաձորի պետական և Գորիսի պետական համալսարաններում, Վրաստանի Իլիայի պետական և Ալօնվյան միջազգային համալսարաններում, Թուրքայիսի Ակալի Ծերեթելիի անվան և Բաթումի Ծորա Ռուսավելու անվան պետական համալսարաններում իրականացվել է «Կրության կառավարում» մասնագիտացման կրթական ծրագրի եղանակից մշտադիտարկում: Վերջինիս նպատակն էր այցելության միջոցով տեղում ծանոթանալ 2015 թ. ծրագրային փորձաքննության արդյունքում մատուցված խորհրդատվությունների ընթացքին և կազմել գեկույցներ: Կարեն Գրիգորյանը, որպես փորձագետ, զիխավորել է մշտադիտարկող յումբը Յայաստանի և Վրաստանի համալսարաններում: Փորձագետները հանդիպումներ են ունեցել բուհերում կրթական ծրագրերի պատասխանատուների, պոտենտարասախոսական կազմի, ուսանողների և շրջանավարտների հետ, ուստանասիրել են բազմաթիվ փաստաթոթեր:

2016-2017 ուստարում համալսարանի առկա բակալավրիատ է ընդունվել 919, հեռակա բակալավրիատ՝ 235, առկա մագիստրատուրա՝ 531 և հեռակա մագիստրատուրա՝ 288 դիմորդ:

ՀՊՏՀ ընդունող հանձնաժողովի նախագահ, ռեկտոր Կորյուն Արյուանի և հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ՝ Պարույր Ջալանթարյանի զիխավորությամբ, պատասխանատու քարտուղար Մերի Բաղրայանի անմիջական դեկանավորությամբ հանձնաժողովը մայիսից մինչև նոյեմբեր անցկացնել է դիմորդների հայտագրությունը և առաջին փուլին՝ «Երիտասարդության հնարավորությունների ընդլայնում՝ կարողությունների զարգացման միջոցով փոփոխություն կատարելու համար» խորագրով: Երկրորդ նոյեմբերի 29-ից դեկտեմբերի 7-ը կյանալու է Կրաստանում կրնարվեն ոչ ֆորմալ կրթության առնչվող հարցեր, նպատակն է՝ ապահովել երիտասարդների մասնակցությունը գլոբալ փոփոխությունների հայտագրությունը և առաջին փուլում հանձնաժողովը կազմակերպել է նաև ընդունելության քննությունները, ընուլույն արդյունքների բողոքարկումը, ընդունելության մրցույթի անցկացումը:

ՆՈՐԵԼՅԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱԾԽՈՒԹՅՈՒՆ



Նորելյան 10-ին հայտնի դարձան տնտեսագիտության բնագավառի Նորելյան մրցանակակիրները. Նարվարդի համալսարանի տնտեսագիտության պրոֆեսոր, բիտանացի տնտեսագետ Օլիվեր Շարտ և Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտի տնտեսագիտության պրոֆեսոր, ֆին տնտեսագետ Բենգտ Շոլլանդը:

Մրցանակը շնորհվել է պայմանագրերի տեսության զարգացման գործուն նշանակալի ներդրման համար: Նորելյան կոմիտեի մանուկի հայորդագրության մեջ ասվում է. «Ժամանակակից տնտեսությունը շաղկապված է ամհամար կապերով: Շարտի և Շոլլանդի ստեղծած նոր տեսական դրույթներն են ամառավագայությունը ունեն իրական կանոնակիր պայմանագրերի և հաստատությունների փոխգործակցության, ինչպես նաև պայմանագրերի ծավական հնարավոր ծույակներից խուսափելու համար»:

Պայմանագրերի տեսությունն ուսումնասիրում է տնտեսական սուբյեկտների միջև պայմանագրային հարաբերությունները և դրանց կազմնան հիմնախնդիրները: 2016 թվականի դափնեկիրները մշակել են պայմանագրերի վերլուծության և առանձնահատկությունների կառուցման համընդգրկուն հենք: Գիտնականների տեսական աշխատությունները նկարագրում են, թե տնտեսական գործակալների միջև ինչպես պետք է կառուցվեն պայմանագրերը: Այս տեսությունը կոչված է բացատրել տարաբնույթ պայմանագրերի գոյության նպատակահարմարությունը և պատասխանել գործատուի և աշխատակցի միջև ծագող հաղողերին կամ բաժնետերերին պայմաննել կնքվող գործարքի եռթյունը: Այն հետազոտում է պետական և մասնավոր սեփականության ասպեկտները՝ կապված սոցիալական ոլորտի օբյեկտների հետ՝ դպրոց, հիվանդանոց, բանտ (ոչ ամբողջական պայմանագրերի տեսություն): Պայմանագրերի տեսությունը սահմանում է բարձր ռիսկայնության ոլորտի կառավարչի վճարման օպտիմալ չափն ու ձևը: Այդ դեպքում, օրինակ, տեսությունը երաշխավորում է սահմանել մշտական դրույթ, այլապես աշխատակիցը կարող է ստանալ պարզևավճար կամ հակառակ՝ չստանալ՝ իրենից անկախ գործոնների պատճառով, իսկ արդյունաբերության կայուն ոլորտներում աշխատավարձը կարելի է պայմանավորել արդյունավետության, արտադրողականության ցուցանիշներով:

Շարտը ծնվել է 1948 թ. Լոնդոնում: 1980-ականներից դասավանդում է Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական համալսարանում: Նարվարդի համալսա-

ՕԼԻՎԵՐ ՇԱՐՏ, ԲԵՆԳՏ ՇՈԼԼԱՆԴ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ԴԱՓՆԱԿԻՐՆԵՐԸ

րանի տնտեսագիտության պրոֆեսոր է, պայմանագրերի տեսության, ֆիրմաների տեսության, կորպորատիվ ֆինանսների, իրավունքի և տնտեսագիտության փորձագետ: Նրա գիտական հետաքրքրությունների շրջանակում է սեփականության կառուցվածքի ազդեցության և կորպորացիայի կառավարման պայմանագրային մեխանիզմների ուսումնասիրությունը: 20-րդ դարի 80-ական թվականներին նա մշակել է պայմանագրերի տեսության ուղղություններից մեկը՝ ոչ ամբողջական պայմանագրերի տեսությունը:

Շոլլանդը ծնվել է 1948 թ. Նելսինգերում: Ներկայում Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտի տնտեսագիտության պրոֆեսոր է: 2011 թ. պաշտոնավարել է որպես Էկոնոմետրիկական ըն-



կերակցության նախագահ: Միկրոէկոնոմիկայի ոլորտի տեսաբան է, նրա գիտական հետաքրքրությունների շրջանակում է պայմանագրերի տեսության, ֆիրմայի և կորպորատիվ կառավարման տեսության և ֆինանսական զգմաժամների դեպքում լիկվիդացման հիմնախնդիրի ուսումնասիրությունը:

2016 թ. տնտեսագիտության նորելյան դափնեկիրների պարգևատրման համար արդյունաբերության աշխատական համարությունը առաջարկությունը տեղի կունենա նելունական 10-ին՝ Ալֆրեդ Նորելի մահվան օրը: Գիտնականները Շվեդիայի բանկի կողմից կատարան ութ միլիոն շվեդական կրոն:

Ի դեպք՝ 1969 թվականից սկսած՝ տնտեսագիտության բնագավառում 47 մրցանակ է շնորհվել, որից 24-ի դեպքում դափնեկիր է դարձել 1,17-ի դեպքում՝ 2, 6-ի դեպքում՝ 3 հավակնորդ: Ընդհանուր առմամբ շնորհվել է 76 անհատական մրցանակ:

Ա. Վ.



գիտելիք ու շահամիտում

Մարդու ինտելեկտի մակարդակի գիտական գնահատման փորձերը սկսվել են 20-րդ դարի սկզբներին: Գիտական գրականության, մասնավորապես՝ հոգեբանության մեջ գոյություն ունեն ինտելեկտ հասկացության տարաբնույթ մեկնաբանություններ: Դեղինակներից շատերը ինտելեկտ ասելով հասկանում են մարդու ծանաչողական գործունեությունը, մյուսներն այն համարում են ընդհանուրական հասկացություն, որը բնութագրում է մտավոր ունակությունների ոլորտը: Կա տեսակետ, որ ինտելեկտը գիտելիքի ձեռք բերման միջոց է և նոյնական է սովորելու ունակության հետ, այն դիտարկվում է որպես անհատի առանձնահատկությունների ամբողջություն՝ մտավոր, կամային և զգացմունքային: Այս ամենով հանդերձ, ժամանակակից հետազոտությունները զարգանում են ինտելեկտի՝ որպես ստեղծարարության և սովորելու ունակության շուրջ: Շրջանառում են նաև օժտվածության ավանդական դասակարգումները՝ մաթեմատիկական, լեզվական, երաժշտական, իսկ վերջին ժամանակներս՝ նաև սոցիալական օժտվածություն, սոցիալական ինտելեկտ հասկացությունները: Դրանք իմանականում բնութագրում են հասուն և կառուցղական հարաբերություններ հաստատելու կարողությունը, որը գնահատվում է որպես հաջողակության ցուցանիշ: Զուգահեռ, որպես ինտելեկտի բնութագրիչներ, դիտարկվում են նաև առաջնորդության օժտվածությունը, կազմակերպական կարողությունները և այլն:

Ֆրանսիացի հոգեբան Ալֆրեդ Բինեն է առաջին անգամ բացահայտել, որ ինտելեկտը կարելի է որոշել թեստերի միջոցով: 1905 թ. Ֆրանսիայի դաստիարակության նախարարության հանձնարարությամբ նա պետք է հետազոտեր, թե ինչ կերպ կարելի է երկրի դարպողներում բարելավել քույլ օժտվածությամբ երեխանների կրթությունը: Բինեն մշակեց մի սամղյակ՝ ամրագրելու համար սովորողների մտավոր ունակություններն ու հմտությունները, այնուհետև ստեղծեց վարժությունների շարք, որի հիման վրա կարող էր չափել հարցման մասնակիցների դատելու, հասկանալու, տրամաբանելու կարողությունները:

Նրա հետևորդ՝ Վիլիելմ (Վիլյամ) Շտերնը, շարունակեց հետազոտության այս տեսակը և այն տարածեց բոլորի վրա: Անեն տարիքային խմբի համար նա կիրառում էր համապատասխան վարժություններ, ինչի շնորհիվ և առաջ քաշեց ինտելեկտուալ տարրիք հասկացությունը: 1912 թ. նա սահմանեց IQ-ն (intelligence quotient) ինտելեկտի գործակիցը՝ որպես ինտելեկտի թվային չափիչ: Վիճակագրական ընդհանուր ցուցանիշ՝ միջին թվաբանական էր ընտրված 100-ը, որը համապատասխանում էր թեստային վարժությունների թվին: Ինտելեկտի գործակիցը որոշելու համար սկսեցին կիրառվել հատուկ մշակված թեստեր:

Ինտելեկտի մակարդակի որոշման փորձարարությունների միջոցով հետազոտողները ջանում էին օրինաչափություններ դուրս բերել մարդու նյարդային հանակարգի և նրա դրսնորումների, մտավոր ունակությունների և գլխուղեղի կշռի, ծնողների և զավակների ունակությունների, մարդու ինտելեկտուալ մակարդակի և սոցիալական ծագման, ինտելեկտուալ մակարդակի և տարիքի հարաբերակցության մեջ:

IQ-ն մարդու ինտելեկտուալ մակարդակն է ինտելեկտի քանակը, ինտելեկտուալ մշակույթը, խելքի ու մտքի աշխատանքը, աշխատմանը: Կարծիք կա, որ IQ թեստերին կարելի է վստահել, եթե դրանցում հաշվի են առնված մարդու տարիքն ու սեռը: Իրականում այս թեստերը կոչված չեն բացահայտելու իրական ինտելեկտուալ կարողությունները, այլ որոշակի հանձնարարության նկատմամբ ընդունակություններն են բնութագրում: Դեռևսարար ինտելեկտուալ մակարդակը կարելի է նաև մարգել:

Ներկայում ընդունված է համարել, որ մարդու ինտելեկտուալ գործակիցը պայմանավորված է ժառանգական գործուներով: Պարզվում է, որ շատ հաճախ հաջողության գրավականը ոչ այնքան ինտելեկտն է, որքան համառությունն ու շահամիտունը: Անհատականությունը, բարեխորդությունը, համարձակությունը և եռանդը կյանքում հաջողության հասնելու համար ավելի կարևոր հատկանիշներ են, սակայն կյանքի շատ իրավիճակներում, եթե հարկավոր է որոշում ընդունել, հաճախ բարձր ինտելեկտուալ գործակից ունեցողն ավելի շահավետ դիրքում է հայտնվում:

Սկզբանական IQ թեստերը կարուցվում էին բացառապես բառային վարժությունների վրա: Ներկայում թեստերում կիրառում են ոչ թվաբանական հաշվմերի, տրամաբանական շարքերի ամբողջացման, երկրաչափական պատկերների լրացման, դրվագի ճանաչման, փաստերի ու տեխնիկական գծագրերի մտապահման վարժություններ, բառամոնցիներ ու տառային այլ առաջադրանքներ: Ըստ թեստերի՝ միջին վիճակագրական մարդու ինտելեկտը կազմում է 100 պայմանական միավոր (ինդիների կիսով չափ լուծում), բոլոր առաջադրանքների լուծումը համապատասխանում է 200 միավորին: Թեստերը ոչ միայն բացահայտում են IQ-ն, այլև վեր են հանում մտածողության տեսակը՝ տրամաբանական, պատկերավոր, մաթեմատիկական, խոսքային (վերբալ): Որքան ցածր է գնահատականը մոտեցումներից որևէ մեկում, այնքան մեծ է տվյալ մարդու ներուժը:

Թեստերը որոշում են մտածելու ունակությունը, այլ ոչ թե գիտելիքի մակարդակը՝ էրուղիցիան: Մարդկանց 50 տոկոսն ունի 90-ից 100 IQ, 25 տոկոսը՝ 90-ից ցածր և բարձր: Ամերիկյան համալսարանների շրջանավարտները սովորաբար ցուցաբերում

Են 115 IQ, գերազանցիկները՝ 135-140: 70-ից ցածր IQ-ն որակավորվում է որպես մտավոր հետամնացություն:

Կարելի է եզրակացնել, որ IQ-ն առավել արտացոլում է շրջապատող միջավայրում մարդկանց հարմարվելու կարողությունը, քան սովորելու ունակությունը: Օրինակ, ցածր առաջադիմությամբ սովորողները հաճախ դառնում են հաջողակ ձեռներեցներ: Նրանք դրան հասնում են, գուցե, հարմարվելու և մարդկանց հասկանալու կարողության շնորհիվ:

Հետարքրական է

ԱՄՆ-ի բնակչության Մերելին Վու Սավանտն աշխարհում ամենաբարձր IQ գործակիցն ունի՝ 228 միավոր: Ամուսնացած է կենսաբան Ուրբերտ Զարվիկի հետ, որն ի դեպ առաջինն է ստեղծել արհեստական սիրտը: Նրա IQ-ն 180 միավոր է, որդունը՝ 164: Ըստ Մերելինի՝ մարդու IQ-ն 40-60%-ով փոխանցվում է ժառանգաբար, սակայն լավ սնվելով, այն կարելի է մեծացնել 20%-ով: Նա այդ արդյունքը գրանցել է 10 տարեկանում և հայտնվել Գինեսի ռեկորդների գրքում: Ի դեպ, 135 միավորից բարձր IQ ունեցող մարդիկ համարվում են հաճար: Մասնագետները հաշվել են տարբեր ժամանակների խելացի մարդկանց IQ-ները: Նյուտոնինը ու Վոլտերինը եղել են 190, Գալիլեյինը՝ 185, Լեոնարդո Դա Վինչինը՝ 150, Բախինը և Դարվինինը՝ 140, Կոպենհեկոսինը՝ 130:

Բիհտանացի գիտնականները եկել են այն եզրակացության, որ բարձր IQ ունեցող մարդիկ ավելի երկար են ապրում:

1958 թ. նրանք գնահատել են 11 տարեկան երեխաների IQ-ն: Այժմ, եթե անփոփել են հետագության արդյունքները, պարզվել է, որ այն մարդիկ, ում IQ-ն 11 տարեկանում բարձր էր, երիտասարդ տարիքում մահացության դեպքերն ավելի քիչ էին, քան ցածր ինտելեկտով երեխաների դեպքում:

Կանադայի և Մեծ Բրիտանիայի գիտնականները փորձերի արդյունքում եկել են այն համոզման, որ IQ թեստերը չեն կարող հստակորեն որոշել մարդու ինտելեկտուալ մակարդակը: Փորձերին մասնակցել են ավելի քան 100 000 կամավորներ:

2010 թ. հետազոտության հեղինակները ստեղծել են 12 Pillars of Wisdom կայքը, որտեղ յուրաքանչյուր ցանկացող կարող է փորձել իր ուժերը 12 թեստից բաղկացած հարցաշարերի օգնությամբ, որոնք կազմված են մարդու տարբեր մտավոր ունակությունները ստուգելու համար: Միաժամանակ գտնել են 16 կամավորների, ովքեր լրացրել են այդ թեստերը տոմոգրաֆի մեջ: Այսպիսով, նրանք հնարավորություն են ստացել ամրագրելու, թե թեստը լրացնելիս ինչպես է աշխատում մարդու ուղեղը:

Արդյունքները ցույց են տվել, որ մարդու ինտելեկտուալ հնարավորությունները կախված են երեք գործուներից՝ տրամաբանությունից, քանակոր խոսքից և կարճաժամկետ հիշողությունից: Այս երեք հատկանիշներից հնարավոր չէ դուրս բերել մեկ ընդհանուր գործակից, որը և ընդունված է անվանել IQ:

Պարզվում է՝ հաջողակ մարդիկ օժտված են զգացմունքային բարձր ինտելեկտով: Յարվարդի գիտնականները պնդում են, որ հաջողության հասնելու համար IQ-ի դերը 20% է, ու եթե, օրինակ, մենքեթերը բարձր IQ (Intelligence quotient) ունի, բայց նրա EQ-ն (emotional quotient) նվազագույնի է հասնում, դժվար թե նա ունակ լինի իր ներուժը լիարժեքորեն բացահայտելու: Զարգացած զգացմունքային ինտելեկտ ունեցողը կարողանում է կայուն ձևով գնահատել անձնական հնարավորություններն ու սահմանափակումները, արդյունավետորեն օգտագործել իր ուժեղ կողմերը: Պետք է նկատի ունենալ, որ IQ-ն կարող է տարիքի հետ նվազել, իսկ EQ-ն շարունակում է զարգանալ անրող կյանքի ընթացքում:

Ամերիկացի գիտնականները հայտարարել են գլխուղեղի կեղևի հաստության և ինտելեկտի գործակից՝ IQ-ի ուղիղ փոխկապակցվածության մասին: Նման եզրակացության գիտնականները եկել են 188 երեխայի շրջանում կատարված հետազոտությունների արդյունքում՝ հայտարարելով, թե որքան հաստ է գլխուղեղի կեղևը, այնքան բարձր է IQ-ի մակարդակը:

Այս մասին են վկայում նաև վերջերս բրիտանացի գիտնականների կողմից անցկացված հետազոտության տվյալները, ըստ որոնց՝ ուղիղ կապ կա ինտելեկտի և գլխուղեղի գորշ նյութի միջև: Արդյունքները ցույց էին տվել, որ գլխուղեղի ձախ կիսագնդի կեղևի հաստությամբ աչքի ընկնող երեխաները ինտելեկտով անհամենատ գերազանցել են իրենց հասկակացներին:

Գիտնականների խոսքով, IQ-ի բարձր մակարդակը մարդկանց խանգարում է ընկերներ ունենալու հարցում:

Մեծ Բրիտանիայից և Սինգապուրից մասնագետները նախ հարցում են անցկացրել 18-28 տարեկան ավելի քան 15 հազար մարդու շրջանում:

Ըստ Informing-ի՝ հետազոտության ընթացքում միշտ հետաքրքիր օրինաչափություններ են հայտնաբերվել: Ավելի երջանիկ են ոչ խիտ բնակեցված քաղաքներում ապրող մարդիկ, ինչպես նաև շատ ընկերներ ունեցողները:

Սակայն, վերլուծելով ստացված տվյալները, գիտնականները նկատել են, որ որքան բարձր է եղել հարցվածի IQ մակարդակը, այնքան ըրանք ավելի քիչ են անհարմարություն զգացել գերբնակեցված քաղաքներից և ընկերների հետ շփման բացակայությունից:

Ակնհայտ է, որ ինտելեկտուալները նախընտրում են ազատ ժամանակը միայնակ անցկացնել՝ այն ծախսելով ինքնազարգացման վրա:

Մինչ օրս IQ թեստերի հիման վրա կազմվել են վարկանիշային տարբեր սանդղակներ, որոնցում, որպես առաջատարներ, շրջանառում են տարբեր անուններ՝ Ուկյամ Ջեյմս Սիդիս, Տերենս Տան, Քրիստոֆեր Ջիրատա, Կիմ Ունգ Յոնգ, Քրիստոֆեր Միշել Յանգան, Գարի Գասպարով, Յուլիստ Պոլգար, Ալբերտ Էյնշտեյն, Ստեփան Յոկինգ, Պոլ Ալեն, Շերոն Սթոուն, Ջեյմս Ուլս, Խասհակ Նյուտոն, Արդեսելամ Զելլոուլ:

Պատրաստեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆՆ

Ապահովագրական ոլորտի զարգացման արդյունքում ապահովագրական ընկերությունները ծառայություններ են մատուցում ոչ միայն ավանդական եղանակով (գործակալներ ու միջնորդեր), այլև նորակցության ապահովման, եկամուտների արագ աճի և ծախսերի նվազման համար փնտրում են ծառայությունների առաջման այլընտրանքային ուղիներ: Դրանցից մեկն էլ ուղիղ ապահովագրությունն (առցանց վաճառք): Այն ապահովագրական արդյունքի (պրոդուկտի) վաճառքի այնպիսի կապուղի է, որի դեպքում ապահովագրող-միջնորդ-ապահովադիր շղթայից դուրս է մղվում միջանկյալ օղակը՝ միջնորդը: Սպառողների վարքի փոփոխությունը և նախապատվությունը, ապահովագրական նոր տեսակների ներդրումը և առաջմունք, հաճախորդների ընդգրկումը ննանօրինակ այլընտրանքային կապ:

Ուղիղ ապահովագրության (առցանց վաճառք) հեռանկարը Հայաստանում



Ուղիների զարգացման խթանից պայման են: Այսպես, տեխնոլոգիաների զարգացմանը զուգահեռ, ապահովագիրները փորձում են բաշխնան նոր ուղղություններ գտնել արդեն առցանց ոլորտում, քանի որ համացանցը դարձել է նարդկանց առօրյայի անբաժանելի մասը, և ապահովագրողների համար այն գրավիչ և հարմար եղանակ է՝ ներկայացնելու և գովազդելու իրենց ծառայությունը: Սպառողները նույնական իրենց որոշումներում աստիճանաբար նախապատվությունը տալիս են համացանցին: Այս իրողությունների շնորհիվ ապահովագրության ոլորտում նոր միտում է ի հայտ գալիս և հաստատում տեղ գրավում ուղիղ ապահովագրությունը: Մեր նպատակն է գնահատել ՀՀ-ում առցանց ապահովագրության ներդրման և զարգացման հնարավորությունները: Միջազգային փորձի վերլուծությունը, համեմատականները ապահովագրական շուկայում առկա ցուցանիշների հետ, ինչպես նաև հարցումները, մեզ թույլ են տալիս գնահատել Հայաստանում ուղիղ ապահովագրության հեռանկարները և հանդես գալ առաջարկություններով:

Դեղինակն այս թեմայի շուրջ ընդարձակ գեկուցմամբ հանդես է եկել Արցախի պետական համալսարանում հոկտեմբերին կայացած գիտաժողովում՝ նվիրված ԼՂԴ անկախության 25-ամյակին:

Ըստ ԱՄՆ-ի «Կենսության բյուջերի» երկրագնդի բնակչության միայն 50%-ն ունի համացանցի ծառայություններից օգտվելու հնարավորություն: ՀՀ-ում բնակչության շուրջ 65%-ն ունի համացանցի հասանելիություն, ընդ որում նախորդ տարվա համեմատ արձանագրվել է 10% աճ: Համաձայն «Ռեգուլում» տեղեկատվական գործակալության «Հայաստանը բվերով և տվյալներով» 2015 թ. հոդվածի՝ ՀՀ-ն, շնորհիվ գյուղական բնակչային 3G ծածկույթի ապահովման մակարդակի, զբաղեցնում է 9-րդ տեղը 166 հետազոտված երկրների ցուցակում: Բջջային կապի սակագնով ՀՀ-ն զբաղեցնում է 15-րդ տեղը 144 երկրներում (ամսական սակագինը 4.88 դոլար է, իսկ ֆիքսված համացանցի սակագնով զբաղեցնում է 21-րդ տեղը 165 երկրների շարքում (ամսական սակագինը՝ 10.99 դոլար): Համաձայն Հասարակական ծառայությունների կարգավորման կոմիտեի տվյալների՝ 2015 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՀՀ-ում լայնաշերտ ինտերնետի օգտատերերի քանակը կազմում էր մոտավորաբեն 1.3 մլն մարդ, որից մասնավորաբեն 760 հազարը 3G ծածկույթին միանում էր բջջային հեռախոսի միջոցով, 260 հազարը՝ USB մոդեմների, 8 հազարը՝ Wi-Fi-ի միջոցով:

Եթե փորձենք վերլուծել համաշխարհային ապահովագրական շուկայում ծառայությունների վաճառքի միտումները, ապա կարող ենք ասել, որ հիմնական կապուղին ապահովագրական գործակալներն են, որոնց կողմից վաճառվող ապահովագրական ծառայությունների տեսակարար կշիռը կազմում է շուրջ 60%: Ոչ կյանքի ապահովագրության ուղիղ վաճառքների ծավալները գգալիքորեն շատ են կյանքի ապահովագրության ուղիղ վաճառքների ծավալներից: Վերջինս գերակշռում է Հատինական Աներիկայում՝ 32%, իսկ ոչ կյանքի ապահովագրությունը՝ Հյուսիսային Աներիկայում՝ 47%:

ՀՀ-ում ապահովագրական ծառայությունների 95%-ից ավելին իրականացվում է գործակալների միջոցով: Մինչդեռ, կապուղիները շատ ավելի բազմազան են գործակալներ, բանկեր, հեռուստամարտերինգ, համացանց, անկախ ֆինանսական խորհրդատուններ և այլն: Հարկ է նշել, որ այս կապուղիների տեսակարար կշիռները զարգացած և զարգացող երկրներում էականորեն չեն տարբերվում, բացառությամբ զարգացող երկրներում գործակալական վաճառքների, որի դեպքում ոչ կյանքի և կյանքի ապահովագրության վաճառքների ծավալները հավասար են և կազմում են 85%: Զարգացած երկրներում այս ցուցանիշը ոչ կյանքի ապահովագրության դեպքում կազմում է 40%, կյանքի ապահովագրության դեպքում՝ 60%: Այսպիսով, ՀՀ-ում հիմնական գործող կապուղին գործակալական վաճառքն է, ընդ որում իրականացվում է միայն ոչ կյանքի ապահովագրություն:

Սպառողները ապահովագրական ընկերությունների կայք այցելում են հիմնականում ապահովագրական ծառայությունների վերաբերյալ որոշակի տեղեկատվություն ստանալու համար, իսկ բջջային հեռախոսի կամ պլանշետի միջոցով ապահովագրական ծառայությունից օգտվում են օգտատերերի համապատասխանաբար 6%-ը և 9%-ը, որը փոքր թիվ է և հիմնականում պայմանավորված է ապահովագրական ընկերությունների կայքերում ծառայությունների վերաբերյալ ոչ անբողջական տեղեկությամբ:

Ապահովագրական ընկերությունները ուղիղ ապահովագրություն իրականացնելիս որքանո՞վ են ապահովագրական ծառայությամ վաճառքի համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը ներկայացնում առցանց տարրերակով

Երկիր	Ծառայության նկարագրություն	Գնի վերաբերյալ տեղեկատվություն	Ապահովագրական արդյունքի շրջափուլի ամբողջական ավարտ	Զրուցարանի առկայություն
Միացյալ Թագավորություն	50 % և ավելին ***	Մինչև 10 %*	50 % և ավելին	Մինչև 10 %
Հարավային Աֆրիկա	50 % և ավելին	Մինչև 10 %	Մինչև 10 %	Մինչև 10 %
Լատինական Ամերիկա	10%-50%**	Մինչև 10 %	Մինչև 10 %	Մինչև 10 %
ԱՄՆ	50 % և ավելին	Մինչև 10 %	50 % և ավելին	Մինչև 10 %
Հարավային Ասիա	50 % և ավելին	10%-50%	10%-50%	10%-50%
Չինաստան	50 % և ավելին	50 % և ավելին	50 % և ավելին	10%-50%

* Ապահովագրական ընկերությունների մինչև 10%-ը հրենց կայքում ունեն այդ հնարավորությունը

** Ապահովագրական ընկերությունների 10%-50%-ը հրենց կայքում ունեն այդ հնարավորությունը

*** Ապահովագրական ընկերությունների 50%-ից ավելին իրենց կայքում ունեն այդ հնարավորությունը

Ապահովագրական համաշխարհային շուկայի մի-տումներն ուսումնասիրելիս կարող ենք եղանակացնել, որ բջջային հեռախոսների և պլանշետների օգտատերերի արագ աճի տեսները, կապուղիների տեսակների զարգացումը և ուղիղ ապահովագրության վաճառքի կապուղությունների շտկումը աստիճանաբար հանգեցնում են բնակչիների մեջ մասի ներգրավվածությանը համացանցում և ուղղակիորեն ավելացնում ուղիղ ապահովագրության վաճառքի հնարավորությունները:

Ուսումնասիրությունները ակնառու և հիմնավոր դարձնելու համար նշակել ենք հարցարերիկ, որի հիմնական նպատակը ուղիղ ապահովագրության ներդրման հնարավորությունների բացահայտումն է: Ըստ այդմ հարցվողների 90%-ն օգտվում է համացանցի ծառայություններից, ընդ որում՝ նրանցից 20%-ը համացանց է մուտք գործում համակարգիչների միջոցով, իսկ մնացած 80%-ը, բջջային հավելվածների առկայության դեպքում, հնարավորություն ունի ներբեռնել և օգտվել ապահովագրական ընկերությունների ծառայություններից:

Հնարավորություններն ու ցանկությունները միշտ չեն, որ համընկում են: Այս դեպքում սպառողը կարող է ունենալ հնարավորություն, բայց ցանկություն չունենալ՝ ներբեռնելու տվյալ հավելվածը: Այնուհանդերձ, հարցնան արդյունքները բավականին գոհացնող են. հարցվողների 63.70%-ը հավելվածի առկայության դեպքում պատրաստ էր ներբեռնել և օգտվել ապահովագրական ընկերությունների ծառայություններից: Ըստ էության, ներ հարցնան հիմնական նպատակն էր պարզել, թե մասնակիցների որ մասն է պատրաստ ապահովագրական պայմանագիր կնքել առցանց տարբերակով, և որ մասն է նախապատվությունը տալիս գործակալներին:

Հարցնան արդյունքները ուշագրավ պատկեր են ներկայացնում տարբեր տարիքային խմբերում: Օրինակ՝ 18-25 տարեկանների գերազանցող մասը նախընտրում է առցանց ապահովագրությունը՝ հաշվի առնելով հարմարությունն ու ժամանակ խնայելու հնարավորությունը: Յաջորդ տարիքային խմբի ներկայացուցների 57%-ը նույնական նախընտրում է ապահովագրության այս տեսակը, իսկ 35 և բարձր տարիքային խմբում առավելաբար նախընտրում են գործակալի միջոցով ապահովագրական պայմանագիր կնքումը: Նրանք, որպես կանոն (ըստ հարցումների), չեն կատարում առցանց գնումներ և վճարումներ, քանի որ չեն վստահում և նախընտրում են անմիջական շփումը: Ընդհանուր հարցնան արդյունքով 48,7%-ը նախընտրում է առցանց ապահովագրություն, իսկ 51,3%-ը՝ գործակալի միջոցով:

Սակայն հարցվողներին ներկայացնելով առցանց ապահովագրության առավելություններից մեկը, որի

դեպքում հնարավոր է ստանալ մինչև 20% ապահովագրավարի գեղջ, հարցման արդյունքների պատկերը փոխվեց, և առցանց ապահովագրության պայմանագիր կնքել ցանկացների տեսակարար կշիռը մեծացավ և կազմեց 68%:

Այս փաստը հավատ է ընծայում, որ ապահովագրական ընկերությունների մարքեթինգային ճիշտ քաղաքականության դեպքում հնարավոր է մեջ թվով հաճախորդների կողմնորոշել դեպի ապահովագրական պայմանագրի առցանց վաճառք՝ զարկ տալով ՀՀ ապահովագրական շուկայում տվյալ ճյուղի զարգացմանը:

Ուղիղ ապահովագրությունը մեր երկրում զարգացնելու համար ներկայացնենք մեր դիտարկումներն ու գործնական առաջարկությունները.

1. Յուրաքանչյուր ապահովագրական ընկերությունն անհիմառաջ պետք է բարեփոխի կայքը, մասնավորապես՝ տրամադրի գրուցարան, որը թույլ կտա հաճախորդին՝ առցանց շփվել խորհրդատուի հետ:

2. Ծառայության վերաբերյալ տեղեկատվությունը առավել հասանելի դարձնելու համար կիրառել բջջային հավելվածներ, որոնք թույլ կտան՝

ա) հաշվարկել և գնել ապահովագրական պայմանագիրը,

բ) ուղարկել հայտ պայմանագրի արժեքի հաշվարկման համար,

գ) ապահովագրական պատահարի դեպքում ստանալ հանապատիսան միջոցառումների իրականացման անհրաժեշտ քայլերի հաջորդականությունը,

դ) ապահովագրական պատահարի հաջորդականությունների դեպքում տեղեկանալ անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկի մասին,

ե) քարտեզով ցույց տալ գտնվելու վայրին կից ապահովագրական ընկերության գրասենյակները,

զ) համեմատել շուկայում առկա ապահովագրական ընկերությունների սակագները:

ի) ստանալ կազմակերպության հեռախոսահամարն ու աշխատանքային ժամերը և այլն:

3. Գործակալներին աշխատանքով ապահովելու համար ավելացնել աշխատանքային նոր հաստիք՝ գործակալական դիտարկություններ-օպերատոր և վերապատրաստել մասնագետներին:

4. Ապահովագրական պայմանագրերն առցանց կնքելու համար ֆիզիկական անձանց տրամադրել էլեկտրոնային ստորագրություններ, մասնավորապես առաջարկել օրենսդրական փոփոխություններ կատարել և ճշշտել, թե երբ է ապահովագրական պայմանագիրը համարվում օրենքի ուժ ունեցող փաստաթուղթը:

5. Ապահովագրությունների ասցիդիային ներկայացնել ընթացակարգ, ըստ որի՝ ապահովագրական պայմանագիրն ուժի մեջ կմտնի ապահովագրավճարը անբողջությամբ կամ մասնակի վճարելու պահից սկսած:

ԼՈՒՌԽՆԵ ԻՆԿԱՌԱՐՅԱՆ
ՀՊՃ Փինանսական Փակուլտետ,
ապահովագրություն մասնագիտության մագիստրանտ

Տիգրան Պետրոսյանին շատերը կճանաչեն. «Արմենիա» հեռուստատեսությամբ հեռարձակվող «Ամենախելացին» ինտելեկտուալ հեռուստախաղի 3-րդ (ուսանողական) եթերաշրջանի հերոսն է: Դայաստանյան առաջատար բոլիերի ուսանողների միջև համառ մրցապայքարում տաղանդաշատ ՀՊՏՀ-ականը բանինացությանը զուգահեռ աչքի ընկավ արագ կողմնորոշվելու կարողությամբ և նվաճեց «Ամենախելացի» պատվավոր կոչումը: Այդ օրերին ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արոյանն իր աշխատասենյակում հյուրընկալեց Տիգրանին, շնորհավորեց, արտահայտեց իր հպատակությունն ու ոգևորությունը, քաջալերեց ու մաղթեց հետագա հաջողությունները:

Տիգրանը Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքից է, մայրաքաղաք է Եկել՝ մասնագիտական կրթություն ստանալու: Սովորում է ֆինանսական ֆակուլտետի բանկային գործ մասնագիտության 3-րդ կուրսում: «Ամենախելացիում» տարած հաղթանակը մեզ համար առիթ էր Տիգրանին ճանաչելու, ինչու չէ, նաև



հասու դաշնալու նրա յուրատեսակ աշխարհընկալմանը, զգայուն ներաշխարհին: Նրա հետ գրույցը, ինչպես դու էլ այժմ կիամոզվես, սիրելի ընթերցող, քացահայտում է մրցունակ մասնագետի, ինքնահաստատ երիտասարդի անկաշկանդ նորերը, ովք ապավինելով գիտելիքին՝ իմացությունը դարձնում է հնարավորություն: Գիտելիքը մեր հերոսի համար միջոց է ավելին անելու, ավելի-ին հասնելու, ավելի լավը դառնալու: Որպես հեռուստախաղի հաղթող Տիգրանը ստացել էր մեկ միլիոն ՀՀ դրամ, նաև Կիպրոսի Լիմասոլ քաղաքի «Պլատոն» լեզվաբանական դպրոցում մասնակցել է ամառային դպրոցի:

Ինչպես յուրաքանչյուրի, այնպես էլ մեր հերոսի կյանքն իմաստավորում են նպատակները... այն «հանունը», որի համար ամբարում է փորձ ու գիտելիք, պայքարում է ու հաղթում:

Մեր գրույցը Տիգրանի հետ սկսեցինք ու ծավալեցինք գիտելիք, կրթություն, բուհ, կրթության որակի ապահովում, հայրենական և արտերկրյա

Այս «հանունը», որի համար ամբարում է փորձ ու գիտելիք...

ուսուցում թեմայով. հարցեր, որոնց շուրջ, թեև երիտասարդ, սակայն հստակ ու հասուն դիրքորոշում արտահայտեց, ներկայացրեց սեփական դիտարկումները:

«Ժամանակակից հասարակության հիմքը գիտելիքն է: Եթե նախկինում կյանքի շարժիչ ուժը, օրինակ, ձեռքի աշխատանքն էր (բանվորական ուժը), այժմ գիտելիքն է: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների սորության զարգացման ժամանակաշրջանում մարդուն շատ բանով չես կարող զարմացնել, բայց գիտելիքով միշտ կարող ես: Մեր օրերում կյանքի ռիթմը խելահեղ է. ամեն օր աշխարհում կատարվում են իրադարձություններ, հայտնագործություններ, գիտական նվաճումներ... Պետք է կարողանալ ինտեգրվել նոր հասարակությանը, հետ չմնալ տեղեկատվական անընդհատ հոսքում, պատրաստ լինել ընդունելու և ընկալելու նորը, շարունակ ինքնակրթվել ու հղկվել»:

Հատ երազանքներ այսօր արդեն վերածում է հստակ նպատակի, որոնում իրագործման ամենախելամիտ ուղիները:

«Ինձ համար լուսավոր նպատակ է արտասահմանյան հեղինակավոր բուհում (օրինակ՝ Յարվարդում) սովորելը: Դրա համար խորացնում եմ անգլերենի գիտելիքներս: Դատուկ ուշադրություն եմ դարձնում մասնագիտության առնչվող՝ բանկային ոլորտի նորություններին: Երազում եմ ունենալ իմ սեփական բանկը (սա երբեմն հեռավոր երազանք է թվում, բայց հավատում եմ իրագործմանը): Սակայն սրանցից վեր երազանք ու նպատակ է ունեմ, ցանկանում եմ ծնողներին ապահովել ամեն ինչով (ոչ միայն նյութական), թերևացնել նրանց հոգսերը, անել այնպես, որ նրանք հպարտանան ինձանով: Նրանց անհոգ ու երջանիկ տեսնելը իմ գերագույն ցանկությունն է: Ես երջանիկ եմ նաև իմ ընկերներով: Իսկական ընկերությունն անշահախնդրություն է: Երազում եմ, որ միշտ իմ կողքին լինեն ընկերներս: Նրանք ինձ ոգևորում են, ուրախանում իմ հաջողություններով»:

Ուսումնառության երկու տարին, ինչպես նաև արտերկրյա կարճատև փորձը Տիգրանին թույլ են

տալիս սեփական պատկերացումները ձևավորել բարձրորակ կրթության վերաբերյալ:

«Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում խնդիրը հաճախ ոչ թե կրթության որակի, այլև մատուցման ծիկ մեջ է: Օրինակ, դասախոսը ամբողջ 80 րոպեն սպառում է՝ չոր ու ցամաք դասախոսություն ներկայացնելով... Մի՞թե հնարավոր չէ նյութը տրամադրել էլեկտրոնային հասցեով, իսկ դասի համար նախատեսված ժամանակն օգտագործել գործնական պարապմունքի համար: Մյուս կողմից, կարծում եմ, դասավանդումը կարելի է դարձնել ինտերակտիվ: Մեր կրթական համակարգի թերություններից եմ համարում այն, որ ավելի շատ տրվում է ոչ թե գործնական, այլև տեսական գիտելիք: Եվրոպական կրթական համակարգն ավելի արդիական է, ուստի կողմ եմ արտերկրում կատարելագործվելու՝ այնտեղի փորձը մեր երկրում ներդնելու համար: Երբ Կիպրոսում մասնակցում էի անգլերենի ամառային դպրոցի տպագործած էի այնտեղի դասավանդման մերուներով. ուսուցումը դիմամիկ էր, ինտերակտիվ, կենտրոնում և՛ ուսանողն էր, և՛ դասախոսը, ակտիվ քննարկումներ էին կազմակերպվում, կարծիքներ էին հնչում, կարևորվում էր ամենքի խոսքը», - ասում է Տիգրանը:

Ապագա տնտեսագետը ուշագրավ դատողություններ է անուն նաև ազգային տնտեսության առաջընթացի վերաբերյալ:

«Ընտրելով տնտեսագետի մասնագիտություն՝ նպատակ եմ սահմանել գիտելիքներս ծառայեցնել իմ երկրի շենացմանը: Կարևորում եմ հասարակական գիտակցությունը: Յուրաքանչյուր աշխատող ձեռքի, յուրաքանչյուր ուղեղի, մնահաղացման ու գաղափարի շնորհիվ հնարավոր է հզորացնել մեր երկիրը: Տնտեսությունը խթանելու համար շատ միջոցառումներ են մշակում, սակայն առաջնային է հավասար մրցակցային պայմանների առկայությունը, իսկ մեզանում իրավիճակն այլ է:

Տնտեսության մի շաբթ ճյուղերում մենաշնորհներ կան, որոնք խոչընդոտում են հավասար պայմանների ծևավորումը: Գաղտնիք չէ, որ մրցակցությունը շուկայական տնտեսության ամենակարևոր բաղադրիչն է, որի շնորհիվ ծկուն գնային քաղաքականություն է մշակվում (գներն իջեցվում են), առաջարկվում են նոր որակի մրցակցային պարանքներ, ծառայություններ: Առաջընթացի համար կարևոր եմ համարու գիտատար ճյուղերի գար-

գացումը: Մենք փոքր երկիր ենք, չենք կարող զարմացնել հանածոներով, փոխարենը՝ ունենք ուղեղներ (տաղանդավոր մասնագետներ), ովքեր կարող են մեր երկրում զարգացնել աշխարհում պահանջարկ վայելող տնտեսության ճյուղերը, ինչպիսիք են SS ոլորտը, մեքենաշինությունը, նորագույն ռազմարդյունաբերությունը»:

Ցուցաբերել գիտական, անհրաժեշտության դեպքում այլընաքային նոտեցում. սա է Տիգրանի բանաձեռ:

«Տնտեսության առաջընթացի մասին խոսելիս չեմ կարող չանդրադառնալ բանկային ոլորտին. ցածր տոկոսադրույթով վարկերը մի կողմից կիանգեցնեն բիզնես և սպառողական վարկերի պահանջարկի ածին, մյուս կողմից վարկառուները հեշտությամբ կմարեն իրենց վարկերը: Արդյունքում բանկերն իրենց գումարն ու տոկոսները կստանան ճիշտ ժամանակին, իսկ վարկառուները ցածր տոկոսադրույթի շնորհիվ ավելի մեծ եկամուտ ու շահույթ կստանան: Առևտրային բանկերը գուցե շահագրգութած չեն սա անել, սակայն ՀՀ կենտրոնական բանկը կարող է իրագործել համապատասխան նորմատիվների և օրենքների միջոցով:»

Մեզ համար գյուղատնտեսության զարգացումը ևս առաջնահերթություն է: Պետք են գիտական նոր մոտեցումներ: Մասնավորապես, կարծում եմ, պետք է օգտագործել բարձրբերք տվյալ և ցրտադիմացկուն սերմեր (նկատի առնելով մեր երկրի բնակչինայական պայմանները), նորագույն սարքավորումներով համալրել գյուղտեխնիկան և այլն: Տնտեսության առաջընթացի տեմպերն արագացնելու համար պետք է նաև ներգրավել օտարերկրյա կապիտալ և ներդնել այն տնտեսության որոշ ճյուղերում, բայց ոչ այն ճյուղերում, որոնք կենսական են պետության գոյության համար:

Գրավիչ ներդրումային դաշտ ստեղծելու համար պետք է ստեղծել եկամտաբեր և ոչ ոխկային տնտեսություն: Իսկ նման տնտեսություն ունենալու համար կարևոր է մեր հարևան երկրների հետ հարաբերությունների կարգավորումը և սահմանների բացումը: Սա գուցե այնքան էլ ճիշտ չէ, բայց անհրաժեշտ է...»:

Կստահ ենք, որ Տիգրանն իր մեծ ներուժի շնորհիվ կվերածի մրցունակ տնտեսագետի, իր ավանդը կներդնի մեր տնտեսության հզորացման գործում, կունենա սեփական մրցունակ բանկը:

Զրույցը գրի առավ ՆԱԽԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆԸ





Ինքնանկար

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱՅՎԱԶՅՈՎԻԿԻ

Ների՞րինձ, մե՛ծնկարիչ, որ եսսիսալվել եմ՝ նկարը
համարելով իրականություն, բայց քո աշխատանքը
հմայել է ինձ, և իրծվանքն է տիրել ինձ:

Ուիլյամ Թյորներ

Տարերքի ահեղ գեղեցկության սիրահարը

Կարո՞ղ է արդյոք նկարչի վրձինը կանգնեցնել ակնթարթը ալիքի շարժման մեջ՝ տեղափոխելով այն կտավի վրա այնպես, որպեսզի այն չթվա քարացած, այլ երևա կենդանի, շարժուն:

Նրա ստեղծագործության գլխավոր թեման ծովն էր՝ իր բազմազան դրսնորումներով. առավոտյան գելիյությունը մեղմ ալեկոծությունը, հարավային տոք գիշերվա կախարդական լոռությունը, մոգական մայրամուտներն ու նավաբեկություններ գումարով ծովային փորորիկները, երբ բնական ամենափոփոխական տարերքներից մեկը դառնում է հզոր ու անսանձ իր բարձրագույն հաղթանակի պահին: Նրա բացառիկ օժտվածությունը, սերը ծովի հանդեպ, նուրբ դիտողականությունը և կենդանի հետաքրքրությունը, ուղղված շրջապատող աշխարհին, նրան տեղ ապահովեցին ամենահայտնի նկարիչների շարքում և թույլ տվեցին նվաճել դարաշրջանի լավագույն ծովանկարչի հոչակը:

Դանրածանաչ ծովանկարիչ, բարեգործ, հավաքորդ, Ռուսաստանի Ծովային գլխավոր շտարի գեղանկարիչ, Գեղարվեստական կայսերական ակադեմիայի ակադեմիկոս և պատվավոր անդամ, Անստերդամի, Յունի, Փարիզի, Ֆլորենցիայի և Շտուտգարտի գեղարվեստի ակադեմիաների պատվավոր անդամ Յովիաննես Այվազովսկու կենսագործության սկիզբ կապված է XIX դարամուտին ուսևական մշակույթի զարթոնքի հետ: Ծնվել է 1817 թ. հուլիսի 17(29)-ին ծովափնյա Թեոդոսիա քաղաքում՝ սնանկացած հայ վաճառական Կոնստանտին (Գևորգ) Դայվազովսկու ընտանիքում, որի նախնիները XVIII դարում Արևմտյան Դայաստանից գաղթել էին Լեհաստան:

Թեոդոսիայի նավահանգստում գտնվող նավերը, ծովի ալիքների աղմուկը, արևի շողերի խաղը



ծովի մակերեսին, գերում էին տղային, որի կիրքը դարձավ նկարչությունը: Նա ածուխով ամբողջական տեսարաններ էր նկարում դրիմյան տնակների սպիտակ պատերին: Այդ նկարները նկատեց և գնահատեց Թեոդոսիայի քաղաքապետը: Նրա օգնությամբ տղան ընդունվեց Սիմֆերոպոլի գիմնազիա, իսկ հետո՝ 1833 թ., Պետերբուրգի Գեղարվեստի ակադեմիա: Ակադեմիան, որի մքնուլորտը լրիվ ներծծված էր կլասիցիզմով, շատ մեծ ազդեցություն գործեց ապագա նկարչի վրա: Այստեղ Այվազովսկին լավագույնս դրսնորեց բնությունը սիրելու և հասկանալու, նրա վիճակը զգալու տաղանդը: Նկանիքը շատ ուշադիր էր ուսումնասիրում ծովային տարերթը և ջրի տարերքն առհասարակ, նկարում և նտապահում էր բոլոր նրբությունները: Նա հրաշալի էր տիրապետում տեխնիկային և մանրակրկիտ գիտեր այն ամենը, ինչը կատարվում է ծովում: Ուսման տարիները լի էին անխոնջ աշխատանքով, ստեղծագործական հրճվանքով, նշանավոր մարդ-

կանց հետ ծանրության երջանկությամբ:

Ավարտական աշխատանքի համար Այվազովսկուն շնորհեցին առաջին աստիճանի ոսկե մեդալ, ինչը նրան հնարավորություն էր տալիս կատարելագործել իր վարպետությունն արտասահմանում: Մեղալը ստանալուց հետո Այվազովսկին մեկնեց Իտալիա, որտեղ, սկսած 1840-ից, նկարել է ավելի քան 50 նկար: Նա շատ ոգեշնչված էր և շատ էր աշխատում, ճամփորդում, ծանրություն էր նկարությամբ կատարելու համար: Այդ երկիրը հնայեց նկարչին անկրկնելի գեղեցկությամբ և կախարդանքով, որն Այվազովսկին վերստեղծեց իր կտավներում: Նրա նկարների շուրջը շատ մեծ իրարանցուն էր. նրանց ոռնանտիկ ոգեշնչվածությունը, քնարական տրամադրությունը գրավում էին ժամանակակիցներին:

Այս շրջանը սկսնակ ծովանկարչի գեղանկարային մեթոդի կայացման շրջանն է. նա ձգտում էր գտնել իր թեման բնանկարում, միայն իրեն ինքնահատուկը: Աշխատելով ծովային բնանկարների բազմազանության վրա, չկրկնվելով սյուժեներում՝ Այվազովսկին որոնում էր ծովի ջրի կամ ամպերի, մթնոլորտի վիճակի լուսավորման նոր երանգներ: Նա բացահայտեց տարերի պատկերման իր մեթոդը հիշողությամբ, նույնիսկ առանց էտյուդների, սահմանափակվելով միայն թուրիկ վրձնահարվածներով կամ թերև մատիտանկարներով: Դիմնավորելով իր մեթոդը՝ նկարիչն ասում էր. «Կենդանի տարերը ների շարժումներն անորսալի են վրձնի համար. ակնբարին հետևելով՝ կայծակը, քամու պոռքկումները, ջրի ցայտերն անմիջապես նկարելն անհնարին է: Դրա համար էլ նկարիչը պետք է հիշի դրանք և իր նկարը պատի այդ պատահականություններով, ինչպես և լույսի ու ստվերի էֆեկտներով»: Աշխատելու նրա եղանակը շատ անհատական էր: Նկարը սկսում էր երկնքի կամ, ինչպես ինքն էր սիրում ասել, օդի պատկերումից: Դա թույլ էր տալիս գույնի ինքնատիպ միասնությունը, մթնոլորտի օդեղենությունը և այդ ամենը համոզիչ ու ճշմարտացի ներկայացնել: Նույնիսկ հսկայական կտավներն Այվազովսկին կարող էր ավարտել մեկանգամյա սեանսի ընթացքում: Նա ճշտումներ, ուղղումներ չեն անում: Միայն խստ հազվադեպ, երբ նկարն արդեն արված էր, նկարիչը վերադառնում էր նրան, որպեսզի գույնով կամ երանգով ընդգծի ջրի բափանցիկությունը կամ ծովային անդունի խորությունը:

Այվազովսկու ստեղծագործական գործունեության իտալական շրջանի ինքնատիպ արտահայտությունը դարձավ «Քառու: Աշխարհի արարումը» նկարը:

Թեև Այվազովսկին նախևառաջ ծովանկարիչ է, այնուհանդերձ աստվածաշնչյան թեմաները բավական հաճախ են հայտնվում նրա գործերում: «Քառու: Աշխարհի արարումը» նման ստեղծագործություններից մեկն է: Այն ստեղծվել է 1841 թ. յուղաներկով, թղթի վրա (չափերն են 106 x 75 սմ):

Ի տարբերություն մյուս ստեղծագործությունների՝ այս նկարը Այվազովսկու ոչ այնքան հայտնի գործերից է: Սակայն առանց չափազանցության կարելի է ասել, որ դա նկարչի ամենատպավորիչ

հորինվածքներից մեկն է:

Բնականաբար, այս գործում իհնք է վերցված ծովային բնանկարը: Փոթորկվող ծովն ու անպամած երկինքը Այվազովսկու աշխատանքներում հատկանշական տարրեր են: Բայց հենց դա էլ վարպետի տաղանդի արդյունքն է. սովորական տարրերը մատուցել գեղարվեստական ողջ արտահայտչականությամբ:

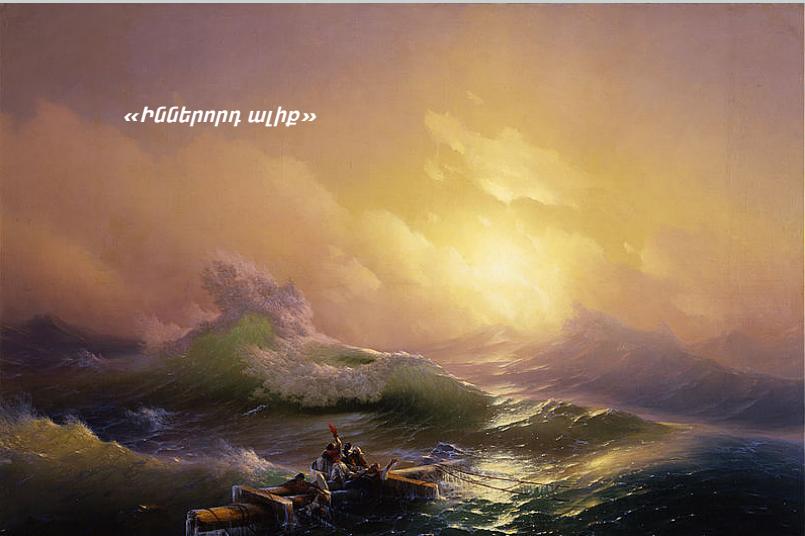
Նկարի գաղափարի հիմքում Աստվածաշնչի Գիրք ծննդոցից վերցված բառերն են. «Երկիրն անձեռ ու անկազմ էր, խաւար էր տիրում անհունի վրայ, եւ Աստծու հոգին շրջում էր ջրերի վրայ»:

Ծուրջը գիշերվա սև մռայլն է: Ծովը եռում է մակերևույթ նետելով փոթորկվող ալիքներ: Երկինքն ահեղ մոլեգնում է: Այս կտավում ծովը երկորոդ պլանի դերակատար է: Առաջին տեղում գտնվում է երկինքը, ավելի ստուգ՝ արևածագի երկինքը: Նկարի կենտրոնը գրադարձնում է մռայլ անպրոպարեր անպը: Յարուստ երևակայությամբ օժտված չլինելու դեպքում անգամ այդ սև զանգվածում ակնհայտ կարելի է տեսնել տարածած թևերով թռչող ֆիգուրը, որը ծգուում է կլանել ծնվող լուսը... Բայց դա արդեն անհնարին է: Յենց այն պահին, եթե աշխարհը



«Քառու: Աշխարհի արարումը»

«Իններորդ ալիք»



Վերածնվում է խավարից, այդ ամբողջ քառսի, հակամարտության ու անկարգության միջից՝ անծայրածիր ծովի բուռն ալիքներից, անպերի ճեղքվածքում հաօնում է ծագող արեգակի ճառագայթներով լուսավորված Արարչի պայծառ կերպարը։ Լույսի արահետը «Ճեղքում են» բուռն, կատաղի ալիքները, իսկ թևատարած Արարչի ծեռքերը դրանք հարթեցնում են՝ անսանծ տարերքը վերածելով մեղմ, հանդարտ և բարի ծովի, հույս ներշնչելով, որ երկրի վոա դարձյալ կիշխտն անդորրն ու լուրյունը։

Ինչպես և Այվազովսկու մյուս նկարներում, «Քառս։ Աշխարհի արարում»-ում անհավանական ճշգրիտ են պատկերված ծովի ջրի և օդում լույսի նրերանգները, ինչը ստեղծում է տեղի ունեցողի արտասովոր բնականության ու իրականության տպավորություն։

Ստեղծագործությունը ներծծված է սիմվոլիզմով։ Քառսը խորհրդանշող ծովային անդունդի մուգ երանգներից անցումը երկնքի լուսավոր վառ գույներին, ինչպես նաև կենտրոնում մութ բժերի որոշակի թափանցիկությունը դիտողին մեկ ակնթարք անգամ թույլ չեն տալիս կասկածել խավարի ուժերի հանդեպ Լույսի ուժերի հաղթանակին։

«Նոյն իջնում է Արարատ սարից»

Յօնոմում նկարի ցուցադրումից հետո Այվազովսկին դարձավ հռչակավոր։ Նրա մասին գրում էին թերթերը, նրան բանաստեղծություններ էին նվիրում։ Շուտով Յօնոմում արտասովոր նորություն տարածվեց։ Յօնոմի պապ Գրիգոր XVI-ը ձեռք է բերում Այվազովսկու «Քառս»-ը Կատիկանի պատկերասրահի համար։ Նման պատվի արժանանում էին բացառապես աշխարհի մեծագույն նկարիչների գեղանկարչական ստեղծագործությունները։ Իսկ ի նշան հատուկ բարեհաճության նա Այվազովսկուն ունել մեղալ պարզեց։ Այս առիթով ոռւս գրող Գոգոլն ասում էր. «Թո «Քառս»-ն իսկական քառս սարքեց Կատիկանում»։

Մեծ արվեստագետը մահացել է 1900 թ. ապրիլի 19-ին (մայիսի 2-ին)։ Իր 60-ամյա ստեղծագործական գործունեության ընթացքում նա ստեղծել է ավելի քան 6.000 ծովանկար։ Եվ, այնուամենայնիվ, անհնար է առանձնացնել այդ նկարներից լավագույնը, յուրաքանչյուրն ինքնարավ է ու արժեքավոր ինքնին։ Դրանցից յուրաքանչյուրում ծովն է։ Նրա անեզր հեռուները և լուսապայծառ արևածագերը, լուսնկա գիշերների կախարդանքը և փոթորիկների ահեղ պոռթկումները, որոնք այնքան բանաստեղծորեն և ոգեշնչված պատկերել է Այվազովսկին։ Նա ասում էր. «Ծովը իմ կյանքն է»։

Կարպետի՝ աստվածացնան հասնող կրոստ սերը դեպի ծովը, նրա շունչն ու հուզմունքը հաղորդելու ընդունակությունը. ահա այն գրավիչ ուժի աղբյուրը, որով օժտված են հանճարեղ ծովանկարչի կտավները։

ՍՈՖՅԱ ՕՅԱՆՅԱՆ

ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտ

